

STJØRNA

HEIMBYGDA VÅR

Stjørna heimbygdslag

Årshette nr. 14 - 2018

Vi fornyer oss!

Nå har vi kjørt med samme oppsett av sider og bilder i 13 år. Årsaken har vært at hjelpemidlene har vært begrenset og ikke minst kunnskapen hos undertegnede i å lage et mer moderne uttrykk på årsheftet. I år har jeg fått hjelp av Helene Solheim som er journalist og vant med nyere hjelpemidler. Vi håper det blir mer inspirerende å lese og bildene kommer bedre fram. Vi vet alle at vi åpner heller et blad som er fargerikt og har litt «luft» på sidene. Likevel er det viktig at det stoffet som er med er interessant for alle. Noen vil ha stoff fra sin bygd, andre vil ha fra sin. Dessuten vil vi presentere stoff der bilder utfyller teksten og kanskje er det vi husker. Det er også svært viktig at vi har stoff som forteller historia til Stjørna. Heldigvis har vi mange

bidragsyter som har levert stoff i mange år. Alle skal ha mange takk, for variert stoff er svært viktig så alle finner noe de liker. Det flotte bildet på forsida er også i år tatt av John Arthur Winsjansen.

Medlemstallet har i 2018 økt med 7 nye medlemmer. Det er vi veldig glade for da det viser interesse for det vi holder på med. Nå har vi 291 medlemmer fra hele landet.

Det er mer vanlig at **folk flytter** og da er det fint om dere sender melding til Elin Worpvik, Nordfjordveien 37, 7114 Råkvåg. Posten er blitt nøye på rett og fullstendig adresse, derfor får vi i retur årshefter og brev.

Smakebiter på hva du finner:

Håndarbeiderkurs

Et praktisk framhaldskolekurs i søm og veving på Råk skole i Råkvåg i 1950.

10

Kåre Bromstad

38

Om kunstnerens liv, og flere bilder av hans kjente (og ukjente) verk.

Fevåg idrettslag

Historien til laget som ble stiftet 10. mai 1934 i ungdomslokalet i Fevåg.

22

Notfiskere

53

En fortelling om fisket og hvordan stjørnværingene hadde mens de var i Melhus.

STJØRNA HEIMBYGDSLAG

Per Husby

Ansvarlig redaktør
per.husby@online.no

Trykt hos Skipnes AS desember 2018
ISSN 1893-1928

En riktig god jul til våre lesere

Kari Refsnes, (1880-1937.)

Foto: Johan A. N. Selnes, 1926. Utsnitt av bilde nr. 120.

Gina Refsnes, (1887-1959.)

Foto: Johan A. N. Selnes, 1926. Utsnitt av bilde nr. 121.

Jordmødre i Stjørna

av Bjarne J. M. Selnes

Jordmora var viktig i gamle dager. Da skjedde fødsler heime og med ei kyndig og vant jordmor kom vi til verden på en naturlig måte. Jordmødrene fortjener omtale og her er noen og vi vil gjerne ha med flere.

Beret Anna Indregard

Omkring 1886 kom det en dame fra Lensvika og hun ble jordmor for hele Nord-Stjørna. Hun het Beret Anna Indregard, og var født i Lensvika i 1864. Hun var ugift og fikk omsider eget hus i Høybakken, hvor hun bodde. Etter at hun falt for aldersgrensen var hun sykkelig og ble innlagt på Kalvskinnets sykehus i Trondheim, hvor hun døde i 1936, vel 72 år gammel.

Kari Refsnes

Sør-Stjørna kom det i 1907 en jordmor fra Leikanger i Sogn. Hennes navn var Kari Hamre og født i 1880. Hun gikk jordmor-

skolen i Bergen i 1905. - Her i distriktet virket hun i 30 år, og i dette tidsrommet tok hun imot 1100 barn! I førstningen var det dårlig med veier, og mange turer måtte skje sjøveien, både dag og natt. Dette kunne være ubehagelige turer i storm og høy sjø.

Det kunne også hende at hun ble utkalt til hjem utenfor sitt distrikt. En gang var hun i embeds medfør utkalt til Gjølga, hvor hun måtte ta til takke med kjelkeskyss over Store Gjølgevannet! Hun hadde et vennelig vesen, var vennsæl og hadde en sympatisk natur, en personlighet som vant venner overalt. - Kari var med og stiftet Sør-Stjørna Sykepleieforening, og hun var også formann i 10 år, helt fra stiftelsen og til 1936. - Hun ble i 1912 gift med handelsmann Eiel O. Refsnes, og de fikk en sønn og tre døtre sammen. - Kari Refsnes døde i 1937, bare 57 år gammel,

og er gravlagt på Frengen.

Gina Refsnes

Etterpå overtok Gina Refsnes jobben som jordmor. Gina var født Hakstad i 1887 på Nordmøre. Hun kom til Stjørna og ble gift med gårdbruker Størk Refsnes. De fikk en datter. - Gina døde i 1959 og er gravlagt på Frengen.

Marie Ovedie Askim

Etter krigen kom jordmor Marie Ovedie Askim til Stjørna fra Stadsbygd og bodde i 2. etg. i «Antongården» på Selnes. I huset bodde også familien Kjelsli. Da Kjelsli bygget hus på Åsen i 1946, ble også Marie med dit og leide hus der. - Marie var ikke gift og flyttet til Rissa omkring 1960. Hun var der distriktsjordmor og tok også mot kvinner som skulle føde heime hos seg i Rissa. Marie døde i 1975. Hun var født i 1899 på Stadsbygd og er også gravlagt der.

Postkontor, handelsmenn og butikker på Selnes

av Bjarne J. M. Selnes

Handel på Refsnes

I Refsnesneshagen ble det drevet med sild og fiskeeksport av Ole Bedin Andersen Refsnes (1848-1913). Omkring 1882 ble det også startet butikk (landhandel) med forskjellige varer. Oles bror, Jakob Andreas Andersen Refsnes (f. 1851) ble bestyrer og handelsforretningen fikk navnet O. Refsnes & Co.

I folketellingen 1875 er Jakob Andreas Gabrielsen (f. 1855) notert som tjener på gårdsbruket i Refsnesneshagen. - Han var født i Monsvold, da hans foreldre bodde der. Hans far, Gabriel Jakobsen Refsnes (onkel til bl.a. Ole Bedin) døde forholdsvis tidlig, og hans mor Anne Birgitte giftet seg på nytt. Jakob Gabrielsen vokste opp i Monsvold, men etter sin konfirmasjon flyttet han til Refsnesneshagen og etter hvert ble han delaktig i forretningen og brukte Refsnes som etternavn.

Iflg. kirkeboka ble handelsbetjent Jakob Gabrielsen gift 18. juli 1883 med Emelie Marie Ovesdatter (f.1858) fra Fiksdal. Den 27. oktober samme år fødte hun en datter, men den 2. november døde hun, bare en uke etter fødselen. Hun ble begravet 8. november. Den 2. desember var det jordpåkastelse, og samme dag ble datteren døpt. Hun fikk navnet Johanna Emelie.

På stedet ble det også startet bakeri i kjelleren, og i 1891 er Hans Morten Nilssen (f. 14. august 1867) fra Arnevik i Åfjord notert som baker, og Karen Olsen er ansatt som «butikkjomfru». Hun var født i 1860 og var fra Rissa. En Andreas Sandvik (f. 1861) fra Åsen bor midlertidig på selve gården Refsnes. Han er baker og det er mulig at han også deltok med bakingen i Refsnesneshagen. Ellers bodde han i Høybakken.

Jakob Andersen Refsnes ble med tiden blind, og han døde 4. august 1897. Hjernebetennelse er oppgitt som dødsårsak. Han ble gravlagt på Heggvik gravsted 11. august. Nå ble det så Jakob Gabrielsen måtte ta over driften.

Foruten landhandel og bakeri, ble det også startet poståpneri og dampskipseksport den 1. juli 1896, som i førstningen foregikk ved å ro ut til lokalbåtene, før det ble bygget lengre kai ca. 1911, som båtene kunne legge til. På denne tiden da poståpneriet ble startet ble det også lagt inn telefon, såkalt «talestasjon». Sentralen var på Stranden i Sørfjorden, men på sommeren 1933 ble den flyttet til Råkvåg, samtidig som Fevåg sentral ble opprettet. I Stjørna ble telefonen automatisert omkring 1978.

Refsnesneshagen ble et møtested for sosialt samvær. Nils Selnes (1886-1975) fortalte meg en gang at der kunne en også få en dram! Postkontoret fikk navnet Refsnesneshagen i stampelet, men den 1. oktober 1921 ble navnet forandret til Revsneshagen med v. Grunnen var at det hadde vært en ny rettskrivning, og modernisering av flere postnavn.

Poststempler og merke for rekommandert sending. Foto: Norges Postmuseum og Bj. S.

Jakob Gabrielsen ble den første som ble ansatt som dampskipseksportør og poståpner, og han er også ved folketellingen 1900 notert som landhandler og poståpner. Lønnen som poståpner var i 1900 kr. 80,-, og i 1917 var den steget til kr. 350,- pr. år. I 1910 er Ole Refsnes notert som dampskipseksportør.

Etter mange år ble dampskipskaien ganske slitt, og i 1933 ble den utbedret. Rutebåtene kunne nå ikke legge til, og båtene ble eksportert fra en motorbåt.

Det ble etter hvert en god del varer som kom (og gikk) med lokalbåtene og Guttorm Olsen Refsnes (1890-1966) hadde stillingen som dampskipseksportør helt til fosenbåtene sluttet å anløpe Revsneshagen i 1956. Det var mange tunge kollier som kom med båtene, og han fikk satt opp et skur nede på kaia som varene (godset) ble plassert i, før det ble kjørt på en såkalt «bjønn», som gikk på skinner opp til selve brygga. Det var flere som hjalp Guttorm med dette arbeidet. Nevnes kan Olaf Selnes, Einar Selnes og Oddbjørn Bakøy. I Decorah-Posten 6. oktober 1925, skriver min far at Jakob Gabrielsen Refsnes har nylig fratrudd sin stilling som poståpner

Refsnesneshagen. Postkontoret og butikken var til høyre i bygningen, og bakeriet i kjelleren. Foto: Bj. S, 29/8-2009.

Fosenbåten «Hitra» ved kaia i Refsneshagen. Foto: Johan A. N. Selnes, 1925. Arkiv nr. 344.

Våningshuset til Eiel Olsen Refsnes. ca. 1925. Butikken var til høyre i villaen. (I den senere tid har villaen vært under rehabilitering.) Foto: Johan A. N. Selnes. Arkiv nr. 741 (utsnitt).

ved Refsneshagen, grunnet aldersgrensen, etter 28 års tjeneste. Frøken Ingeborg Refsnes (f. 1893) ble ansatt som ny poståpner 15. juli 1925. Ingeborg døde i 1947, og søsteren Valborg Refsnes (1897-1976) vikarierte stillingen til hun ble fast ansatt som poståpner 1. april 1948.

Fram til ca. 1930 hadde posten kommet og gått med lokalbåten, men nå ble det til at rutebilen (Kvithyll-Mælan) tok med posten tre ganger i uken, og på sommeren 1932 ble det utvidet til at rutebilen også tok med posten mandag og fredag. Det var et ønske at rutebilen skulle kjøre helt frem til Refsneshagen, men ifølge Dagsposten 22. september 1936, måtte posten hentes og bringes til rutebilen på veikrysset ved «Dompen» på Selnes. Torleif Sagmyr (1934-2001) vokste opp i Refsneshagen, og han var «postbud» for Valborg i flere år, helt til han reiste til sjøs omkring 1954. Etterpå ble Agnes Selnes (1907-81) i Nystua, innleid og gikk med posten, forteller Oddny, som også vikarierte flere ganger for sin mor. Refsneshagen poståpneri ble nedlagt den 1. april 1966 og Valborg gikk av med pensjon. - Etter denne tid ble det landpostbud som kjører rundt med posten. Postadressen for Selnes ble nå 7110 Fevåg.

Jeg har fått fortalt at Jakob Gabrielsen på sine gamle dager bodde en tid i stabburet til Johan Nilsen på Selnes og senere bodde han i Gangstøa i huset etter Helmer Hansen. Har også fått fortalt at han satte sildgarn, men rodde ut for å ta opp garna

etter en kort stund. De spurte han da om han trodde at han fikk noe. Til det svarte han: Kan jo kanskje få ei vedski! Vottene som han hadde på hendene kalte han for koffertter! Han ble nå ofte kalt for «Tollj-Jakob». - Den 20. oktober 1930 døde han på Rotvoll Asyl, og «marasmus» er notert som dødsårsak, som betyr underernæring. Han ble begravet på Frenge gravsted 28. oktober.

Butikken i Refsneshagen som kanskje ikke hadde så stort utvalg av varer, gikk i mange år, helt til Eiel Olsen Refsnes (1888-1964) i 1916 bygget sitt eget hus (Bjørkly) med butikklokale, i nærheten av postkontoret, og overtok landhandelen. Han solgte foruten vanlige dagligvarer også parafin. Sannsynlig at også Jakob solgte parafin. Det var jo en viktig «vare» på denne tiden, uten strøm. (Strømmen kom til Selnes 15. juli 1949 fra Teksdal).

Eiel ble gift med jordmor Kari Hamre fra Leikanger. Sønnen Ola og datteren Ragna ekspederte ofte i butikken. Foruten bygdefolk, kom det også kunder fra øyene, Butikken gikk til langt ut i 50-årene før den trappet ned. - I 1938 var det stor et-

terspørsel av sildkasser, og Eiel og sønnen Ola startet fabrikasjon av sildkasser. (Se Stjørna-heftet nr. 10. 2014). Eiel leide senere ut lokale til legekantor, som tidligere hadde vært hos Alfred A. Frenge i Frenge. (Ole Bedin Andersen Refsnes var far til søsknene Eiel, Ingeborg, Valborg og Guttorm, som er nevnt i artikkelen). Ottar Hansen Stallvik (1901-1972) var ansatt som handelsbetjent i slutten av 1920-årene hos handelsmann Ingvald Stallvik i Fevåg. Men i 1930 bygget han våningshus (Bjørktun) med butikklokale på Selnes, og giftet seg med Jenny Hafell. De fikk to barn, Karen og Gunnar. Handelsbrev ble utstedt av lensmann Ellingsen 20. august 1930, og Ottar startet handelen like etterpå.

Han fikk gjennom årene et godt utvalg av alle sorter varer i butikken. I et manuskript, (Stjørnabrev), etter min far, datert 13/2-1932, skriver han at to menn fra Frenge fikk en kveite på Frengebukta. Kveiten veide over 40 kg., og de solgte den til O. H. Stallvik, som betalte kr. 1,30 pr. kg. Han solgte også parafin, bensin og senere kull og koks. Bensin kostet 20 øre for literen i 1933! - Bensinpumpen sto et stykke vestfor butikken ved riksveien, og hadde et skur rundt seg. I Ottars dagbok skriver han at bensinbua ble flyttet opp til setra som torvbu i 1945. Grunnen var vistnok at ungdommen i helgene oppsøkte bua som ly i dårlig vær. Og det hente at de tente en sigarett der, og det kunne jo i verste fall forårsake brann. - Først i 1950-årene ble bensinpumpen flyttet til øst for butikken.

Graving av tomte til våningshuset og butikken.

Foto: O. H. Stallvik, 1930. Utlånt av Karen Stallvik Hårsaker.

Negativ: Joh. A. Nilsen.

O. H. Stallviks butikk. Bilen, U-2996 Chevrolet, tilhørte Enok Lian. Bilde var til salgs i butikken i sin tid. Foto: Johan A. N. Selnes, ca. 1931. Arkiv nr. 758.

I 1959 fikk han gravd ut kjeller under hele pakkhuset, kontoret og nordre del av butikken, iflg. hans dagbok. Jordmassen de gravde ut la de i en haug. Ottar fikk plantert ut jordhaugen på toppen, og plantet trær rundt, og lagde «lysthus» oppå! Det er fortsatt intakt.

Under krigen kunne det innimellom være lite med vekslpenger i butikken. Da laget Ottar små papp-lapper som han skrev verdien på og leverte kundene! Disse lappene kunne kundene bruke som betaling neste gang de handlet på butikken. Dette var en smart ordning.

Ottar hadde hatt poliomyelitt og fått et handikapp i høyre hånd, men han hadde trenet seg opp og skrev nesten like godt med venstre hånd. I førstningen fikk Stallvik varene sendt med fosenbåtene, men etter at ferger Trondheim-Vanvikan kom i 1955, ble størstedelen av varer sendt med godsruta.

I slutten av 1950-årene startet Marta Selnes melkeutsalg, men etter en kort tid overtok Agnes Selnes i Nystua melkeutsalg. Hun fikk melken sendt med melkebilen fra meieriet i Sørfjorden, og folk kom med sine spann og kjøpte melk.

Men omkring 1960 kom «papp-melken», og Ottar overtok salget av melken.

Ottar likte seg godt på fjellet, og i 1932 kjøpte han et seterhus av Ove Hagen, flyttet det og bygde en hytte av materialene, som fikk navnet «Rognåshytta». Iflg. hans dagbok kjøpte han også et stykke utmark ved Kjeipen i 1933 av Jakob Hafell.

Her bygget han ny seter som fikk navnet «Kjeipsetra». Han bygget også fjøs, og omsider ble det seterdrift. Den første som ble budeie var Anne Selnes fra 1940-47, Margit Hagen i 1948, Karen og Gunnar i 1949 og Ardis Selnes og Margit Hagen i 1950-51. Her på «Kjeipsetra» separerte de og kinna smør. De kokte også ost, iflg. Karen. «Rognåshytta» ble utleid til byfolk om somrene, og de kjøpte både smør, ost og melk.

Ellers hentet også Ottar smør og ost ned fra setra. - Ottar hadde 5 kyr på setra. Da Ardis var på setra hadde hun sine egne kyr der. - Jeg og Gunnar (1936-2009) var skolekamerater, og en gang var jeg med ham til setra. Husker vi fikk servert rømme på flatbrød. Dette var den siste seterdrifta på Selnes. Den gamle, opprinnelige Hafellsetra lå i sin tid et stykke unna «Kjeipsetra».

En kan visstnok se noen steiner der den lå. I dag er det Odd Skårstad som eier «Kjeipsetra».

Etter at Gunnar var konfirmert reiste han til sjøs i 1951, etter først en tid på skoleskipet Christian Radich. I 1961 var han i land og gikk på skole, samtidig som han giftet seg med Ingrid Vestrum i Bakke kirke. Etterpå ble bryllupet feiret på Linnea hotell, og jeg var «spellmann». Etter at han sluttet på sjøen i 1979, var han bl. a. lærer i nautiske fag ved Det Maritime Skolesenter i Trondheim.

I november 1934 fikk Ottar lagt en privat telefonlinje, som gikk fra Selnes til hytta, og senere til setra. Dermed hadde de forbindelse med hjemmet når de var på fjellet. I 1936 bygget han en fiskebu ved Damvatnet som fikk navnet «Damvassbua». - Han fikk plantet mange gran- og furuplanter, og satte ut mye ørret- og røyeyngel i forskjellige fjellvann. (Se Stjørna-heftet nr. 7 - 2011.) - Ottar var med i kommunestyret i Stjørna i perioden 1959-63. Han hadde i 1950-årene en hvit hund som het «Varg». Denne hadde han trenet opp til å stå på bakbeina og «jodle» når de var på fjellet! I 1961 overtok han en hytte

Marie og Harald Selnes og sønnen Morten på butikktrappa. Foto: Bj. S. 1964.

Selnes Handel. På trappa står Magnar Rabben og datteren Sonja. Foto: Fosna-Folket, 3. februar 1981.

i Bymarka ved Trondheim etter sin bror Oskar. Hytta hadde navnet «Kveldsroa». Til den første julen etter han startet butikken, gav han kundene en rustfri brødkniv med inngravert tekst: «Gjør Deres innkjøp hos O. H. Stallvik». Og han fortsatte å gi kundene en julegave til nesten hver eneste jul.

Han forandret butikken og bygget på huset flere ganger, og på butikken hadde han flere ansatte butikkdamer gjennom årene. Foruten sin datter Karen, som var i butikken etter behov, var det flere innleide:

Emilie Lysvand Selnes, før krigen
 Oline Frengen Hassel, før krigen
 Solveig Myhr Dahlen, ca. 1941-43
 Gunvor Kjelsli, ca. 1944-46
 Ingrid Frengen, 1947-48
 Mari Lykken Hafell, ca. 1948-51
 Åshild Jensen Slåtten, 1952-54
 Sigfrid Slåtten Strand, sommer 1953-vår 54
 Karen Stallvik Hårsaker ca. 1954-56
 Randi Johansen Larsen, 1956-60
 Henny Jensen Pevik, noen måneder i 1957
 Helen Bærøy Vik, 1958-62
 Eldbjørg Strand Kjøl, 1960 - aug. 63
 Kari Johansen, 1961-62
 Gunvor Harøy, 1963-64
 Bodil Flessen Rabben, 1964, vår-høst
 Anbjørg Kleven Lian, høst 1964-65
 Dagfrid Bærøy Lien, 1965-66
 Anne-Lise Brandhaug, høst 1966 - vår 67
 Brit Enebakk, 1968, som var den siste innleide butikkdame.

O. H. Stallviks butikk. Bilen, U-2996 Chevrolet, tilhørte Enok Lian. Bilde var til salgs i butikken i sin tid. Foto: Johan A. N. Selnes, ca. 1931. Arkiv nr. 758.

Som det går fram av årstallene, var det noen som jobbet sammen en tid. Smør var en mangelvare under og like etter krigen. Min bror Harald husker at Petter Dahl-emo og Nils Hafell syklet rundt etter krigen og solgte margarin. De fikk antagelig margarin fra «Arild» margarinfabrikk i Trondheim og mener margarin var av merket «Hauk».

I 1969 overtok Johanne og Jan Kjelsli butikken. Dette skjedde ved at far til Jan, Sigvart Kjelsli (1912-1993) gjorde makeskifte (byttet) sin eiendom på Åsen med butikken til Stallvik. Butikken fortsatte som før med bensinpumpen på østsiden av butikken og hadde to typer bensin å selge, sier Jan. Butikken fikk navnet Jan Kjelsli & Co. Jan forteller videre at butikken gikk bra i starten, men etter hvert gikk den dårligere da mange arbeidere på Frengen Slip flyttet til Rissa. Etter et par års tid ble det så Sigvart og kona Olga overtok og drev butikken frem til ca. 1978, da den ble nedlagt

og Sigvart og frue også flyttet til Trondheim. Sommeren 1980 kjøpte Irene og Magnar Rabben butikken. Da hadde den ikke vært i drift på ca. 2 år. Nå ble butikken ombygget til selvbetjening og foruten kolonialvarer hadde de også bensin, diesel og parafin, sier Rabben. Butikken ble gjenåpnet torsdag 29. januar 1981, og gikk under navnet Selnes Handel, men det ble ikke så de drev butikken så lenge. Til jul 1985 var det slutt. - Dermed hadde det vært landhandel på Selnes i litt over 100 år. - I dag er nærmeste butikk i Fevåg eller i Sørfjorden. - Butikklokalene ble etter hvert ombygget til leilighet.

Tilslutt vil jeg nevne at Jens Bye (1920-1996) overtok Frengen Slip i 1961, etter Erik Eriksen, og året etter startet han butikk i kjelleren. Her kunne arbeiderne på Slipen kjøpe vanlige kolonialvarer. Butikken ble nedlagt da bedriften flyttet til Kvithyll.

1. rekke

Solveig Rødsjø
Klara Småvik Adolfsen
Prest Gisle Hollekim
Anne Mari Fiksdal Skogstad
Wenche Rødsjø.

2. rekke

Finn Sagmyr
Johanna Rødsjø
Mai-Elin Monsvoll Larsen
Gustav B. Eidsaune
Karin Otterstad Solberg
Irene Ersøybakk Rabben
Torbjørn Vik

3. rekke

Oskar Atle Johansen
Roald Dypvik
Idar Rødsjø
Nils Olav Røstvold
Armand Hovd
Ragnar Angell
Roar Fiksdal

KONFIRMASJONSBILDER

Har du bildene vi mangler? Heimbygdslaget har samlet en god del konfirmasjonsbilder, men vi trenger mange flere for å få en mest mulig komplett samling.

I dag har vi disse bildene:

1908, 1925, 1928, 1929, 1930, 1935, 1939, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1966 og 1968.

Det er også samlet en del bilder av skoleklasser. Dette er også verdifullt å ta vare på. Det gjelder særlig framhaldskolebilder da denne skolen hadde kort levetid i Stjørna. Vi vil låne bildene og skanne dem slik at du vil få dem tilbake uskadet. Har du liste over navnene så var det veldig bra. Ta kontakt med noen i styret for å levere bildene.

Laura Våbenø

Bildet viser ei stram dame med tidsriktig klesdrakt. Hun fortjener oppmerksomhet som representant for alle sterke og arbeidsomme kvinner som bygdene var så avhengig av. Laura Jensine Våbenø ble født på Berge i Råkvåg 7.1.1875 og var datter av Lorentse Olsdtr og Jens Olsen Refsnes. Hun vokste opp sammen med brødrene Ole Peter (1873), Olaf (1877), Engelbrigt (1881) og Martin (1885). Hun ble gift 5.4.1900 med Helmer Olaus Henriksen. Han var født 1837 i Tobaksvika og døde 1920, han var sønn av Henrik Lornts Henriksen (1837-1919) og Berit Marie Olsdtr (1841-1929). De fikk 5 døtre; Lise Marie (1900), Hilma

Lovise (1903-1958)) gift Ellingsen, Anna Olive (1905-1988) gift Singstad, Helga Jensine 1908-1994) og Solveig Margrete (1914-2014) gift Pevik. Laura kom tidlig ut i arbeid som vanlig var på den tida. Som 16 åring var hun i arbeid med «husgjerning og krøtterstell» hos Oliver Wold på Våknøya. Rett over åsen bodde Helmer i Tobaksvika som ble hennes ektemann. De ble gift i 1900 og da bodde det 9 personer i Tobaksvika. Det er lett å skjønne at det ikke var lett å stifte familie på den tiden. Men det måtte gå og Laura fikk et langt liv i Tobaksvika til hun til slutt flyttet til Stilleberget i Vågen i 1950.

Torsengstua før restaureringa

Vesterveggen er renset for råttan bordkledning

Papp legges på før bordkledning og nye vindu

Stua er berget og vil stå i mange nye år

«Folk treng hus og hus treng folk»

Det er sannhet når en ser hvor mange hus som forfaller. Da mister vi viktige kulturminner og får forfall og skjemmende bygder.

Torsengstua er et viktig minne om den tida da Serianna og Knut fra Kleiva bosatte seg i Torsenget, og hvordan forholdet var for dem og de 10 barna som ble født og oppvokst der.

Morten Fenstad er idealist og av dem som skjønner at hus treng folk. Han har stor sans for Torsenget og gikk på for å få restaurert og tatt vare på stua i Torsenget. Han skaffet

materialer og fikk fylkets vernemyndighet med slik at arbeidet ble rett utført.

I sommer sendte Morten denne meldingen:

Vært inni Torsenget ei uke, stua til Serian-na er berget. Jekka opp, lagt på plass mur og fått inn "nye" vindu. Alt på stell. Fant jordkjelleren og en gammel ferdselsåre som ender oppi Laugen. Kvernfundament, demning og kvernstein er funnet tidligere. Fant også ei steinsatt fangstgrop ovenfor plassen for to år siden, meldt inn til "fylket". Interessant område med mye historie.

Mvh Morten

*Bak: Jorun Børø, Mary Rødsjø, Ragna Nilsen, Else Winsjansen, Målfrid Lund og Åse Pevik.
Foran: Gunvor Breivik, Åse Sandøy, Lærer Oddlaug Skjøstad, Randi Stallvik og Liv Indreråk.
Maggi Hårstad var ikke med på dette bildet.*

Håndarbeidskurs vinteren 1951

av Åse Hammer

Høsten 1950 ble det ikke framhaldsskole i Stjørna, men på etterjulsvinteren fra 24. januar til 5. mai ble det holdt et praktisk framhaldskolekurs i søm og veving på Råk skole i Råkvåg. Lærer var Oddlaug Skjøstad fra Byneset. Vi var 11 jenter som deltok på kurset, de fleste i 15 – 16 årsalderen, men et par var noen år eldre.

Undervisningen foregikk på loftet i «gammelskolen», der barnehagen er nå, og på skolesalen i «nyskolen». På skolesalen lærte vi å renne vev, lage mønster (risse) etter egne mål og fikk undervisning i vevteori og søm. På loftet på «gammelskolen» stod de fleste av vevene vi brukte.

Det var mye vi skulle lære i løpet av kurset, så vi tok ofte kveldene til hjelp. En kveld

skulle Randi Stallvik og jeg renne vev på skolesalen. Plutselig falt rennebommen ned, vi forsøkte å få den på rett kjøll, men uten å lykkes med det.

Lærerinna bodde på et rom på skolen, men dit våget vi ikke å gå og spørre om hjelp, for hun var ganske streng. Jeg bodde like ved skolen, så vi sprang dit for å få hjelp. Min tante Anna var der på besøk, og hun var flink til å veve, så hun og min mor hjalp oss med å få alt i orden.

Når jeg tenker tilbake, er det utrolig hvor mye vi lærte og fikk laget på de ukene kurset varte. Etter kursavslutning hadde vi utstilling på skolesalen, og vi var ganske stolte da vi fikk vise frem alt vi hadde laget og stille opp for å bli fotografert i de selvlagde kjolene. På kurset lærte vi å renne, sette opp og tre en vev.

Bak: Mary Rødsjø, Målfrid Lund, Liv Indreråk, Ragna Nilsen, Gunvor Breivik, Elsa Winsjansen.
Foran: Randi Stallvik, Jorun Børø, Oddlaug Skjøstad, Åse Pevik; Åse Sandøy, Maggi Hårstadstrand d.y.

Vi vevde:

- Kjolestoff, rød eller grønn rutet
- Stor duk i lin som vi sydde og faldet
- Frokostduk, blå/hvit i bomull
- Forkle i rosenangsmønster
- Ett fag rutete gardiner i bomull
- Ett kjøkkenhåndkle i bomull
- En løper i silkegarn
- Sofapute

I søm lærte vi å risse mønster etter egne mål og sydde:

- Kjole
- Nattkjole eller herreskjorte etter valg
- Putevar med uttrekkssøm
- Babyskjorte
- Bleieholder for baby
- Babyjakke i bomull
- Vi broderte kaffeduk i lin med uttrekkssøm

Jeg har fremdeles mange av de tingene vi laget.

Ane Sneppens orkester

av Per Husby

Bildet er fra omslaget på en av deres kassetter.

Asbjørg med Tande-P i programmet Klar-Ferdig-Jobb. Bildet er utklipp fra NRK fra 1993.

Asbjørg som Ane Sneppen.

De som husker tilbake til 1980 og -90-tallet har nok hørt om dette spesielle «orkesteret». Det var 4 – 5 husmødre som hadde slått seg sammen og funnet ut at det ikke var noen grunn til å være beskjeden. De skulle ikke vinne noen konkurranse, men underholde og skaffe penger til gode tiltak, i første rekke var det de eldre de tenkte på.

Ane Sneppen

Primus motor var Asbjørg Otterstad, datter til bussjåfør Enok Otterstad i Sørfjorden. Hun var ikke redd for å stå fram for en god sak. Hun likte å underholde, også å få fram det hun brant for. Hun torde å kle seg ut og tok artistnavnet Ane Sneppen.

Hun fikk med seg 3 – 4 venninner og sammen spilte og sang de for alle de klart å samle og det ble mange. De opptrodde både i små forsamlinger på helseheim med videre, men leide også store forsamlingshus og holdt fester.

Jeg husker et arrangement de hadde i Skogly i Rissa. Stemninger var stor og Ane Sneppen hadde både skjemt og alvor på reportaret. Ved siden av sangen og musikken var det flere innslag som fikk de fremmøtte til å le og forstå at de brant for en god sak.

Ved siden av opptreden spilte de inn flere kassetter med melodier som delvis var deres egne. Asbjørg var ikke redd for å stå fram og hun var med på underholdningsprogram på NRK i 1989 i Norge Rundt med Ane Sneppens orkester og i 1993 hos Tande-P i Klar-Ferdig-Jobb. Orkesteret ble også omtalt i Fosna-Folket flere ganger.

Medlemmene i orkesteret

Hvem som var med kunne variere litt, i tillegg til Asbjørg var det Klara Frenge (1928-1997) med trekkspill, Solveig Rødsjø (1921-2000) sang, datteren Mona Rødsjø gitar og Aud Rødsjø gitar. Alle sang nok som regel. Asbjørg var konferansier og den som fikk fram latteren.

Orkesteret i «Norge Rundt» 1989.

Asbjørg Otterstad (1926-2018) var først gift med Rolf Pedersen. De fikk en sønn som døde 9 år gammel. Så ble hun med Helge Indseth (1918-2008). De traff hverandre da Asbjørg hadde frisørsalong i Hasselvika og Helge var bestyrer på samvirkelaget. Asbjørg åpnet frisørsalong i Trondheim der de bodde til Helge døde. Asbjørg bodde de siste årene på Råkvåg sykeheim der hun døde 92 år gammel og er gravlagt på Husby gravplass.

En historie fra Lysvatnet

fortalt og skrevet av John Selnes, avskrift Leif Ersøybakk

Husa på gården.

Gården i sørhellinga mot Lysvatnet. Bilder fra Wikipedia

En historie fra Lysvatnet som jeg hørte min svigerfar Edvard Lysvand fortalte. Denne historien forteller om hvordan en måtte hjelpe seg selv i de forskjellige situasjoner på en avsides liggende fjellgård.

En gang de holdt på og tømret, det var visst fjøset de holdt på å bygge på. Det var Petter-Lorns og Edvard som holdt på med dette.

Edvard var en tur nede for å levere opp noen materialer til han som sto oppe på bygget da det plutselig kom en sag deisende, som hadde ligget litt løst på stillaset. Den kom og sneiet så tett foran ansiktet på ham, at den i farten tok med seg et stykke av nesetippen. Ja hva skulle en gjøre i et slikt tilfelle, langt fra folk, doktor og uten noe brukbart utstyr for førstehjelp. Det var vel mange tanker som for gjennom hodet på han de første minuttene. Om han tok kutet fram til folk og doktor, så ville det ta så lang tid at nesetippen ville for lengst være bare daukjøttet. Skulle han bare sette på seg en nasaklut inntil såret var grodd, og gå som en nasalausning all sin dag?

Nei dette bydde ham imot i høyeste grad, da han var i sin beste ungdom og en stram og pen kar også. Nei, da fikk han heller prøve å feste nesetippen på plass der den hørte heime, så fikk en da se hvordan det ville gå.

Fra tanke til handling var ikke lang, men ingen så seg i stand til å gi ham noen hjelp med dette. Blødde gjorde han, så det var ikke så enkelt. Nei vel, da måtte han forsøke selv. Han fikk sykorga

til Sebina, en speiel, noen kluter å tørke seg på, og så var det bare å sette i gang. Han fant seg en synål som han syntes kunne være brukbar, og god gammeldags snelletråd.

Å saume sko, og sette på ei bot, var ikke noe uvant for ham, men dette var adskillig verre. Litt vont var det også, og prakke som bare det. Flere ganger var han på nippet til å gi opp, men tilslutt var nesetippen på plass. Så pen var han vel ikke akkurat da, med blod både i ansikt og hender, men det rettet seg etter hvert som han fikk vasket av seg og blodet stoppet. Kanskje Leonard hjalp til litt også med det, da han kunne kunsten med å stoppe blod.

Alle var nok spente på hvordan dette ville gå, men etter hvert viste det seg at det grodde som det skulle, og med tiden ble det så fint at den som ikke visste om det, kunne ikke se at det var en heimsydd nesetipp. I Lysvatnet var det til forskjellige tider, forskjellige folk, både fra byen og andre steder. En gang var det en lege fra Trondheim der. Han fikk se nesetippen, og han skrøt av at det var et riktig fint håndarbeid. Til det svarte Edvard: «Ja du veit da at sjølgjort er velgjort».

«Men når du nu hadde nesetippen løs, så kunne du ha gjort den feilen å sette den på opp ned», kommenterte legen. «Ja, eg tenkt på det sjøl å», svarte Edvard. «Det hadde vel ikke værre så bra, fer da hadden tie inn vatn når det regna».

Fevåg – folk og næringsliv

av Per Husby

Dagens Fevåg – fin bygd med velstelte hus og aktive innbyggere. Foto fra Gammeldagan i Fevåg

Det er interessant å se hvordan ei bygd utvikler seg. Gjennom folketellinger og andre opplysninger skal vi se hvordan Fevåg har endret seg. Fevåg omfatter her også Frengen da grendene henger så sammen. Det finns folketellinger tilbake til 1665, men det er først tellingen i 1801 som gir opplysninger om både boplass, beboere og yrke. Folketellingen for 1801 (Ørland), 1965(Bjugn, 1900 (1626 Skjørn) og 1910 1626 Stjørna) finns på digitalarkivet.no og kan lastes ned på pc og leses i sin helhet. Folketellingene inneholder en masse opplysninger om folk og eiendommer. De som vil lære mer om slekta finner mye i folketellingene.

I 1801 er ikke gårdene oppdelt med egne bruksnummer. Derfor er det brukt husnummer som skille. Tellingene inneholder opplysninger om alle som bodde på plassen Her er bare tatt med navn på hovedperson. Om vedkommende eide eiendommen eller bare var bruker opplyses ikke. I 1801 var det få som var eiere.

Folketellingen 1865 for Fevåg

I denne folketellingen er det med mange flere opplysninger. Navn på alle boplassen, opplysninger om eier eller bruker og ikke minst hva som ble dyrket og husdyrhold. For alle personer er opplyst alder og hvor

de er født. Her vil nok mange finne sin eldste slekt da mange av etterkommerne etter disse er de som bor i Fevåg eller er fra Fevåg i dag. Når det gjelder dyrking av korn og potet er det mengden av såkorn og settepotet som er registrert. Mengden er i tønner og ei tønne inneholder 139 l. Omregnet til kg så er ei tønne bygg ca 90 kg, havre 75 kg og potet 70 kg. Regnet om til areal er det sådd ca. 60 dekar bygg, 165 dekar havre og satt potet på 35 dekar.

Avlingene var små på denne tiden og forsiktig regnet ble det i gjennomsnitt pr. innbygger og dag omtrent 100 g bygg, 200 g havre og 600 g potet. Dette er brutto før svinn og maling av kornet og skrelling og avfall av potet. Avfallet gikk nok til dyra og kom til rette.

Når det gjelder dyreholdet så er det stort sett til eget bruk. På denne tiden var det meget lite salg av husdyrprodukt. De som ikke hadde husdyr i byer og tettsteder, fikk tak i produktene fra nærområdet. I Fevåg var det nok lite salg.

I indre deler av Stjørna med større husdyrhold og seterdrift var det nok noe salg av smør og ost. I Sørfjorden med Rødsjø var det 321 innbyggere og nesten samme mengde korn og potet, men betydelig mer kyr, sau og særlig geiter.

Yrkeslivet var dominert av gårdbrukere og husmenn, men mange av de som eide

boplass med jord hadde fiske som attåt-næring. I tillegg hadde mange sønner og døtre fiske som inntektskilde. Utenom eierne av boplassene var det 17 som drev med fiske og 8 drev med sildetilvirkning. Som inntektskilde var det nok silda som var viktigst.

Folketellingen 1900 for tellingskretsen Fevåg

Tellingskretsen omfatter gårdsnummer 72 (142) Frengen, 73 (141) Stavneset og 74 (140) Fevåg. Dagens gnr i parentes.

Ved denne folketellingen er antall boplasser økt fra 52 til 73 og det blir for mange til å nevne alle. Det er blitt 457 beboere, derav 208 kvinner og 249 menn. Det er opplyst om de dyrker korn og potet og om de har husdyr, men ikke antallet. De fleste eiendommer nå fått gårds- og bruksnummer.

Folketellingen 1910 for tellingskretsen Fevåg

Det er fortsatt vekst. Folketallet er økt til 533, derav er 225 kvinner og 308 menn. Overvekten av menn har økt fra 41 til 83. En viktig årsak til dette er at folketellingen som skjedde i desember 1910, også omfattet fiskere som oppholdt seg på stedet. Til sammen var 50 menn med 15 båter i

kretsen i desember. Antall boplasser var økt med 23 til 96 på 10 år, men av dette er 15 båter som regnes som boplasser.

Stor endring i sysselsettingen

Det hadde skjedd en betydelig endring i sysselsettingen fra 1865 til begynnelsen av 1900-tallet. Da var det kun yrker med tilknytning til gården eller sjøen, mens nå er det blitt mange ulike yrker.

Ved de 2 folketellingene er det blitt 3 handelsmenn, Johan Smevik, Helmer Hybertsen og Gabriel Venæs (også poståpner). 4 lærere, Karl Ulstad, Ole Svebak (pensjonist), Hans Gitlestad og Helga Mollan. Spesielt for Fevåg er at det

er 7 som er murere, 3 arbeider på jernbanen og 1 på teglverk. Det er 4 snekkere, 4 driver med syng og 2 med spinning. 4 har tittel som husbestyrerinner. Det er 4 som driver som fiske-/sildehandlere.

Den største endringen er likevel betydningen av fiske i nærområdet. Folketellingen for 1900 ble holdt 3. desember og da var 35 bortreist på fiske. 30 var ved Ålesund og resten Smøla og Halten. 2 var kvinner som var med som kokker. Det er ikke oversikt over fiskefartøy før 1920, men da var det 9 registrerte fartøy fra Fevåg. I 1900 var J. A. Mollan titulert som skipsreder og hadde flere båter på fiske.

Ved folketellingen 1910 er det altså motsatt. Da er det 15 båter med 50 fiskere som bor i Fevåg. I hele Stjørna var det 692 fisk-

ere som var kommet til Stjørna i desember 1910.

Landnotfiske etter sild var kommet og betydde mye. Sild kunne saltes og lagres for videresalg og det ble etablert flere notlag også i Fevåg. Det ga sysselsetting og inntekt i sommerhalvåret, mens fiske på Møre og andre steder var viktigst i vinterhalvåret.

Stor betydning hadde også laksefiske fått og kilnotfiske etter laks hadde stor betydning for de bruka som hadde rett til kilnotplass. Nå var muligheten for å levere fersk laks blitt bedre med rutebåt til Trondheim. Dette ga penger til å kjøpe utstyr både til sjø- og landbruk og familiene kunne kjøpe varer på butikken.

Fevåg ca 1953. Foto Fjellanger/Widerøe

Slik kunne det sett ut på Stjørnfjorden på denne tida med båter som venter på silda. Foto fra Norsk fiskehistorie.

Folketellingen 1801 for Fevåg

Boplass	Husnr.	Navn husfar	Alder	Yrke	Folk i huset
Fevåg	1	Jens Jacobsen	48	Gårdbruker og fisker	12
	2	Lars Timandsen	54	Fisker	4
	3	Peder Andersen	36	Gårdbruker og fisker	8
	4	Lars Andersen	40	Fisker	5
	5	Anders Andersen	34	Fisker	6
	6	Hans Andersen	46	Daglønnet	6
	7	Enok Jensen	57	Gårdbruker	5
	8	Hendrik Nilsen	58	Gårdbruker og fisker	9
	9	Knud Thorstensen	41	Gårdbruker og fisker	6
	10	Joseph Nilsen	38	Gårdbruker og fisker	6
	11	Johannes Jonsen	35	Gårdbruker og fisker	9
	12	Jon Andersen	60	Daglønnet	3
	13	Halvor Torstensen	37	Fisker	4
Frenge	1	Didrik Arntsen	52	Gårdbruker og fisker	8
	2	Jens Mikkelsen	35	Gårdbruker og fisker	10
Stavneset	1	Ingebrigt Jonsen	50	Gårdbruker og fisker	7
Aspestrand	1	Broder Larsen Vilmand	28	Gårdbruker og fisker	2
	2	Jens Jensen	55	Fisker	3
Sum totalt					113

“

Da var det kun yrker med tilknytning til gården eller sjøen, mens nå er det blitt mange ulike yrker.

Folketellingen 1968 for Fevåg

Nr.	Eiendom	Navn husfar	År	Yrke	Folk	Bygg	Havre	Potet	Hest	Kyr	Sau	Geit	Gris
39	Frengen	Gabriel Mikkelsen	29	Gårdsbruker/selveier	10	1,00	3,00	5,0	2	6	13	6	2
40	Langskipsnesbukta	Anders Nilsen	48	Husmann m/jord	4	0,13	0,50	2,0		1	3	3	1
41	Frengen	Johan U. Mattisen	25	Gårdsbruker/selveier	7	0,75	1,50	3,0	1	3	4	2	1
42	Frengen*	Didrik Svensen	49	Gårdsbruker/selveier	7	0,75	1,50	3,0	1	3	6	4	1
43	Langskipsnesbukta	Hendrik Christensen	45	Husmann m/jord	5	0,25	1,50	3,0		1	2	2	1
44	Stavneset	Johan Christoffersen	60	Gårdsbruker/selveier	6	0,25	1,00	3,0		5	6		
45	Stavneset	Elev Christoffersen	61	Husmann m/jord	4								
46	Aspestrand	Lars Brod. Wilmand	63	Gårdsbruker/selveier	4	0,50	0,50	1,0		2	1		1
47	Fevåg	Johan Arnt Chr. Tetli	53	Gårdsbruker/selveier	5	0,25	0,75	2,5		2	11		
48	Fevåg	Ove Nilsen	29	Gårdsbruker/selveier	6	0,50	2,50	6,0	1	5	11		1
49	Trøen	Peter A. Svendsen	38	Husmann m/jord	5	0,13	0,25	2,0		1	5		
50	Trøen	Jacob Benjaminsen	50	Husmann m/jord	3	0,13	0,50	1,5		1	6	1	
51	Fevåg nedre	Sven Brodersen	41	Gårdsbruker/selveier	8	0,50	3,50	6,0	1	5	12		1
52	Trøen	Kjersten Pedersdatter	39	Husmann m/jord	6	0,13	0,50	1,0		1	6		
53	Tinnen	Elen Andriasdatter	60	Husmann m/jord	4	0,25	0,25	0,5		1	3		
54	Frevåg nedre	Iver Andreassen	62	Gårdsbruker/selveier	5	0,38	2,00	4,0	1	3	6	2	1
55	Trøen	Peter A. Andersen	66	Husmann m/jord	7	0,13	0,38	0,5		1	5		
56	Fevåg nedre	Helvig Andersfatter	54	Gårdsbruker/selveier	2	0,10	0,25	1,0			2		
57	Haugen	Jens H. Andersen	56	Gårdsbruker/selveier	7	0,13	0,38	3,0		1	5		
58	Berget	Andreas Andersen	68	Gårdsbruker/selveier	6		0,50	3,0			4	2	
59	Fevåg nedre	Elling Olsen	36	Gårdsbruker/selveier	7	0,75	3,00	8,0	1	5	10	2	1
60	Trøen	Ole Gabrielsen	52	Husmann m/jord	5	0,13	0,25	1,0			4	3	
61	Trøen	Halvor Ingebretsen	71	Husmann m/jord	2	0,13	0,50	1,0			8	3	
62	Baudthaugen	Margrete Fredriksdtr	36	Husmann m/jord	6			0,1				1	
63	Fevåg	Hybert Alexandersen	47	Gårdsbruker/selveier	9	0,38	1,50	5,0	1	2	9		
64	Skogan	Christoffer Jacobsen	47	Husmann m/jord	6	0,13	0,38	2,0		1	1		
65	Fevåg	Enoch Andersen	40	Gårdsbruker/selveier	9	0,38	0,50	3,5	1	3	4		1
66	Fevåg	Johan Andersen	43	Gårdsbruker/selveier	6	0,50	0,50	3,5	1	3	5		1
67	Støkket	Lars Larsen	35	Gårdsbruker/selveier	5	0,25	1,00	2,5		1	5		
68	Skogan	Sivert Jensen	73	Husmann m/jord	4								
69	Barsletten	Hans Petter Larsen	43	Gårdsbruker/selveier	7	0,25	2,00	4,0	1	2	4	2	
70	Brannan	Jørgen Pedersen	62	Gårdsbruker/selveier	7	0,38	3,00	2,0	2	4	9	3	1
71	Brannan*	Johan Jørgensen	26	Hus uten jord/fisker	5								
72	Brannan*	Peter A. Jørgensen	24	Hus uten jord/fisker	3						1		1
73	Brannan*	Peter Pedersen	34	Husmann m/jord	5	0,13		0,5		1	2	2	
74	Lien	Ole Olsen	48	Husmann m/jord	11	0,13	0,38	1,0			1		
75	Skogan	Mickal Mickelsen	60	Husmann m/jord	8		0,50	2,0		1	3		
76	Bakken	Johan Arnt Arnfinnsen	54	Husmann m/jord	6	0,13	0,38	2,0		1	8		
77	Indre Bakken	Jon Haftorsen	37	Husmann m/jord	5	0,25	2,00	4,0	1	2	5	3	1
78	Fevåg/Vemoen	Hans Åge Mickelsen	58	Gårdsbruker/selveier	10	0,13	0,75	2,0		2	3		
79	Fevåg	Israel Jacobsen	50	Gårdsbruker/selveier	7	0,50	2,00	3,0	1	4	6	3	
80	Fevåg	Johan M. Martinsen	31	Gårdsbruker/selveier	4	0,25	0,75	2,0	1	1	4	1	
81	Fevåg	Jacob Johansen	27	Gårdsbruker/selveier	3	0,25	0,75	2,0		1	4		
82	Øran	Johan Mickelsen	62	Husmann m/jord	6								
83	Øvregården	Anton Brodersen	38	Gårdsbruker/selveier	4	0,50	2,50	5,0	1	2	6		
84	Fevågaunet	Ole Nilsen	42	Gårdsbruker/selveier	6	0,25	0,50	3,0		1	8		
85	Øvergården	Fredrik Mickelsen	50	Gårdsbruker/selveier	9	0,25	1,50	5,0	1	3	7		
86	Øvergården	Joseph Mickelsen	44	Gårdsbruker/selveier	4	0,50	1,50	3,0	1	6	8		1
87	Øvergården*	Mickel Jensen	87	Føderådsmann	3								
88	Holte	Beret M. Johansdtr	34	Husmann m/jord	9		0,13	0,5		2			
89	Fevågaunet	Gabriel Anfinnsen	53	Husmann m/jord	8	0,13	0,75	2,0		1	6		
90	Fevågaunet	Anders Olsen	60	Husmann m/jord	8								
91	Øvergård/Vabæk	Nils Jacobsen	42	Gårdsbruker/selveier	6	0,25	1,00	3,0		3	4		1
92	Strannen	Ole Andersen	36	Gårdsbruker/selveier	2		0,13	1,0			2	3	1

SUM:

316 13 49 125 20 94 248 48 19

Bakermester Eriksen

av Per Husby

Strandheim på Husby. Bakeriet til venstre med pipe. Utsalget var i hjørnerommet nærmest. Fra NB 1955

“

Det var nok mange kommentarer ved bordet over brød med rårand og sure kjerringer som skylte på rå ved.

Baking i gamle dager

I omtrent alle bygder var det bakeri i «gamle» dager. Det var på en måte merkelig for de fleste hadde ikke så mye penger. Årsaken til at folk kjøpte brødvarer var nok mangel på ovn.

Jeg husker også kjøkken med grue. Grua var en form for peis hvor det hang en kjetting med en krok. Der tente man bål og gryta hang i kroken i passende avstand over bålet. Skulle det lages noe som lignet brød ble det flate kaker. Da var det lettere å lage flatbrød. I Sørfjorden var det i 1910 to damer som drev med flatbrødbaking; Lusine Husby i Bukta og Anna Aune på Aune.

Fra grue til ovn

Mange hadde satt ovn i grua og etter som årene gikk ble hele grua fjernet for den tok stor plass. Etter hvert fikk folk råd til å kjøpe svartkomfyr med stekeovn. På noen ovner var det tank for vann med krane så en kunne få varmt vatn uten kasserolle. Så kom emaljerte, kvite ovner fra Lyng, men likevel var det ikke enkelt å få til fin bakst i slike vedfyrte stekeovner. Det var nok mange kommentarer ved bordet over brød med rårand og sure kjerringer som skylte på rå ved.

De første bakere i Sørfjorden

Derfor var det langt ut i 1940 og 50-åra enklere å kjøpe brødvarer. De som drev som bakere bygde bakerovn av stein som ble fyrte opp innvendig til de var godt varme og aske kunne kostes ut. Så ble det satt inn flere brød i gangen og etter hvert som varmen ble lågere kunne en steke finere bakervarer. På Husby drev Martin Mælan bakeri med flere ansatte bakere allerede i 1900 sammen med sin handelsvirksomhet. Da han døde i 1916 ble butikken flytte lenger vestover, men det er uklart om hvordan det gikk med bakeriet.

Bakermester Ingvald Eriksen

Ingvald Martin Eriksen var født 1877 på Hitra av foreldre Lavine og Erik Ingvald Knudsen. Han ble gift i 1902 med Marie Rasmussen født 1876 i Bindal. De hadde ikke barn, men i 1910 bodde Oskar Eriksen født 1901 i Alvdal sammen med dem. Antakelig var han adoptert for de var faddere da Oskar ble døpt. Ved folketellingen i 1910 bodde Ingvald i Trondheim sammen med kone Marie og Oskar og drev som bakermester. Antakelig hadde han butikkutsalget der for i samme hus bodde en butikkjomfru. Sammen med dem bodde også konas mor.

I 1925 hadde Ingvald Martin Eriksen kommet til Sørfjorden og bygd seg hus og bakeri på Husby litt lenger øst for der Martin Mælan's bakeri hadde vært. Når han kom til Stjørna er uklart, det er mulig han hadde drevet med bakeridrift før han bygde egne hus.

Ingvald Eriksen var en stor og kraftig bygd kar og det ble fortalt historier om hvor sterk han var. Han kunne løfte 3 mjølsekker, en i hver arm og en tok han og bet tak i bindingen på sekken og løftet. Ellers var han fredelig mann og i likhet med kona holdt han seg til de religiøse i bygda. Hun stod for butikken. Når du åpnet ytterdøra kom hun inn fra rommet bak og du fikk velge ut det du skulle ha. Hun virket streng og ødslet ikke med smilene. Kvaliteten på brød og kaker var god og godt likt. Utvalget av brødvarer var ikke stort som naturlig var, for kundene var få og etter som butikkene lenger inne i bygda begynte å selge brødvarer, gikk nok omsetningen ned.

Ingvald døde i 1955 og da ble det slutt med bakeridriften etter 30 år. Marie døde i 1964 og begge er gravlagt på Husby gravsted.

Arvid Jåma på tilsyn med sin flokk

Samer i Stjørna

av Per Husby

Det er vel kjent at Fosen er et reindriftsområde der samene har gammel rettighet til å drive sin næring. Rein kan derfor beite på store deler av Fosenhalvøya. I Stjørna går grense for eksempel mot vest til Fessdalselva. Som en del av næringsutøvelsen har også samene rett til småviltjakt og ferskvannsfiske. De som er grunneiere kan oppfatter dette som en begrensning i deres rettigheter og drift. Grunneierne har likevel eiendomsretten og kan bruke sine arealer på vanlig måte, men skal ikke foreta seg noe som er «er til vesentlig skade eller ulempe for reindriftsutførelsen».

Det finnes mange eksempler på at det har vært gode forhold mellom samene i Fosen og beboerne i Stjørna. Ved Folketelling for 1910 (tatt opp i desember) bodde reineier Jonetta Eliasdr 62 år født i Grong og Anna Klementsdr 23 år født i Meldal hos Anton Rødsjø. Hos Kornelius Rødsjø bodde i føderådsbygningen Elias Klementsdr 32 år født i Åfjord med kone Marie Jonasdr 33 år født i Roan og deres sønn Klement Eliassen 1 år født i Verran. Min bestefar Albert Rødsjø fortalte mange historier om samene som dreiv med reindrift på 1900-tallet. De var ofte innom på besøk i Rødsjøen. Samene

hadde gjennom generasjoner ervervet seg kunnskap om naturen og ikke minst å være selvhjulpne. Derfor kunne en lære noe av dem og få hjelp for eksempel om husdyr som var kommet bort i utmarka. Godt forhold til samene hadde også de som bodde i Holvatnet og Lysvatnet. De var naboer som aksepterte hverandres rettigheter. Men det var også konflikter og særlig under krigen var det noen som stjal rein og slaktet ulovlig. De som i dag driver med rein har fast bosetting og de som har det sørlige området på Fosen bor i Verran. I tillegg har de hytter for overnatting i området når de passer reinflokkene. En slik hytte finner vi i Hogsdalen.

Da Hogsdalsveien ble åpnet var det flere år at samene slaktet rein på seinvinteren like nord for Hogsdalssetra. Da fikk vi som hadde lite kontakt reindrift både se hvordan dette skjedde og mulighet til å kjøpe reinskjøtt. Dette er nå slutt og reindriften er blitt mer modernisert med slakterier for rein og arbeidet er blitt lettere med bruk av snøskutere for å holde oppsyn med reinflokkene. Arvid Jåma med familie eier reinene i sørgruppa i Fosen reinbeitedistrikt og han er en frontfigur i kampen for samenes rettigheter. Han er også historieinteressert

og har vært leder i Verran historielag. Han sendte meg en oversikt over samisk bosetting i Holvatnet som han har laget i forbindelse med høringen av forslaget til revidering av reindriftsloven og utdrag av dette blir gjengitt her.

Boplassene rundt Holvatnet:

Boplass ved Gjuvasselvas utløp (sør- eller nordsida)

Tradisjonen forteller at det skal ha bodd samer her eller noen som har hatt tilknytning til samer.

Sørليا

Boplass som ligger sør for Gammelgården i Holvatnet. Tradisjonen forteller at det har vært samisk boplass.

Gammelgården på østsiden av Sleppeva hvor studentgamma nå ligger. Det fortelles at i tiden før tradisjonell gårdsdrift skal det ha bodd samer der.

Kristianrommet (Hukkertheimen)

Samer skal ha hatt tilknytning til «Hukkertan». Boplassen ligger 1,5 km fra Holvassgården på nordsida av Sleppeva. Sørvendt ca 100-150 m opp fra elva. Her

Samene kjemper for sine rettigheter i en ny tid. Fota fra Google.

Arvid Jåma fra rettsaken om erstatningen for vindmøller

var det gravd en kanal 100-120 m lang for å lede vatnet til kverna. Kvernsteinen skal være på kirkegården i Sørfjorden. Det skal også ha vært anlagt en «svarvstol» som ble drevet av vasskraft. Det var en dreieinnretning for å lage trekopper etc. Boplassen med spor etter denne virksomheten kan sees ennå i dag. At samer har hatt tilknytning til denne plassen kan tenkes på bakgrunn av informanter. Det sies «en plass for finner kalt «Hukkerten» mellom Åfjord og Stoksund». Den ligger i dalføret nord for Skråfjorden.

Finnromlia

Denne boplassen ligger nordøst ca 150-200 m fra Sleppelva hvor den gjør en sving og renner mot sørvest. Boplassen ligger omtrent 2,5 km fra Holvatnet. Den ligger i en sørvendt frodig li med storvokst bjørk og hvor gran dominerer. Det renner en bekk fra Nordre Lysvassheia og like sør for boplassen. På dalkanten mot bekken er det gravd en kjeller. Tyder på at det har vært et kvernhus her. Det som kan observeres i dag er ildstedet (grua) og grunnsteinene til et hus. Ca 80 m nord for plassen på en tørr grasbevokst kolle inne blant grantrærne, synes det å ha vært en gamme.

Bosettingen i Finnromlia og Sleppen

Tradisjonen forteller at det bodde samer i Finnromlia. De drev med jordbruk, eide noen geiter og krøtter. Hadde noen reiner. Til tider kunne det bo flere familier her og i tillegg hjelpesfolk. Dyrket bl.a. poteter. Kan ennå i dag se tegn etter oppdyrkede arealer.

En informant forteller at han som

bodde her het Joe. Først bygde han seg en gamme øst for en av de av de første lonene i Sleppelva (når man går fra Finnromlia og nord til Sleppen). Gamme var reist mot ei stor furu ca 50 m fra lona. Furu er i dag hogd ned, men stubben kan tydelig sees. Joe døde i Sørfjorden på Stranda gård (Bromstad). Han ble funnet en morgen at han satt i vegkanten. Senere var det en Gabriel fra Litllia som bodde i husværet hans Joe i Finnromlia et par års tid. Det var visst tømmerhogst han drev med. (PH: Familien bodde i Sleppen ved folketellingen for Åfjord i 1865 og er omtalt i Årshefte nr. 8 for 2012 i fortellingen om Kjerstina Lunde. Gabriel er hennes far og hun er født i Sleppen i 1867).

I følge skriftlige kilder må denne Joe være den samme som samer John Pedersen. I følge Åfjord kirkebok ble «Fin-ungkarl John Pedersen for tiden Hulvandet 50 år og pigen Maria Jensdtr Hulvandet 38» viet i Å kirke den 9 juli 1854. Brudgommens far var Peder Olsen Monsfjell. Brudens far Jens Larsen og hennes fødested er oppgitt til Holvatnet. John var født i 1804 og Maria født i 1815. I en søknad til Fosen Fogderi fra John Pedersen Fin p.t. Vingen i Aafjorden den 25. sept. 1858, ber han om å få bosette seg på fjellet midt mellom Holvatnet og Plogbakken seter (vestre ende av Sleppen). Han skriver at rundt 1850 begynte han å rydde denne plassen og bodde noen år ved plassen. Familien John Pedersen bodde fortsatt ved Holvatnet (Finnromlia) i 1860 ved deres sønn Johan Martins dåp. Deres sønn Petter Olaus Johnsen f. 1856

ble gift med enke Lea Klementsdr. Dette paret bodde ei tid på Strømsnes i Osen og til slutt på Allmenningen i Roan.

Boplasser ved Nordelva: Finnkjerringberget

Fangststed for laks. Dette er i dag en kjent og svært god fiskeplass for laks i Nordelva. Tradisjonen forteller at dette var blitt brukt av samer som hadde tilknytning til Skavrommet (Finnrommet). Her ble det brukt ruser for å fange laksen når den gikk opp fra hølen. Ved passende vannstand ble det satt opp korgar flettet av vidjer i fossen overfor laksehølen. Når laksen var på tur opp falt enkelte ned i fangstinnretningen. En slik fangstmåte skal også ha blitt benyttet av andre.

En annen tradisjon forteller at en samekone druknet i Rødsjøvatnet. Hun ble ikke funnet før en god stund etterpå. Samekone hadde da blitt ført med strømmen ned Nordelva og skyllet opp på berget ovenfor fiskeplassen. Navnet skal ha blitt til etter denne hendelsen.

Skavrommet

Boplass. I dag er det ganske tett grovvokst granskog på plassen. Ingen opplysninger om når og hvem som oppholdt seg her. Det menes at det også har vært seterdrift på stedet etter at samene bodde her. Halvdan Vold f. 1897 forteller at da han var 10 år gammel ble han med sin bestefar opp til denne boplassen. Bestefaren fortalte om plassen og om samer som skulle hatt tilknytning til den. Stikkprøver i en mosebevokst steinmur påviste ildstedet (grua).

Mitt møte med samane i Stjørna

av Roar Børø

Ein gong eg var liten gut kom ei dame ned til gården vår som eg ikkje dro kjensel på. Det var for så vidt ikkje uvanlig for den plassen eg vaks opp på. Den låg midt i Råkvågen. På gården var det og butikk med folk som stadig rak rundt og skulle handle det nødvendige til seg sjøl og familliane sine.

Men denne dama var annleis kledd enn dei eg kjente frå vågen. Ho hadde sekk og kraftige lærstøvler. Og litt merkelige klær som ikkje var vanlig nede ved fjorden. Far min kunne fortelje at det var ei kjerring frå Åfjorden som heitte Maria Bendiksen. Ho var finnkjerring sa far min. Det var hans måte å omtale samekona frå Sør dalen.

Far min var hitterværing opprinnelig og lite vant til at samer kom gåande. Han hadde bedt henne inn på kontoret sitt og spandert kaffe og litt å bite i. Eg skjønnte ho hadde gått langt så eg spanderte på henne litt godt å eta før ho starta opp og gjekk til fjells igjen, sa far min. Han var ein frilynt type som snakka med alle og ikkje gjorde forskjell på folk. Det var første gongen eg forsto at samane var innom Stjørna som ein del av arbeidet sitt.

Seinare vart horisonten utvida da vi kom til skolen i Sørfjorden og vart kjent med ungane der inne og i Rødsjøen/Nordsetra. Dei kunne fortelje historier om sine møter med samane der dei budde nærare fjellet. Det skulle gå nokre år før eg kom meir i kontakt med samane.

Det var familien Jåma som tok over etter Maria og Johan Bendiksen på den sørlige delen av Fosen. Jåmafolka var og i slekt med Bendiksen så det var naturleg at reinlandet vart tatt over av dei. Jåmafamilien kom frå Høylandet. Peder og Emilie Jåma starta opp i dette området på tidleg femtital. Dei bosette seg i Sela på Verransida av Fosen. Seinare flytta dei til Verrastranda ved fjorden. Der yngste sonen deira Arvid enno bor med sin familie. Eldstemann

Ingvald vart bosett ved Gotvatnet i Sela der hans etterkommara enno bor. Ingvald vart gift med ei kvinne frå Grønland etter at han jobba der med rein på sekstitalet. Ho var av eskimo/inuitslekt. Ingvald fekk to sønner med henne som begge er rein drivara på Fosen.

Danskane i Holvatnet

I 1972 kom det ein gjeng med danske ungdommar til Stjørna. Ni unge folk, seks gutar og tre jenter kom inn til Holvatnet der prosjektet deira var å bygge ei gamle i sørsamisk stil for så å bo der eitt år. Dette prosjektet gjennomførte dei med stil. Gamma står der enno og er svært mykky brukt. Det er Samskipnaden på Universitetet i Trondheim som eig og driv denne gamma no.

Desse unge danskane vart etterkvart og godt kjent med Jåmafamilien. Danskane viste stor respekt for levemåten og arbeidet til samane. Slik vart det oppretta eit vennskap mellom dei. Niels Rasmussen, som var yngstemann i danskelaget gjekk til og med reindriftskole ilag med Arvid Jåma eitt år på syttitalet og levde med reindriften periodevis i fleire år. Jåmafolka kom ofte innom danskane i Holvatnet når dei var ute og dreiv med reinen sin det året danskane var i Holvatnet. Eg møtte og samane inne hos danskane i gamma utetter det året dei var der. Slik vart danskane eit bindeledd mellom meg og samane i Fosen.

Skytefeltkampen

På midten av syttitalet skjerpa planane om eit stort øvings og skytefelt i Fosen seg. Meir enn 500 kvadratkilometer stort område av Nord Fosen skule takast til dette. Dette ville bety store øydeleggingar av områda for samane på heile Fosenhalvøya både i sør og nord. Eg vart kjent med samane på Nordfosen dette viset. Holtanfamilien og etterkvart Johnsen på

Namdalseidet.

Kampen mot skytefeltet var lang og hard. Den vart ikkje lagt bort før fleire tiår seinare. Godt hjulpe av Sovjetunionens oppløysing og endra verdensbilde. Vi danna ein folkeaksjon som strekte seg over alle dei fem kommunane Osen, Roan, Namdalseid, Verran og Åfjord som var involverte. Kort fortalt: det vart oppretta motstand med hundrevis av medlemmer i den aktive aksjonen. Politikara frå alle kommunane vart med slik at det vart ein tverrpolitisk aksjon.

Et fly av denne type skulle prøveskyte, men traff observatortårnet!

I spissen for dette gjekk samane med Arvid og Ingvald Jåma i første rekke. Sjøl var eg med i aksjonstyret i dei fleste av åra dette varte. Arvid var formann i aksjonen fleire år. Eg fekk sjå samefolket på Fosen kjempe i lag med oss som var tradisjonelle naturvernara og bønder. Sjøl var eg så heldig å bli hyra inn av Hans Rotmo, kjent som opphavsmannen til Vømmøl spellmannslag denne tida. Vi starta Heimevernslaget, som egentlig var Vømmøldalens heimevernslag. Laget tok opp kampen mot Skytefeltet og vart ein spydspiss i dette gjennom Nordfosensvisa. HV laget leda Nord Fosenmarsjen i fleire år både musikalsk og i felten. Samane fekk sjølsagt eit vers i denne songen.

Vennskap

For min del så førte dette til eit livslangt

Arvid Jåma. Foto fra Google

vennskap med samane i Fosen. Gjennom samvær med dei i felten lærte eg om rein-drifta det du berre kan lære når du er med i praksis. Det fins så mange meiningar om reindriften – som så mykje ellers. Blant anna så vart det sagt så seint som dette året at reindriften og vindmøller går godt i lag.

Slikt kan berre seiast av folk som ingenting veit om dette. Eg lærte om reinen sine vandringar og kor avhengig den er av å kunne gå fritt uten hindringar. Eg fekk kunnskap om kor arealkrevande denne drifta er. Svært ulik det som gjeld for bøndene sine beitedyr som storfe og sau. Etterkvart framover åra fekk eg vera med i drifta. Spesielt Ingvald Jåma var eg mest med. Han kom ofte innom oss den tid eg var bonde. Da tok eg fri på dagene og var med han i fjellet. Hang etter skuterer hans på ski i fjellet her i Rissa/Stjørna på vinterbeite.

Ingvald bodde hos oss i dagevis. Han var ein framifrå forteljar og formidlar av kunnskap og historier. Dattera mi Hanna hugser enno Ingvald for alle påfunna og leiken hans som han delte med henne. Ingvald fekk og Kongens fortjeneste medalje for den formidlingsevnen han hadde av samisk kultur. Han gjekk bort for to år sidan og er gravlagt på kyrkjegarden i Sela. Der og foreldra hans Peder og Emilie ligg.

Korfor fascinerte dette meg?

Så kan ein spørje seg om korfor eg som egentlig kjem ifrå fiskarbygda Råkvågen

vart fascinert av det desse fjellfolka står for? Det fins sikkert mange forklaringar til det. Først og framst er det vel slik at eg møtte heilstøypte folk i fjellet. Stolte folk som ikkje skjemtest av det dei kom ifrå eller levde med. Folk som i min verden levde i randsona av det som var mulig på Fosen.

I fiskarbygda snakka ingen om samane. Sjøl om dei hadde sine liv i fjellet berre nokre kilometer frå oss. Eg fekk innsikt i ein levemåte som var ganske annleis enn den vi hadde. Men som var der ved sida av oss i bygdene. Mange gonger har eg spurt meg sjøl om korfor vi visste så lite om eit folk som levde så tett innpå oss ved sjøen kunne vera så skjulte for oss?

Ganning og trolldom

Det er sikkert mange svar på dette. Eitt er kanskje den mystikken som har ligge over det samiske. Med begrep som joiking og ganning og trolldomskrefter.

Her kjem ei historie frå ungdomstida. Den skal ha gått føre seg inni Sørfjorden på trappa av Fritun forsamlingshus. Der var det ein samekaill som var litt påsegla og ramla på blankisen på trappa. Nokre karar sto og flira av han. Da samene reiste seg sa han:

-Nåja du kar. Du ser at eg reiser meg opp eg når eg dett.

Men når du ramler så reiser du deg ikkje opp igjen! Nokre år etter ramla sørfjordingen utom eit berg inni fjellet og slo seg i hjel. Om historia er sann veit eg ikkje. Men det viser vel myten om ganning og

trolldom som vart satt ut om samane. Og som samane sjøl tydde til når det kneip om for dei i gitte situasjoner? Alt dette fascinerte meg og har kanskje ført til at eg

Framtida for samene trues av vindkraft. Foto fra Sagat

har gått den vegen eg har gått.

Dette vart ei ganske personleg historie. Det kunne vel ikkje blitt noko anna når ein skal skrive om dette. Samane lever som før med trusler om inngrep og øydelegging av livsvilkåra deira. Sist no på Storheia der vindmøllene resier seg 150 meter over fjelltoppane. Samane har brakt denne saka inn for FN sine urfolksorganer og vil ha vurdert den folkerettslege lovligeita av dette. Dei kjemper ein desperat kamp for kulturen og liva sine.

Det er enno store planer for enno meir vindkraft her i Fosen. Follaheiaområdet står for tur saman med andre fjell i nærområdet vårt. Eg kjenner denne kampen like sterk og nødvendig som skytefeltet for meir enn førti år sidan.

Og at samane sin kamp er like mykje vår. For naturen og livet.

Fevåg idrettslag

av Per Husby

Stiftelse og optimisme

Laget ble stiftet 10. mai 1934 i ungdomslokalet i Fevåg. Det tegnet seg 13 medlemmer. Styret ble valgt med formann Åsmund Rabben og sekretær Jan Johansen. På 1930-åra får en inntrykk av mye elendighet med fattigdom og arbeidsløshet. Da er det godt å finne positive folk med pågangsmot. Folk ville ha noe som skaper glede. Det første formannen fikk som oppgave var å skaffe fotball. Laget hadde fått lov av Lars Enoksen å drive sin idrett på hans eiendom Vestvikstranda, så det ble også besluttet å kjøpe materialer til målstenger. Laget skulle begynne trening så snart som mulig. Alt fra stiftelsen var fotballen viktig i Fevåg og det var der laget gjorde det godt.

Aktiviteten var stor med en gang for årsberetning for 1934 viser at laget har hatt 3 private fotballkamper. Den første mot Stjørna idrettslag som endte med tap 5-0. Den andre var på Fevåg og da vant de 3-0 over Stjørna. Den 3. kampen var mot Hasselvika som de vant 6-1. Nils Rabben fikk inn trøstemålet. Guttelaget hadde spilt to kamper mot Stjørna som begge endte med tap for Fevågs gutter. Det ble sammenkalt til årsmøte for 1935 for få til vedtekter og velge styre 22. mai 1935. Det var nå skaffet ordentlig protokoll og vedtektene ble skrevet inn. § 1 lyder: «Lagets navn er Fevåg idrettslag og er stiftet den 10. mai 1934. Lagets formål er ved rasjonell idrettsutøvelse og etter de rådende forskrifter og samle Fevågs ungdom under merket; en sunn sjel i et sunt legeme». Vedtektene var laget etter mal fra Hasselvika idrettslag.

Idrettslaget skulle drive følgende idrettsgrener; Fotball, friidrett og svømming om sommeren, om vinteren skiløp og om mulig skøyteøp og turn. Medlemskontingenten for voksne er kr. 0,50 pr. år og for barn kr. 0,25 pr. år. Som ny formann ble valgt Alf Myhr, kasserer Birger Smevik, viseformann Jon Kvithyll og sekretær Odd Rabben.

1935 ble et aktivt år. Det ble vedtatt å kjøpe 10 par fotballsko der brukeren betalte halvparten, en fotball og keeperhansker. Det ble holdt 5 medlemsmøter, ett styremøte og det var kommet innbydelse fra flere nabolag om deltakelse i fotballkamper. Laget selv inviterte til stafettløp lagene; Stjørna il, Stjørnværingen, Hasselvika il, Agdenes il og Rissa il. Løpet ble vunnet av Stjørna. I 1935 ble det arrangert 6 fotballkamper, lagkonkurranse friidrett, stafettløp med 5 lag og 30 deltakere, 7 fester er avholdt for å skaffe inntekter. Vinnerne av lagets konkurranse i friidrett: 100 m - Alf Myhr, 400 m - Birger Smevik, 800 m - Alf Myhr, 1500 m - Alf Myhr, kulestøt - Jon Kvithyll, diskos - Jon Kvithyll, lengde - Birger Smevik, høyde - Birger Smevik. Fotballaget var enda ikke kommet i toppform for det ble mange tap; Hasselvika 3-1, 6-1, 3-0, Agdenes 5-0, Ingdøl 1-0 og Brekstad 10-1.

I februar arrangerte de langrenn for klubben. Det bestemt å kjøpe 5 l melk til løperne og til å koke melken ble valgt Alf Myhr og Anders Lian. Det var innbydelse fra andre lag om å delta på langrenn, men styret fant at det ble for dyrt med reiser og det var få som drev med skisport i Fevåg. Derfor ble det bestemt å ordne skibakke. Det ble arrangert skirenn og hopp. Langrennet ble vunnet av Jon Kvithyll med nr. 2 Alf Frengen og nr. 3 Jan Johansen. Hopprennet vant Sigurd Vorhaug med nr. 2 Lars Larsen og nr. 3 Paul Tetli. Det ble også arrangert renn for gutter og damer, men ingen damer meldte seg på.

Laget var med på fotball også i 1936, resultatene er ikke kjent. Ellers var det liten aktivitet dette året. I 1937 ble Håkon Bakken valgt til formann, viseformann Eivind Øvergård, sekretær Reidar Hårsaker, kasserer Sigurd Vorhaug og Lars Larsen styremedlem. Det ble arrangert fotballturnering på høsten med innbudte lag fra Rissa, Selva og Ophaug. Neste årsmøte var 22. desember 1937. 12 medlemmer møtte og årsmelding og regn-

skap ble godkjent. Til formann ble valgt John Kvithyll og kasserer Håkon Bakken. Styremedlemmer Reidar Hårsaker, Ole Toresen og Lars Larsen. Styret fikk i oppdrag å utrede banespørsmålet.

Aktivitetene stoppet opp og krigen kom

Det ser ut som laget stoppet opp i 1937 for mer er ikke omtalt i møteboka før 28. januar 1941 da formannen inviterte til møte for å arrangere langrenn. Rennet ble holdt 2. februar med god deltakelse og det ble også et renn 9. februar. Samme år 16. februar ble det holdt et improvisert møte der 30 medlemmer var til stede. Lars Larsen fungerte som formann og møtet vedtok å arrangere skirenn lokalt i stedet for å delta i renn i andre bygger.

24. februar ble det omsider holdt årsmøte med vanlig sakliste. Møtet ble åpnet med «Gud signe Norges land». Lars Larsen ble nå valgt til formann, Halvdan Smevik kasserer, Josef Rabben sekretær. Det kom invitasjon fra Stjørna il om skirenn og det ble bestemt å arrangere treningsrenn og velge ut deltakere. Å delta på arrangement i andre lag kostet og det ble diskutert om laget skulle bidra. Da kassen var nesten tom ble det vedtatt at hver enkelt måtte dekke kostnadene. Mer skjedde ikke i krigsårene.

Det ble fred og optimismen er tilbake

Neste som skjedde ifølge møteboka er årsmøte 15. juli 1945. At aktiviteten i laget var låg i krigsåra er forståelig. Å arrangere aktiviteter der mange møtes måtte godkjennes av de som styrte og det ble kanskje også sett på som støtte til den tyske okkupasjon. Det var viktigere ting som opptok folk på denne tida.

På årsmøtet i 1945 var det styret fra 1941 som sammenkalte og det møtte 30 medlemmer. Lars Larsen ledet møtet. Han ble

Det ble vedtatt å kjøpe 10 par fotballsko der brukeren betalte halvparten, en fotball og keeperhansker.

gjenvolgt og Petter Bakken ble viseformann, Arne Bakken kasserer, Trygve Øvergård sekretær og Halvdan Smevik styremedlem. Til oppmann for fotball ble valgt Sigurd Vorhaug, for friidrett Alf Myhr, for skisport Alf Frengen og for svømmesport Petter Bakken. De ble vedtatt å melde laget inn i ST fotballkrets snarest. Videre ble det vedtatt å arrangere fest. Festene var viktige for å skaffe inntekter og positivt for miljøet både i laget og bygda.

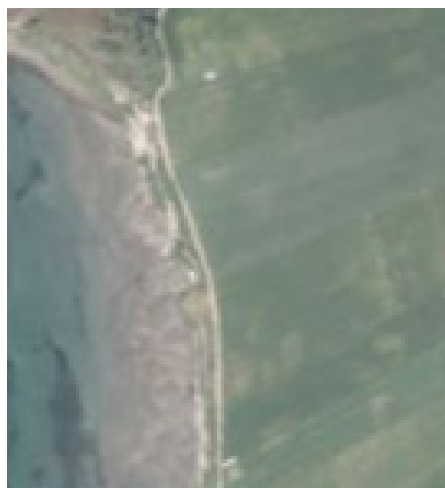
Neste møte var i august og da ble planene om fotballbane tatt opp igjen. Lars Larsen, Alf Frengen og Trygve Øvergård skulle forhandle med grunneierne. I september ble det holdt ekstraordinært årsmøte. Her ble kontrakt på fotballbane på Vestvikstranda hos Ludvik Larsen, sønnen til Lars Enoksen lagt fram. Det ble diskutert hvordan man skulle opparbeide banen. Det ble bestemt at alle medlemmer som hadde anledning skulle arbeide 16 timer hver. For arbeid over 16 timer skulle en få betalt kr. 75 øre pr. time. Den av lagets medlemmer som ikke arbeider må betale 16 timer à 75 øre. Resten skulle betales med lagets midler og bidrag. Som komite for arbeidet ble valgt Osvald Ellingsen formann og Alf Frengen og Trygve Øvergård. Arbeidet skal settes i gang snarest og en skal forsøke å få tak i ei tyskerbrakke til banen. Det ble søkt om bidrag på kr. 3 000 til opparbeidelse av fotballbanen.

Banen på Vestvikan

Banen lå fra strandkanten og innover. På den tiden var det ikke dyrkajord som i dag. Arealet ble brukt slik det var så banen var nok både ujevn og skrå. Reidar Øvergård fortalte at når de hadde kamper så kom flere av de andre laga med båt og ankret opp utafor stranda. Det var heller dårlig med toalett, så når de måtte løse bukse var det en stor stein på stranda de skjulte seg bak. Reinholdet ordnet sjøen med når floa kom. Men fotball ble det spilt der i mange år. I 1945 ble det arrangert «Fredsmarsj» som landskamp mellom Sverige og Norge

og alle måtte delta for å sikre Norge seieren. Alle mellom 10 og 90 kunne delta og 2 svensker må til for å slå 1 nordmann. Alle som deltok brukte kort og alle fikk merke. Fotballkampene i 1945 viste at Fevåg nå begynte å bite fra seg i privatkamper; Fevåg vant over Hasselvika i 3 kamper og tapte 1, de vant over Freidig, men tapte mot Selva og Rissa, de vant stort over Brettingen kystart. I kampen mot Rissa måtte to av Fevågs spillere, Olaus Larsen og hans innbytter Frits Johansen til lege er skader. Målskårere for Fevåg i kampene var blant annet Olaus Larsen, Trygve Øvergård, Rolf Larsen. Back Kristian Petersen og målmann Bjarne Øvergård ble utpekt som banens beste spillere.

Vestvikstranda, fotballbanen lå ca midt på.

Det ble satset på fotball. Kretsen hadde sendt henstilling om at laget sørget for en ble utdannet til dommer og Frits Johansen sa seg villig. Det ble også vedtatt å søke om 2 fotballer, 12 drakter og 12 par sko. Laget deltok i innsamlingen for krigens ofre og deres etterlatte. Det ble bestemt å forsikre lagets spillere. Premien var kr 99 for laget med 15 spillere. Det ble arrangert fotballturnering på St. Hansaften med etterfølgende fest. Laget stilte med 3 lag og det invitertes lag fra Stadsbygd, Føll og Fjell-liv. Alf Frengen foreslo at de som drikker brennevin dagen før fotballkamp ikke får delta. Det ble enstemmig vedtatt.

Det ble satt opp plakater om interessen for damelag i handball og Gerd J. Bakken ble valgt til leder, men det er ikke nevnt noe om det ble noe lag.

Det søktes kommunen om kr. 1500 til å opparbeide fotballbanen. Kommunen bevilget kr. 1 000, men de ville ha plan for arbeidet. Fortsatt er det arealet i Vestvikan hos Ludvik Larsen det skal være bane. Det ble lagt ned mye arbeid for å få til bane, men arealet var lite egnet. Likevel ble det spilt mange kamper der fra midten av 1930 åra.

Fotballaget 1946. Foto utlånt av Reidar Øvergård. 1. rekke: Johan Jamtfall hb (1927-1992), Bjarne Øvergård k (1929-2005), Johan Larsen vb (1928-2004). 2. rekke: Sigurd Varhaug hh (1921-), Petter Bakken ch (1923-2001), Lars Larsen vh (1920-1987). 3. rekke: Birger Gjerdet yh (1927-2016), Harald Myhr ih (1925-1997), Olaus Larsen cl (1922-1987), Reidar Øvergård iv (1927-), Gunnar Frengen yv (1928-2010).

Egen bane på ny plass

I mai 1947 ble planen for idrettsplassen drøftet med en kyndig person for å få lagt fram materiale til myndighetene. I august 1947 ble det vedtatt å søke om å få kjøpe 10 mål av skolens eiendom nedenfor veien til idrettsplass. Det var en erkjennelse av at arealet de hadde ikke var godt nok.

“ Fotballen er i fokus. Småguttlaget meldes på til Scandia Cup i Trondheim.

Fevåg fotballag ca 1950. Foto tilhører Irene Dypvik

På årsmøtet i 1948 ble Trygve Øvergård valgt til formann og arbeidet med planene for idrettsplass fortsatte. Alf Myhr redegjorde for arbeidet med oppmålingen og kart ble framlagt og godkjent for innsending sammen med lagets søknad. Laget hadde fått skikk på fotballen og kretsen bestemte at laget i 1948 skulle delta i 2. divisjon i stedet for Hasselvika som hadde meldt forfall. Guttelaget skal delta i årets kretsmesterskap. Møteboka sier ikke noe om resultatene, men de måtte ha vært oppmuntrende, for til neste år legger de opp til trening inne 2 dager pr. uke for å komme tidlig i form.

I 1950 har endelig herredstyret vedtatt å selge skolejorda som ligger nedenfor riksveien til idrettbane. Betalingen er at skolen skal ha rett til å bruke banen. Et areal på 1,5 dekar ble kjøpt til for å få makeskiftet til mer areal slik at plassen ble stor nok. Styret i 1951 var Lars Larsen for-

man, Reidar Øvergård nestformann, Arne Frenge kasserer, Ottar Johansen sekretær og Kristian Petersen styremedlem. Oppmann fotball Petter Bakken og friidrett Peter Petersen. Laget var blitt mer profesjonelt så lagets spillere ble forsikret og spillere og utøvere ble legeundersøkt. Utstyr som sko ble innkjøpt med kr. 20 dekt av laget, resten måtte deltakerne betale.

I 1952 skiftet Reidar og Lars verv og Trygve Øvergård ble kasserer. Det var nå kommet ordning med tippemidler til idrettsformål og laget fikk etter søknad kr. 10 000 til idrettsplassen. Til planering av plassen fikk de et anbud på kr. 12 000 som de syntes var for høgt. Arbeidet ble derfor utført av lokale krefter og dugnad. Drenering ble gjort ved å legge 3000 m teglerør. Betalingen var kr. 2,50 pr. time.

Arbeidet med banen pågikk i flere år og i 1957 skulle en representant fra Statens

idrettskontor foreta kontroll og gjennomgå regnskapet. Det var til da brukt kr. 4 994 i direkte utgifter og dugnadsinnsatsen var på 1780 timer a kr. 2,50 = kr. 4 450. Da var det brukt kr. 3 000 av tippemidlene og vel kr. 2 000 av andre inntekter. Plassen ble godkjent, men alt var nok ikke helt ferdig og det var ønske om å få til et badstuebad i tilknytning til garderoben som hele bygda kunne bruke.

25-års jubileum og laget dabbet av

I 1953 ble Kristian Petersen valgt til formann og var fram til 1955 da Sigurd Frenge overtok. Han var formann til 1958 da Johan Larsen ble valgt. Ellers var det stort sett de samme som gikk igjen i styret i 1950-åra. Feiring av 25-års jubileum skjedde i 1959 og en fotballkamp mellom laget fra 1945-50 og laget i 1959 ble en verdig feiring for lag som hadde vist så gode resultater på banen. Alle spiller ble spesielt invitert og 13. juni ble det arrangert jubileumsfest.

Deltakelse på møtene dabbet av og det ble vanskeligere å få noen til å ta verv slik det ble for de fleste lag. 10-15 medlemmer på møtene var vanlig. I 1961 tok Mathis Frenge på seg å være formann og fikk med Øystein Øvergård, Johan Larsen, Kristian Petersen og Egil Sjøbakk. Karl Lian overtok som formann i 1963 og ble gjenvalgt til 1967.

Nye krefter kom til og laget reiste seg

Mellom 1967 og 1978 er det ikke holdt møter ifølge møteboka, men 4. november 1978 ble det holdt et samrådsmøte i Fevåg skole. Det møtte 42 personer i alderen 7 – 55 år. Da hadde laget vært uten aktiviteter i 11 år, men ikke vært oppløst. I denne perioden har laget beholdt et pas-

sivt medlemskap i Norges idrettsforbund. Mange ungdommer fra bygda hadde vært flinke aktører i andre lag. På bakgrunn av det store oppmøte ble det besluttet å innkalle til et årsmøte 19. november for å ta opp aktivitetene.

På dette møtet møtte ca 50 personer. Møteleder var Karl Johan Lian og sekretær Reidar Øvergård. Medlemskontingent som ble vedtatt til kr. 50 for familier, kr. 25 for seniorer og kr. 10 for barn. Tegning av medlemmer skulle skje ved dør til dør aksjon av mannskap som styret utpeker. Til formann ble valgt K. J. Lian og nestformann Oddvar Ellingsen, kasserer Per Kvithyll, sekretær Leif Karlsen, styremedlem Egil Engvik. Oppmann for seniorene Arvid Bredesen og juniorene Per Kvithyll og John Rabben. Det ble vedtatt å påmelde et A-lag til 5. divisjon for 1979. Økonomien var dårlig og det ble vedtatt å satse på bingo så snart som mulig. Det sattes på 10 bingokvelder, ungdomslaget gir inntekten fra 2 kvelder. I vårsesongen ga bingokveldene en netto på kr. 16 500. For å fornye draktene kontakter de Fosen mek. Verksted og Stjørna sparebank om sponsing. Kommunen søkes om kr. 5 000 til istandsetting av banen.

Fotballen er i fokus. Småguttlaget meldes på til Scandia Cup i Trondheim. Per Kvithyll og Leif Karlsen meldes på til kurs for dommeraspiranter. Det kjøpes inn drakter til både A-laget og guttelagene med nye farger. I tillegg kjøpes det inn overtrekksdrakter i samarbeid med Fevåg samvirkeleg. Litt interesse ble også vist annen idrett da styret bevilget kr. 1 500 til Fevåg-Hasselvik lysløype. Det ble også kjøpt inn medaljer til alle deltakerne i skirenn om vinteren.

Planer om eget klubbhus

På årsmøtet for 1979 ble hele styret gjenvalgt, et tegn på at medlemmene var godt fornøyd med innsatsen. Styret hadde forberedt en sak om bygging av klubbhus med overslag på kr. 255 480 for sokkeletasjen og kr. 45 000 for klubblokale i 1. etasje. Finansieringsplan og tegninger ble framlagt. Byggingen ble enstemmig vedtatt og styret skulle være byggekomite. Det ble søkt om byggetillatelse og den ble godkjent med noe pålegg om parkeringsplass. Etter årsmøtet orienterte oppmann for A-laget Arvid Bredesen om resultatene i 1979. Laget vant Fosen cupen og Jon Rabben fikk blomster for å ha spilt alle kampene + ekstraomganger. For 1980 ble det påmeldt A-lag, B-lag, guttelag og småguttelag.

Formannen Karl Johan ble gjenvalgt. For første gang ble to kvinner, Ragna Helmersen og Irene Larsen Dypvik valgt inn til erstatning for to menn. Det ble bestemt å lage et opplegg for å hedre god innsats for laget som skulle gjelde både tillitsvalgte og utøvere. Det skulle legges vekt på oppmøte, god oppførsel og god innsats gjennom sesongen.

Til klubbhuset ble det tatt opp lån på kr. 35 000 i tillegg til støtte på kr. 170 000. Det så bra ut etter som byggingen skred fram, men det ble bestemt å søke om ytterligere midler fra kommune og STUI. Styret ved kasserer Irene Larsen Dypvik hadde god oversikt over økonomien. Styret er i det hele aktiv og følger opp sakene både med byggingen av klubbhuset og idrettsaktivitetene. De får derfor tillit og blir gjenvalgt.

Samarbeidet med Hasselvika begynner

I 1983 lages felles lysløype med Hasselvika og det søkes om tippemidler etter et kostnadsoverslag på kr. 219 749. A-laget hadde rykket opp til 4-divisjon som det beste

laget i Fosen, men strevde i høstsesongen. Derimot hadde både B-laget og guttelaget vunnet sine avdelinger. De tillitsvalgte har stor tillit og blir stort sett gjenvalgt. Damer kommer inn på flere områder.

Laget har nå blitt 50 år og det blir markert. Æres-medlemskap ble tildelt Lars Larsen, Johan Larsen og Karl Johan Lian, senere er også Leif Karlsen, Petter Bakken, Reidar Øvergård og Øystein Øvergård blitt æresmedlemmer. Grunnleggerne av laget Alf Myhr og Reidar Trøa fikk porselensfat med inskripsjon.

Samarbeidet med Hasselvika blir utvidet med treningsopplegg på flomlysbane på Hysnes. Klubbhuset blir leid ut til Hasselvika musikkorps og er også populært å leie for privatpersoner og lag. 1980-åra er tydelig storhetstid for laget. De er aktive på flere områder og bidrar til trivsel i bygda, men først og fremst er det fotball som har størst oppmerksomhet og har meget gode resultater. I tillegg til konkurransene i Fosen deltar lag på alle nivåer på cuper både i Norge og Sverige. Den store aktiviteten førte til at det ble stiftet støtteforening av fotballinteresserte damer. Starten var i 1979, men full aktivitet ble det første i 1982 da Fevåg rykket opp i 4-divisjon. Damene ble da mektig provosert over artikkel i Fosna-Folket om at Fevåg hadde ikke noe å gjøre i 4-divisjon, men burde slå seg sammen med andre. Det resulterte i et harmdirrende motinnlegg fra «en venn av fotball». Støtteforeningen bidro betydelig til økonomien til idrettslaget, men var også aktivt med ved arrangement mv.

Laget er nå blitt mer profesjonelt og innseser at det må betales til trenere og dekkes opp utgifter til kjøring og utstyr for spillene. Skulle laget holde høgt nivå og framgangen fortsette måtte det skaffes flere spillere. Målet var å holde seg i 4-divisjon.

A-laget i ca 1985 med Karl Johan Lian og ?? på siden bak

Trener hadde vært Per Gangstø, men han gikk over til Stjørna og ny trener ble Hallgeir Hove og ett av tiltakene som måtte til var å hente flere spillere. Det ble tatt kontakt med flere spillere i lagene i Fosen.

Drillo spilte fotball i Fevåg

Banen i Fevåg var blitt meget bra og forsvarert på Hysnes leide den når de arrangerte turneringer for soldater som var inne til tjeneste. Ett år hadde Hysnes besøk av et lag der flere spiller som senere ble godt kjent som Egil Drillo Olsen. Reidar Øvergård forteller at han dømte denne kampen. Han bodde med familien i Kristiansund i 12 år fra 1952 og spilte fotball og ble også autorisert dommer og dømte en rekke kamper der Clausenga spilte. (CFK ble i 2003 sammenslått med Kristiansund FK til Kristiansund BK). Laget hadde også besøk av fotballpresident Eldar Hansen. Fevåg idrettslaget har fostret flere dyktige spiller, mest kjent er Jørn Jamtfall og Lasse Strand.

Laget er på toppen

I 1985 fikk A-laget fikk 5. plass i 4. divisjon, senere rykket de opp i 3. divisjon. B-laget ble nr. 3 o 1985, guttelaget nr. 4, småguttelaget nr. 3 og oldboys nr. 3. Det ble også holdt karusellrenn på ski og Fevåg-trimmen var blitt tradisjon. Leif Karlsen tok over som formann og Rei-

dar Øvergård trådte til som sekretær og Anna Strand var kasserer. Ellers var det mye gjenvalg og det var mange som sluttet opp om laget som tillitsvalgte i en rekke komiteer mv.

Nå hadde aktiviteten også medført større kostnader og laget måtte søke om å få ettergi gjeld og måtte ta opp et lån på kr. 50 000 for å få betalt alle utgifter. Det ble gjort nye forsøk for å få flere spillere fra naboklubber. Flere spillere var borte på skole og arbeid og fikk store reiseutgifter som måtte dekkes om de skulle fortsette. Samtidig ble det vedtatt å innføre treneravgift på kr. 300 for å dekke noe av trenerutgiftene. Turmarsjer var blitt populært og laget meldte seg inn i Norsk turmarsjforbund. I 1986 ble det arrangert Juleturmarsj 2. juledag. Lengda skulle være minimum 10 km. Start-kontingenten var kr. 25/20 for voksne /barn. Alle som fullførte fikk medaljer.

I 1987 ble det vedtatt å utvide klubbhuset med et tilbygg med kostnadsoverslag på kr. 142 560 laget av Johan Larsen. Samtidig var det laget en plan for utvidelse av baneanlegg med kostnad på kr. 333 960 av ingeniør Selbekk. Styret vedtok å gjennomføre dette og søke om midler fra STUI.. Reglene var slik at STUI dekket 1/3, kommunen 1/3 og laget 1/3 av kostnadsoverslaget. Lagets del kunne dekkes av arbeid og annen egeninnsats. Kostnadsoverslaget

var grunnlaget for tildeling av midler og ble indeksregulert for hvert år.

Det var aktivitetene i fotball og turmarsj som stod i fokus, men aerobic kom inn som en nyhet. Inntekten kom etter hvert fra bingospill og sponsorer med omtrent likt fordelt. A-laget kostet med reiser og trenere. Guttelaget oppnådde meget gode resultater. Samarbeidet med Hasselvika økte på flere områder og i 1989 ble samarbeidsavtale med utarbeidet med sikte på å opprette en felles fotballklubb og at idrettslagene besto. På årsmøtet ble avtalen vedtatt med 38 for og 2 blank. Klubben Hil/Fevåg FK var en realitet.

Etter utskillelsen av fotball ble laget fortsatt økonomisk delansvarlig for det nye felles fotballaget og godkjente budsjettet. Å skaffe penger ble derfor en viktig aktivitet. Vedlikehold av klubbhus og bane krevde stor innsats. Frafallet av fotballen gjorde at oppslutningen om laget ble mye mindre og få møtte på møtene. Kvinnene var aktive laget og Bodil Rabben ble den første kvinnelige leder i 1990.

Aktivitetene utover i 1990-åra var marsjarrangement og trim samt skiaktivitet i den felles lysløypa i Fevågskaret. Det var flere felles aktiviteter med Hasselvika og etter at skolen i Fevåg ble nedlagt, ble bygdene mer sammen. Det åpnet for å slå sammen idrettslagene og i 1992 kom forslag om dette fra HIL. Det ble sett positivt på dette i styret, men at det burde avventes hvordan samarbeidet med fotballen utviklet seg. De 2 lagenes økonomiske bidrag til fotballaget ble også mer krevende og Hasselvika satte grense for hvor mye de ville bidra. Største delen av støtten kom fra Fevåg. Årsmøte i 1992 vedtok derfor å forlenge samarbeidsavtalen med 3 år.

Det begynte å slite med å få noen til å ta verv. Audun Øvergård ba om avløsning, men ekstraordinært årsmøte klarte ikke å finne noen, heller ikke valgkomiteen og styret ble enige om at nestformann skulle fungere. Medlemstallet i laget holdt seg høgt, 129 i 1994 og 104 i 1995, men det møtte bare 17 og 15 på årsmøtene disse årene.

Skulle laget holde høgt nivå og framgangen fortsette måtte det skaffes flere spillere. Målet var å holde seg i 4-divisjon.

Det som opptok styret utover i 1990-åra var klubbhuset med både oppussing, bruk og vedlikehold. Huset var blitt populært og ble mye brukt. Bane ble mye brukt da den var satt i god stand. Dessverre var det blitt en del skader på garderoben av spillere, noe som medførte ekstra kostnader. Likevel var økonomien god da det ble lagt mye arbeid på innsamling, dugnader og aktiviteter som ga penger. I 1997 satte styret for første gang opp budsjett med en ramme på kr. 71 500. Største utgiften var kr. 30 000 til fotballaget Hil/Fil.

Selv om oppslutning om laget var dårlig var det ildsjeler som stod på og det ble arrangert marsjer og satt i gang all-idrett for barn ved siden av alt arbeidet med klubbhuset. Trim- oppleggene er blitt meget populære. Det arrangeres løype rundt Bakstein på 10 km og en turmarsj

Fotballbanen med klubbhuset 2018. Foto PH

på 50 km opp Fevågskaret mot Laugåsvatnet via Storakselskaret ned til skolen og klubbhuset. Styret arbeidet også for å forbedre måten laget ble drevet på for å øke oppslutningen. På årsmøtet i 1998 ble det vedtatt å sammenkalle styrene i lag og foreninger i Fevåg til en idedugnad.

Det felles fotballaget hadde en positiv periode i 1990- åra med deltakere på flere nivåer. I 1998 falt A-laget ned i 5-divisjon. I 2000 ble det inngått ny samarbeidssavtale hvor begge hovedlagene opprettholdes, men fotballklubben skal nå være selvfinansierende. For de første 13 år av 2000-tallet mangler det møtebok da den

ble rotet bort i forbindelse med kopiering hos kommunen. Så neste referat er fra årsmøtet 3. mars 2013. I den perioden som mangler har aktivitet vært på samme nivå som før og etter. Hovedfokus har vært å holde klubbhuset i orden og sørge for at økonomien gjør det mulig å vedlikeholde fotballbanen og huset. Banen ble brukt til trening og fotballkamper for de yngste.

Noe idrett har det blitt i og med at de årvis har arrangert turmarsjen «Bakstein rundt». Klubbhuset har også vært utleid til trimformål. Årsmøtet i 2013 gjenvalgte Line Leira som leder og styret bestod av 4 kvinner og 1 mann. Økonomien var god med kr. 53 938 i beholdning 31.12.2013. Dugnadsinnsatsen var god både på vedlikehold og arbeid som ga penger i kassa. Oppslutningen om laget var god når det gjaldt medlemstall, men det var bare 8 – 10 stykker som møtte på årsmøtene. Styret sørget for at alt var på stell og da var vel medlemmene fornøyd. Slik er det nok i mange lag.

I 2015 kunne laget feire 80-års jubileum og det skjedde med familiedag med forskjellig aktiviteter, kaker og pølser.

Laget var aktiv med merking av turstier rundt i området, men mye tid og penger ble brukt på å holde klubbhuset i god stand. Det elektriske anlegg måtte oppgraderes, taket er blitt skiftet til en kostnad på kr. 50 000 og garderobene fornyet. Det er etablert samarbeid med Stjørna idrettslag om fotball for de yngste.

Lilleputtlaget 1987. Foto Fevåg IL

Forlis på Stjørnfjorden vinteren 1942

av Harald Sommereth

Emil Hulsund bodde i Hulsundet med familien, kone og fire barn. Emil var fisker, og tok sin næring på Stjørnfjorden.

Om morgenen den 23. mars 1942 skulle Emil segle til Nordfjorden å dra torskegarn. Sønnen John, som da var 15 1/5 år var med faren på denne turen, som skulle bli deres siste. Været var dårlig, og Emils kone, Marie, advarte mannen om å dra i slikt vær. Men far og sønn forlot båtstøa med færingen, heiste segl, og satte kursen for Nordfjorden.

Ved Springberga gikk det galt. Ingen vet egentlig årsaken, men det mest sannsynlige er at de kullseilte. Det ble lett og soknet i to dager, uten resultat. Færingen ble funnet som «pinneved» i Nøstvikfjæra i Råkvåg.

Noen dager etter forliset rodde Nils og Oskar Wåbenø til Råkvåg for å handle. De rodde langs land for å se om noe var å finne etter de omkomne. I Kuppelvika, ei bukt mellom Bjørkvika og Vorpvikan, så Nils noe gult ligge i marbakken. Det viste seg å være oljehyret til en av de omkomne. Det var John de fant. Faren Emil er aldri blitt funnet. Tilbake satt en fiskerenke

med tre barn. To var mindreårige. Det ble ikke noe enkelt liv for Marie og barna. Det de skulle leve av var fiske, og nå var ektefellen borte. Ingen ting å falle tilbake på. Men slik kunne livet bli når en var gift med en fisker, det var ikke noen selvfølge at en skulle komme heim fra havet.

Båten de brukte var en færing. Når en skulle segle en færing var det vanlig å sette ei mast i fremre del av båten og et sneisegl eller spitsegl foran mastra med feste for seglet i baugen på færingen. Det tredje hjørnet av seglet – skautet hadde feste i et tau som ble brukt til styre seglet etter vinden. Sneiseglet er lik fokka på en større seglbåt.

Noen seilte færingen med fokk og storseil, men det var lite brukt i Stjørna. For å gjøre båten stødig var det viktig å legge godt med stein i bunnen så seglet ikke veltet båten så lett ved vindkast.

Ulykken kunne ha skjedd hvis Emil skulle frem i baugen å ta ned seglet pga. sterk vind, og færingen skar ut til siden og tok inn sjø eller gikk rundt. Slipper en tauet som holder skautet, skal vinden ikke få press mot båten, men båten kunne ha veltet hvis den kom på tvers av bølgene.

Emil Hulsund var født 12.07.1896 i Hulsund og var sønn av Johan Nikolai Eilertsen Bjørkvik og Anna Marsielle Markusdr. Hulsund. Han døde 23.03.1942.

Emil var gift med Marie Mathilde Martinsdr Solbakken født 03.04.1894 på Sandstad på Hitra. Hun død 11.06.1985 i Hulsund og er gravlagt på Husby.

Barn:

Erling Margido

født 01.05.1923

død 01.01.1987 i Trondheim

John Arthur

født 06.10.1926

død 23.03.1942 på Stjørnfjorden
gravlagt 04.04.1942 på Husby

Malvin Martin

født 08.04.1928

død 11.04.1984 på Voss

Øystein

født 03.04.1938

John Arthur og mora Marie er gravlagt ved Hegvik kirke.

Dette er seilføring som ligner færingen til Emil. Den hadde et trekant segl, ikke med fire hjørner. Fota fra Fosen billedarkiv

Forsamlingshuset Åsvang de første 50 år

av Bjarne J. M. Selnes

Begynnelsen

Skulle det være fest eller møte på Selnes i gamle dager, måtte de ha tilstillingen i den gamle skolen. Etter at den ble nedlagt i 1913, ble den nye skolen også brukt til fester og sammenkomster. Før den gamle skolen skulle rives, ville Johan Jensen Selnes kjøpe den til forsamlingshus, da var det allerede bestemt at skolen skulle rives og flyttes til Våknøya.

I 1926 ble det stiftet et lag på Selnes, som arbeidet for å oppføre et forsamlingshus. Laget var på omlag 50 stykker. Av disse ble det valgt en komite som besto av L. Dahlen, K. O. Strand, Anne Hagen og Johanna Refsnes. Den 28. februar 1926 ble det holdt møte, hvor regler for huset ble bestemt. I styret ble valgt Johanna Refsnes, Anne Hagen, Kristian Strand, L. Dahlen og M. Nilsen. Som formann ble valgt Johanna Refsnes, nestformann L. Dahlen og kasserer M. Nilsen. Til festkomiteen ble valgt Klara Hafell, Jonetta Dahlen, Valborg Refsnes, Olaf Selnes, Ove Hagen og Størk Refsnes. Blant flere som var interessert, vil jeg nevne Jakob Hafell, som også senere var med på selve byggearbeidet. - Etter at laget ble stiftet var det innsamlet et byggefond på vel 2000,- kroner, iflg. Dagsposten 9. februar 1933.

I april 1933 ble det holdt fest på skolen til inntekt for forsamlingshuset som skulle bygges. Det var stor tilslutning til festen, og Anders Refsnes holdt foredrag. Det var tombola og utlodding. Til underholdning var det korsang og musikk fra radio! Festen innbrakte et nettobeløp på 297,- kroner.

*Brudebilde av Anne og Ove Hagen.
Lensvik, 4/11-1908. Foto: Ukjent.*

*Graving av tomte til Åsvang 1933. Fra venstre: Alfred «Åsen» Møller, John Selnes, Olaf Grytdal? og Jørund Tøndervik? Fjøset til Ove Hagen bak.
Foto: Johan A. N. Selnes. Arkiv nr. 614*

Pinseaftnen 1933 ble det holdt friluftsfest på Refsnes-sletta til inntekt for forsamlingshuset. Det kom mye folk, også fra nabobygdene, da været var stille og fint. Det ble brent bål, og det var en blandet underholdning. Det var taler og sang av et blandet kor, og Selnes Barnekor. Videre musikk av Rissa Musikklag. Rømmegrøt ble servert fra gården Refsnes.

I 1933 ble tomten til Åsvang utskilt fra bnr. 7, og gitt som gave til Huslaget på Selnes.

Giveren var Ove Hagen (1874-1955). Han bestemte at det ikke måtte serveres eller nytes berusende drikk i forsamlingshuset. Det måtte heller ikke danses eller spilles kort der, enten av lagets medlemmer eller andre. Alle lag og foreninger kunne få låne huset, unntatt dissenterer og politiske foredragsholdere som drev revolusjonær propaganda mot det bestående samfunn. - «Loven» ble lagt i en flaske, som ble korket og innstøpt i grunnmuren til Åsvang. I reglene for huset, paragraf 11, heter det: Nærværende paragrafer der omhandler husets bruk, kan ikke forandres uten det forlanges og vedtas av 3/4 av lagets medlemmer.

På slutten av 20-årene var min mor ansatt hos Ove Hagen, og hun ble vitne til en spesiell historie. Anne og Ove Hagens adoptivsonn, Yngvar (1919-1998), var en søndag ute og bygget en snømann. Dette tålte ikke Ove, og gutten ble hentet inn og måtte sitte og gjenta flere ganger det tredje bud: Kom ihu at du helligholder hviledagen. - Omlag 20 år senere starter Yngvar søndags-skole i Åsvang, skriver Dagsavisa 23. oktober 1947. - Omkring 1949 var jeg på vei fra skolen. Ved brua nedafor Nils Selnes, hadde Ove Hagen begynt å harve åkeren til Nils, men traktoren hadde stoppet og Ove sto bøyd over motoren. Jeg var interessert i å se nærmere på dette, og gikk bort til traktoren, men da snudde Ove seg mot meg og brølte: Du må itj kom for nære meg! Nils blonket til meg, og jeg gikk videre.

I august 1933 var det nye forsamlingshuset under tak, og det fikk navnet Åsvang. Et navneskilt med innskrift «Åsvang anno 1933» ble laget og satt opp over inngangsdøren. Han som lagde det var Ottar Hansen Stallvik (1891-1949), som var en flink treskjerer.

Innvielsen

Søndag 15. oktober var det innvielse av Åsvang. Blant annet sang Selnes Barnekor en Innvielsessang med tekst og musikk med tre stemmer av Johan A. N. Selnes,

Trondheim 6. nov. 1933 av Johan A.N.
Selnes

som dirigerte koret. Den første offentlige festen etter innvielsen, ble holdt søndag 29. oktober. Det var et variert program, og Innvielsessangen ble også fremført her.

Det ble ut gjennom årene holdt forskjellige fester, møter, tilstillinger med taler og såkalte «sluttede lag» og sangøvelser. Også enkelte bryllup, bursdager og begravelser ble holdt i Åsvang. Jeg skal her nevne enkelte ting i de første årene etter at forsamlingshuset ble tatt i bruk.

Mange aktiviteter i Åsvang

I desember 1933 var det skytterfest, arrangert av Sør-Stjørna Skytterlag. - Juletreffest med gang rundt juletreet i januar 1934, og foredrag av pastor Tungesvik. - En bondelagsfest ble holdt i februar samme år, med foredrag av fru Ragna Arendz, og et lag fra Rissa fremførte et morsomt skuespill: «Når kjærleiken brenner». Ellers var det korsang, opplesning og bevertning. Senere i februar samme år, var det sangerfest med Sør-Stjørna Sangforening, som også fremførte et skuespill som het «Rev i saueskinn». Dette var det første skuespill som folk fra bygden fremførte i Åsvang. Huslaget hadde basar i mars til inntekt for huset. Det var opplesning av Johanna Refsnes og felemusikk av Einar Faldahl. Det var også sang av Selnes mannskor «Heimklang».

Den blinde foredragsholder og sanger Geburg Aasland besøkte Åsvang i april 1934. Hans humoristiske foredrag om Bør Børson junior ble godt applaudert. - I mai ble det holdt et skogkurs, som varte i to

Åsvang får piano til jul 1934. Fra venstre nr. 2 Bernt Hafell. Foto: Johan A. N. Selnes. Arkiv nr. 405

Fra „Dagsposten“s korrespondent.

«Åsvang» holder basar.

Den første offentlige forretning i Selnes' nye forsamlingshus, «Åsvang», etter innvielsen søndag 15. oktober, blev holdt nu siste søndag, idet huslaget da selv arrangerte basar med fest til inntekt for den nyreiste bygning, som naturligvis ikke er helt ferdig ennu. Anders Refsnes bød velkommen og åpnet festen. Løitnant Nagel og frue fra Hasselvika optrådte på scenen med noen små muntre sketser eller enaktere, som vant særlig bifall hos publikum. Fru Nagel sang dessuten en del sanger, deriblandt «Ved Rondane», akkompagnert av sin mann. En ørlending, Einar Faldahl, spilte noen fiolinstykker med orgelledsagelse. Der var videre sang av Selnes' barnekor. Flere vakre gjenstander blev utloddet. Så var der også tombola. Festen eller basaren, som hadde samlet over 300 mennesker, innbragte huslaget et pent nettoutbytte.

Det nyreiste forsamlingshuset koster nu som det står 4000 kr. 3000 kr. av dette er tilvebragt ved frivillige gaver, mens 1000 er satt ut på obligasjoner blandt folk i kretsen.

dager, og kurssets leder var skoginspektør Kjær, og det var demonstrasjon og befaring i Refsnesskogen. - Senere i mai hadde syforeningen «Hyggen» på Selnes og Hasselvika Ungdomslag en felles fest i Åsvang. Det var foredrag av løytnant Nagel fra Hasselvika, og et skuespill ble fremført som het «Det rette grunnlag». Videre var det sang, musikk og utlodding. På festen deltok bortimot 300 mennesker. - Musikklaget «Fossegrimen» fra Ørland gav en konsert i Åsvang i august samme år, og i oktober var det sanitetsfest med foredrag av distriktslege Einar Arntsen om forskjellige sykdommer, og spesielt om kreft. - I november hadde Santalmisjonens barneforening «Viljen» på Selnes fest. Reisesekretær Bjørgum var der og deltok i festen og programmet. Det var basar, tombola, musikk, bevertning og sang av Selnes Barnekor.

Til jul i 1934 fikk Åsvang nytt piano og dameforeningen «Hyggen», som startet på høsten 1933, må få æren for det. - I mars 1935 ble det holdt et aftenkurs i folkeviseleik. Kurset varte i 8 kvelder og Målfrid Rian fra Orkdal var leder. Det deltok ca. 50 yngre personer, halvparten av hver, kvinner og menn. Hver deltaker betalte 2,50 kroner for deltagelsen.

Blandakoret Indre Stjørna Sanglag, holdt 2. pinsedag 1935 konsert i Åsvang. Dirigent var Ellev Aune. Sangkoret kom med motorbåt fra Sørfjorden til Refsneshagen. Først på året 1936 ble det holdt et snekkerkurs på 16 uker i Åsvang med Svard-alsaas som lærer. Og i 1948 var det også et snekkerkurs der med Trygve Aune som lærer. - Sør-Stjørna Sykepleierforening hadde fest i julen 1936, og lærer Hermod Lykken holdt foredrag.

I januar 1938 hadde Selnes huslag juletreffest med tombola, utlodding og gang rundt juletreet. Det ble også fremført et skuespill med tittel «Medgift uten kone». Ellers var det musikk fra en grammofon!

På sommeren 1941 var det sanitetsfest, og distriktslege Jan A. Sauer holdt foredrag om tuberkulosen. - Råkvåg Indremisjonsforenings sangkor hadde en konsert i Åsvang på sommeren 1944 med Olaf Nilsen som dirigent. Og på høsten samme år var det opptreden av en gruppe sangere fra Veiholmen. - Pikeforeningen «Novemberrosen» på Selnes hadde fest på nyåret 1947 til inntekt for Redningssaken. Det var åresalg med riskrem og kokte egg! Videre tombola og utlodding av ting som foreningen hadde laget. Foreningen ble startet i 1944.

Under krigen hadde tyskerne overtatt Åsvang, og en «Kobynasky», som var «formann» for Frengen Slip, bodde der sammen med Solveig Bardahl. Min bror, Harald, husker at like etter krigen spilte Noralf Dahlen piano sammen med min far og vor eldste bror Håkon, begge på fiolin, noen nummer sammen på en fest i Åsvang. På denne tiden var det en Fredriksen som fartet rundt om og viste film. Han var også i Åsvang og hadde kino. Han hadde eget aggregat som skaffet strøm. Som belysning i Ås-

Ved juletider 1953 var det fest i Åsvang og skuespillet «Medisin for dyr» ble fremført. De som var med fra venstre: Åse Hafell. (Inga, deres datter.), Kåre Røed. (Einar Sørgarden, ung bonde og agronom.), Randi Johansen. (Marit, hans kone.), Yngvar Hagen. (Aslak, husmann i 70-årsalderen i hatt), Bjarne Selnes. (Doktor Jensen i pels), Einar Selnes. (Per Nordgarden, bonde i 50-årsalderen), Guri Sandvik. (Kari Kringumsgard, fantekjerring.)
Foto Bjarne Selnes

vang før strømmen kom i 1949, ble det brukt petromakser på festene. Senere kom Norsk Bygdekino og viste film. På denne tiden var Einar Selnes formann i Huslaget, og jeg hadde jobben med å sykle rundt og sette opp plakater, og fikk gratis inngang. - Trekkspilleren Thore Bekken holdt konsert i Åsvang ca. 1950. Han hadde butikk ved torvet i Trondheim før Hjallis overtok butikken, og det ble sportsbutikk. Åsvang hadde også besøk av «Verdens sterkeste mann», islendingen «Ursus». Blant annet bøyde han en tykk jernstang, tok løkke rundt halsen og tre mann på hver side strammet løkken! Men han ble ikke kvalt. Utafor løftet han en personbil faktisk opp fra bakken! Selv om han hadde rigget til forskjellige wirer ved bilen, var det godt gjort.

I 1954 ble det utskilt (også fra bnr. 7) en større parkeringsplass ved Åsvang. - På sommeren, muligens samme år, kom Frelsesarmeen fra Trondheim og hadde møte i Åsvang. De hadde også møte i Fevåg. - Lørdag 12. oktober 1957 hadde Helselaget basar i Åsvang, og prost Løge holdt et interessant kåseri om sitt opphold i England siste sommer. Blant annet var det diktopplesning av fru Kobberrød og fru Olga Kjelsli spilte til allsang. Folk tok mange nummer på gjenstander som var loddet ut, og festen innbrakte en fin sum på 669,- kr., skriver Stjørna Blad. I oktober 1958 hadde Sør-Stjørna Helselag 40-årsju

Åsvang. Foto: Bj. S. Juli 2016.

bileum. Formann var da Gerda Eriksen og begivenheten ble holdt i Åsvang, hvor en rekke innbudte var tilstede.

Restaurering og påbygg - fint grendehus

I 1972-73 ble huset påbygget med nytt kjøkken, garderobe og inngangspartiet ble også ombygget. Materialene ble skaffet tilveie i form av tømmer fra Leif Ersøybakk og Arthur Hårberg. Trond Berget forteller at han var med og hentet tømmeret til Leif fra østsiden av Damvatnet. De dro det over isen på en «støtting» som Anker Dahlemo hadde laget. Etterpå var det Eindrive Husby som fikk vinsjet det videre med traktoren ned fra fjellet og til bygden. Her ble det kuttet opp og fraktet videre til Sørfjorden, der det ble saget på et sagbruk.

Tømmeret fra Arthur ble hentet i Refsnesmarka og fraktet også til Sørfjorden og saget der. Anker Dahlemo var ansvarshavende snekker, men det var mange som deltok med arbeidet på dugnad. Nevnes kan: Noralf Dahlen, Trond Berget, Leif Ersøybakk, Per Sollie, Anders Refsnes, Erling Pedersen og Magnar Rabben. Scenen og veggene ble isolert og panelt. Gulvet ble slipt og lakkert. Flere gav forskjellige gaver til huset. - Nå ble det lagt inn vann fra det offentlige vannverket. Tidligere var det tatt vann fra en brønn like sør for Åsvang, men dette vannet var mindre bra, og det ble derfor fraktet vann i meierispann til Åsvang, når det skulle være fest eller annen sammenkomst. Vannklosett ble også innlagt og utedoen ble fjernet. - Som påskjønnelse for sitt arbeide fikk huslagets formann Noralf Dahlen og byggeleder Anker Dahlemo, hver sin store lysestake i tinn.

Et leikarkurs fikk leie huset gratis først på året i 1973, mot at Huslaget ikke fikk noen utgifter til lys og varme. - Den 11. november samme år var det kombinert 40-årsjubileum for huset og innvielsesfest for ombyggingen med middag og kaffe. Det ble fult hus, og det var utlodning som gav 2000,- kr. som resultat. - Fra nyttår til påske i 1974 ble kjøkkenet leid ut til A/S Fosen Mek., da noen av motormekanikere ved bedriften hadde middag der.

Lørdag 29. oktober 1983 hadde Huslaget jubileumsfest i Åsvang, da forsamlingshuset feiret 50 år. Anders Refsnes sørget for at de som deltok på festen skrev ned sine navn. Lærer Skarsvåg viste fram lysbilder. Diktet Innvielsesang fra 1933 ble også opplest. Jeg ordnet og fikk fremkalt og forstørret 30 stk. fotografier til (24x30) cm. fra århundre-skiftet og utover, som Huslaget fikk. Fotografierne var i sin tid tatt av Johan A. N. Selnes. Bildene ble innrammet av Fosen Foto, Brekstad, og til dekning for innrammingen gav Rissa kommune, Ågot og Finn Kleven økonomisk støtte, forteller Anders Refsnes.

Jeg fikk av Huslaget en fin blomster-vase med gullbokstaver og tegning av Åsvang på vasen.

Boplasser rundt Rødsjøen

av Per Husby

Utsnitt av Norgeskarter som viser boplassene på vestsiden av Rødsjøvatnet.

Innledning

Eiendommen Rødsjø gårdsnummer 159 omfatter størstedelen av den nordøstlige delen av Stjørna kommune og grenset til Bjugn, Åfjord og Rissa kommuner. Det har periodevis vært bosetting innenfor eiendommens grenser fra langt tilbake, men fast bosetting kom først omkring 1850.

Boplassene på Holvatnet bruksnummer 3 er omtalt i årshefte nr. 5/2009. Det er boplassene rundt Rødsjøvatnet og Krinsvatnet som omtales her. På disse plassene bodde det folk i kortere eller lengere tid og vi kjenner mange av deres etterkommere. Da plassene ble tatt i bruk var det vanskelige tider og en tok til takke med enkle hus og mulighet til å ha noen få husdyr. Kanskje mulighet til å dyrke litt potet og fiske eller drive litt jakt. Noe tok arbeid der det var mulig og tjente noen kroner.

Fram til 1850 åra var det bare fast bosetting i kortere perioder i Rødsjøen. Det var

utnyttelse av skogen som var viktigst og interessant for folk som kjøpte rettigheter til hogst. I 1849 kom det folk fra Verran som bosatte seg der og den er etterkommer av den slekta som fortsatt bor på de faste bosettinger.

Granhaugen

Plassen Granhaugen lå nedenfor den gamle veien til Rødsjø som gikk ned til Granhaugtangen. Granhaugen var del av Rødsjøsetra der eierforholdene og bosettingen varierte. I 1850 ble Søndre Rødsjøseter fradelt hovedbruket, men det bodde ingen på Rødsjøsetra ved folketellingen i 1865. Eier var da Anders Nilsen på Husby som brukte eiendommen som seter.

Det måtte ha bodd folk på Granhaugen allerede i 1822 for da fikk Kristoffer Kristoffersen Pallin Granhaugen og Jonetta Andersdtr Tørum, datteren Marit i Rødsjøen. I 1819 hadde de fått sønnen Kristoffer på Tømmerbakken og i 1827 kom datteren Anne Marta og i 1830 kom Kornelius på Granhaugen.

Ved folketellingen i 1865 bodde eldstesønnen Kristoffer Kristoffersen og Malena Pedersdatter på plassen Granhaugen med barna. I 1866 ble det tinglyst plassedel fra Anders Nilsen til Kristoffer Kristoffersen på han og kona Malene Pedersens sin levetid mot årlig avgift.

Malena hadde datteren Karen Olsdtr fra tidligere forhold. Deres felles barn: Anna Pauline f. 1851, Kristine f. 1854, Jørgine f. 1855, Johan Arnt f. 1857, Kristian f. 1865. I 1865 hadde de 1 hest, 2 kyr, 8 sauer og satte 3 tønner potet, sådde 1 tønne bygg og ¼ tønne havre.

I 1875 hadde de flyttet til Aune og losjerte der før de emigrerte til USA i 1879. Det ingen om bodde på Granhaugen eller Søndre Rødsjøsetra bnr. 2 i 1875. Heller ikke i 1891 bodde det folk på vestsida av Rødsjøvatnet. I 1900 bodde 2 losjerende skogsarbeidere på Søndre Rødsjøsetra, men så i 1910 var den slekta kommet som har bodd der siden.

Åsasetra

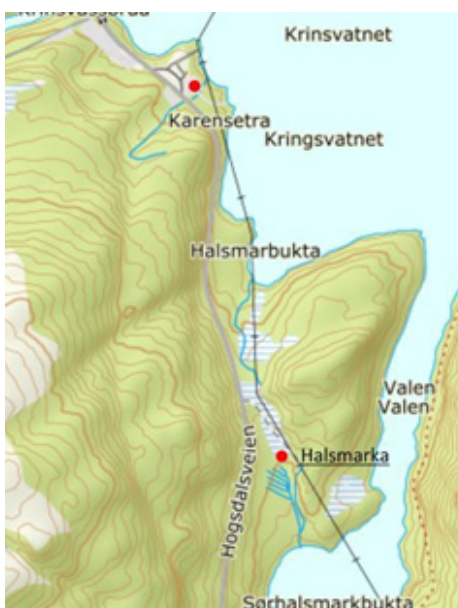
Tidligere er plassen blitt kalt Aassæther (1865) og Sæter (1875) i folketellingene. Edvard Hov omtaler i 1934 Åsasetra i sin oversikt over «Setre i Stjørna» slik: «Ikke på kartet. Vest for Rødsjøen, 90 moh, nedlagt rundt 1880». På utklippet fra Norgeskartet vises stedet øverst, men det er mulig plassen lå lenger sør. På den tiden var det ingen vei der.

Det er bare en familie som en finner i folketellingene og som var bosatt der. Husfar i 1865 er Peter Laurits Olsen 30 år fra Leksvik og hans kone Anne Margrete Larsdtr 30 år fra Åfjord. De hadde barna Gurianna og Ole Peter. I 1865 hadde de 1 ku og 2 geiter og ikke noe korn eller potet. Ved folketellingen i 1875 var det betydelig bedre. Buskapen var på 2 kyr, 2 ungdyr, 8 sauer, 8 geiter og 1 gris. Det ble sådd 1/8 tønne havre og satt 4 tønner potet. Fôret ble nok skaffet ved utslatter og beite i utmarka om sommeren.

Det er vanskelig å vite 150 år senere hvorfor folk flyttet på seg og hvorfor de bosatte seg på en plass. I dette tilfelle er det et hint fra bygdeboka for Åfjord der det står at Anne Margrete i 1859 flyttet til Rødsjø for å tjene. Hennes foreldre og søsken hadde omkring 1835 flyttet til Agnetlia. Peter Laurits foreldre var ikke gift, han ble døpt i Leksvik, men mora var fra Verran. I Rødsjøen var en stor del av innbyggerne kommet fra Verran på den tiden. Dermed kunne Anne Margrete og Laurits ha truffet hverandre der og med velvilje fra kjentfolk fått bosatt seg på Åsasetra.

Peter Laurits var en hardhaus. I årsheftet for 2012 har vi en historie om da han kom i kamp med en bjørn i lia inn mot Nordsetra. De bodde på Åsasetra både i 1865 og 1875 ved folketellingen, men like etter 1875 flyttet de til Agnetlia hvor Anne Margretes foreldre bodde. Mora Guri døde i 1877 og faren Lars i 1881. Begge er begravd i Stjørna. Anne Margrete og Peter Laurits bodde i Agnetlia som kårfolk til de døde i 1914 og 1915 og ble begravd på Husby. Datteren Gurianna ble gift med

Bosettinger ved Krinsvatnet

Mestertyven Johan Peder Halsmarka

Vi må nevne sønnen Johan Peder Petersen Alfer f. 1865, d. 1943. gift med Eline Olderbakk f. 1879, d. 1956. Han tok slektsnavnet Alfer etter at de flyttet til Mosvik.

Hans Bromstad forteller i «Historier om folk i Sørfjorden og Rødsjøen», at Johan Peder Halsmarka var regnet for mestertjuv. Han gjorde innbrudd fort vekk, og var straffa mange ganger. Heime hadde han innredd et spesielt rom i veggen mellom to rom på loftet som han brukte til å skjule seg når lensmannen kom. Han var ikke god å få tak i – han kunne springe fra folk som skulle ta han. Etter at han flytta til Trondheim hadde han kolonialbutikk i Innherredsvegen, men da han ikke kunne få handelsbrev, var det datteren som stod for forretningen.

Ingvald Husby skriver i ei historie om folket i Rødsjøen at han hadde hørt at Peter Paulsen Husby som da eide Rødsjøsetra hadde overtatt husa på Halsmarka. Han hadde solgt stuebygningen til Anders Brevik på Myra i Hasselvika. Da Ingvald høsten 1939 var på nøytralitetsvakt på Hysneset var han innlosjert hos Anders Brevik og Anders kunne vise Ingvald veggen Johan Petersen hadde skjult seg i.

Johan Andersen som overtok i Agnetlia.

Halsmarka

Ligger øst for Hogsdalsveien mellom Rødsjøvatnet og Krinsvatnet. Husa stod et stykke oppe i bakken. Arealet var sørvendt og lett drenert,

I 1849 kom de første folka fra Verran som ble forfedre til den slekta som er på Rødsjøen i dag. Først kom Ingebrigtsen som hadde kjøpt gården og bosatte seg der. Senere kom flere fra samme slekta; Broren Peder som bosatte seg på Halsmarka, broren Ole med sønnen Ingebrigtsen som slo seg ned på Gammelgården i Holvatnet.

Ingebrigtsen og kona Elisabeth hadde ikke barn så det ble sønnene til broren Peder, Ola og Johannes, som overtok gården i 1856 og delte den mellom seg. Ingebrigtsen døde i 1873 og Elisabeth i 1863.

Peder Ingebrigtsen (f. 1793, d. 1867) og Kjersti Olsdtr (f. 1823, d. 1886) med familie bosatte seg på Halsmarka. Om det hadde bodd folk før er ikke kjent og er lite trolig, Peder Ingebrigtsen ble av folk i bygda kalt Per Tangstadli fordi familien hadde bodd på en plass i Tangstadlia i Verrabotn før de kom til Rødsjøen. Deres barn:

- 1) Ane Kjerstine Pedersdtr Rødsjø f. 1820.
- 2) Johannes Pedersen Rødsjø f. 1824, gift med Elen Marta Benjaminsdtr, 7 barn. Fikk nordre Rødsjøgården, solgte gården til Kornelius Johnsen Søraunet og hele

familien emigrerte til USA i 1876.

3) Nikolina Pedersdtr Rødsjø f 1827, gift med Kristen Hansen. Bosatt på Rødsjøåsen og blir omtalt der.

4) Ola Pedersen Rødsjø f. 1827, gift med Ane Marta Kristoffersdtr. Bosatt på Rødsjø 159/1. 6 barn og stor etterslekt.

5) Gunhild Pedersdtr Rødsjø f. 1832. Gift med Ingebrigtsen Olsen Hulvand, sønn av Ole Ingebrigtsen, bror til Peder. De bosatte seg på Gammelgården i Holvatnet. 6 barn.

6) Birgitte Pedersdtr, f. 1834, døde tidlig

7) Petermille Pedersdtr, f. 1839, døde tidlig

8) Peter Pedersen Staberg f. 1842.

Overtok Halsmarka

Ved folketellingen i 1865 var det en buskap på 3 kyr, 8 sauer og 6 geiter.

Etter at faren Peder døde i 1867 var det yngstesønnen Peter som tok over Halsmarka. Han giftet seg med Julianna Olsdtr fra Frosta. De fikk 8 barn, alle født på Halsmarka; Johan Peder 1865, Kjerstina 1867, Berntine 1869, Grethe 1871, Johanna 1874, Anna 1876, August 1881, Karen 1883.

Vi finner familien på Halsmarka ved folketellingene både i 1875 og 1891. Ved folketellingen i 1875 er det oppgitt at de hadde 3 kyr, 3 ungnaut, 2 sauer, 18 geiter, 1 gris. De sådde 1/16 tønne bygg, ¼ tønne havre og satte 2½ tønne poteter. Dette er imponerende når en ser størrelsen av jor-

dveien, men kom nok godt med for å fø familien.

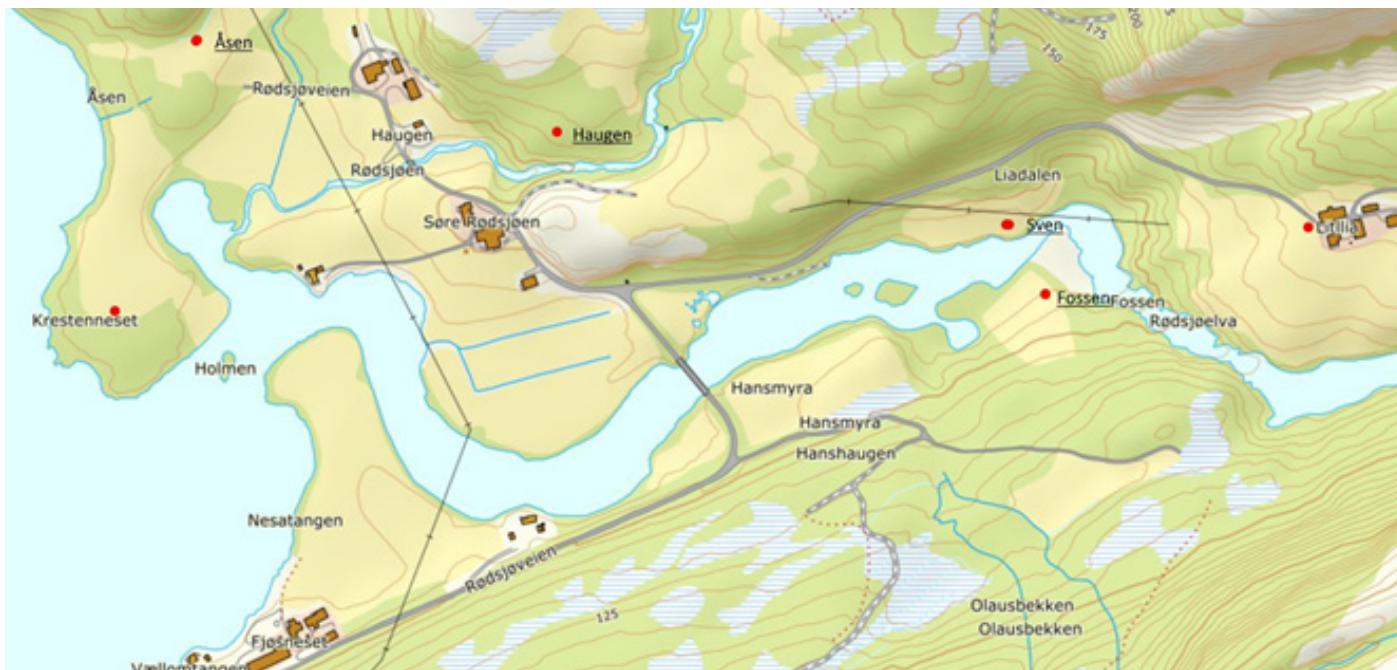
Mellom 1891 og 1900 hadde Peter og familien flyttet fra Halsmarka til Mosvika der han fikk kjøpe gården Staberg nordre 9/2. Det ble nok for usikkert å bo på Halsmarka som plassbruker uten eiendomsrett. Det er i stor slekt etter Peter Pedersen Staberg, f. 1842, d. 1921 og kona var Julianna Olsdtr, f. 1837, d. 1927.

Etter folketellingen i 1891 er det ikke spor i folketellingene etter folk som bodde fast på Halsmarka. Nye eierne ønsket vel heller ikke at nye folk skulle slå seg ned, men ville bruke arealet selv. Det er kjent at Hjalmar Rødsjøseter brukte arealet som beite og muligens sommerfjøs i en del år.

Karenssetra

Plassen ligger ved utløpet av Krinsvatnet der vegvesenet nå har ordnet rasteplass. Arealet ble fradelt i 1972 og fikk bnr. 26. Eiere i dag er Statens vegvesen.

Navnet Karenssetra kan være at Karen og Anton Sand bodde der etter at plassen ble fraflyttet før 1900 og de kom til Stjørna fra Mosvika et stykke ut på 1900-tallet. Da veien til Ny Jord og Åfjord ble bygd med bru over Nordelva var området ved Karenssetra boplass for anleggsarbeiderne. Datteren Karen ble gift med Anton Sand fra Staberg og de flyttet til Stjørna. De bodde ei tid på plassen som senere ble kalt Karenssetra, men flyttet senere til Råkvåg der de bodde.

Åsen

Plassen lå vest for husa på gården Rødsjø nordre. De første kjente beboerne er ifølge Eilert Bjørkvik, Anders Olsen og Regina Elisabeth Jakobsdtr med familie. Anders var født 1796 i Rissa, sønn av Ole Kristoffersen Solem. Regina var født ca. 1805 og datter av Jakob Torbersen Høvåg. Anders og Regina bodde først på Aune, var så innom Saglia og var i alle fall i 1846 kommet til Rødsjøen. De hadde derfor kommet til Rødsjøen før familien Ingebrigtsen fra Verran. Deres barn:

- 1) Sigrid f. 1828, døde på barselseng 1851, sønnen døde.
- 2) Kirsten f. 1829, gift med Kristen Pedersen Lysvatnet.
- 3) Jakob Andreas Møller f. 1832, d. 1833.
- 4) Elen Margrete f. 1833, g. m. Anders Jonssen (se Litllia)
- 5) Ole f. 1839, losjerte hos neste bruker Kristen Hansen.
- 6) Trine Elisabet f. 1846, 1869 g.m. Ole Ramsøyskar i Rissa.

Anders Olsen døde på Åsen i 1860 og Regina Jakobsdtr i 1863. Det ble holdt offentlig skifte etter dem, og de satt forholdsvis godt i det. Det var stue, stabbur, fjøs, låve, lite fjøs, lite fjøs i marka, høybu, meskestue (for å brygge øl), skur, 2 kyr, 3 sauer, 1 værlam, 3 geiter. Stua og fjøset ble kjøpt av Edvard Sivertsen og flyttet til plassen Haugen.

Ved folketellingen i 1865 ble plassen kalt Rødsjøaasen. Da bodde Kristen Hansen der med familie. De flyttet senere til Krestenneset og omtales der.

Som losjerende bodde i 1865 Ole Andersen, sønn etter den tidligere bruker, med kona Anna Pedersdtr og sønnen Anders Olsen f. 1865. Mens de bodde i Rødsjøen fikk de barna Elen Anna f. 1869 og Jørgen Kristian f. 1872. I 1865 hadde de 1 ku og 3 sauer og de satte ei kvart tønne potet.

Ole Andersen var født i Saglia 1839. Han var snekker. I følge historier etter Hans Bromstad ble det brukt navnet Ola Åsen. Sønnen Anders skal ha hatt en sønn som het Ola og som bodde i Gammalgården i Holvatnet. Før folketellingen i 1875 hadde Ola Åsen med familie flyttet til Nygården i Bjørnør.

Krestenneset

Krestenneset ligger ved Rødsjøvatnet nord for der Holvass-elva renner ut. Den eneste familien som har bodd der er familien til Kristen Hansen. Han var født 1825 i Ringebu (sønn av Hans Andersen Godlislivår og Goro Kristensdtr), og døde 1890 i Rødsjø. G.m. Nikolina Pedersdtr Rødsjø, født 1827 i Verran. Nikoline var søster til Johannes og Ola som eide hver sin part av Rødsjøgården.

Ved folketellingen 1865 bodde familien på Rødsjøåsen eller Åsen som den ble kalt senere. Når familien omtales i folketellingen for 1875 er de flyttet til plassen Rødsjøneset som senere til Krestenneset etter Kristen eller Kresten som han ble kalt. Deres barn:

- 1) Gurianna Kristensdtr Hansen f. 1853. Hun ble g. m. Helmer Olsen Berget fra

Berget i Stallvika. De fikk 4 barn. Da Gurianna døde i 1882, ble Helmer i 1884 gift med hennes søster Hanna.

2) Elen Kristine f. 1854. Hun fikk en datter Berntine f. 1881 med Anton Edvart Johansen. Samme året ble hun gift med Tore Jansen Holte f. 1847 fra Rindal. Tore var skredder da de ble gift, men hadde senere mange yrker. De fikk 2 sønner mens de bodde på Husby før de flyttet til Trondheim. Der fikk de 4 barn. De levde under dårlige kår. Tore døde i 1906.

3) Hanna Pauline f. 1855, d. 1893 på Berget. Hun ble gift med Helmer Olsen Berget etter at søsteren Gurianna døde. 3 barn.

4) Ane Marta f. 1860.

5) Jonetta f. 1863, d. 1944 i Trondheim, Gift med Sivert Paulsen, f. 1875, ingen barn.

6) Nikoline f. 1868, d. 1892 på Indreråk. Gift 1889 med Petter Kristiansen Næss, f. 1859 i Leksvik, d. 1943 på Nesheim (Indreråk) 172/8. 3 sønner alle døde ung. På Krestenneset var det nok mer jord for i 1875 hadde de 1 ku, 8 sauer og 1 gris. De sådde ei kvart tønne havre og satte hele 3 tønner potet.

Haugen

Dette var også en boplass som lå på Nordgården. Plassen Haugen lå øst og ovafor gården, på nordsida av Kvennbekken.

Beboerne i 1865 var Edvard Sivertsen, f. 1835, d. 1911 fra Verran, kona Beret Pedersdtr, f. 1836 fra Åfjord og tjenestekarene Oluf Olsen 19 år fra Ytterøya og Martin Olausen 12 år. Martin ble i 1883 gift med Kristine Olsdtr, datter til Ola Rødsjø og søster til den seinere eier Anton.

Familien Sivertsen ble boende lenge på Haugen og ved folketellingen i 1875 var det kommet til barn. Datteren Anna Lovise ble født i 1868 og sønnen Simon i 1870. Anna Lovise ble gift med Kristian Næss f. 1858, d.1924. De flytta til Ekset i Bjugn. Senere ble de drivere på soren-skrivergarden på Opphaug. Anna Næss døde i 1933 og er gravlagt på Husby. Sønnen Ingvald Næss ble gift med Marie Strand og de var bosatt på Ørlandet.

Haugen var en plass med bedre muligheter og familien var heller ikke så stor. Det var vel derfor de ble boende der så lenge de levde. I 1865 hadde de 2 kyr, 5 sauer og 5 geiter og sådde ei kvart tønne bygg og satte 3 tønner potet. I 1875 var det kommet til 1 gris og blitt 6 geiter, ellers likt. Hans Bromstad skriver at Johan A. Rødsjø (sønn av Anton og Ina Rødsjø) kjøpte husa på Haugen og flytta dem til Sørli 157/7 på Stormo.

Sveen

Sveen lå på nordsiden av Holvasselvei, nedenfor veien som i dag går til Lia og videre til Holvatnet. Plassen var ikke i bruk lenge. Vi finner folk der ved folketellingen i 1865, men ved tellingen i 1875 er det ingen beboere der og plassen er tatt over av brukeren av Søndre Rødsjøgården, Ola Rødsjø.

De som bodde der i 1865 var Kornelius Kristoffersen, f. 1830 på Granhaugen, kona Karen Eriksdtr og sønnen Helmer Korneliussen. Søsteren til Kornelius, Anne Marta Kristoffersdtr var gift med Ola Rødsjø, eier av gården. Eldste broren, Kristoffer er driver av plassen Granhaugen, begge emigrerer til Amerika med familiene.

Kornelius hadde forhold til Berit Halvorsdtr. Deres barn:

1) Helmer Andreas f. 1854 i Rødsjø. Kornelius ble gift med Karen Anna Ped-

ersdtr., f. 1815 i Ytterøy prestegjeld, d. 869 i Sveen. Barnløs.

Han gift 1872 med Helena Gundersdtr. Buhagen, f. 1829 i Leksvik. Deres barn:

2) Karen Bertine f. 1871 i Sveen.

3) Johan Kristian f. 1872 i Sveen.

I 1865 hadde de 1 hest, 2 kyr, 6 sauer og 6 geiter og de satte 6 tønner potet og sådde ½ tønne bygg. Slektskapet med eierne av gården ga nok romsligere forhold.

Kornelius, Helena og de 3 barna emigrert 13.05.1874 til Sioux City, Iowa, USA. De har en stor etterslekt der og etterkommere har besøkt plassen i Sveen flere ganger.

Lilleli (Lia)

Lia er den innerste gården i Rødsjøen. Lia ble først fradelt som egen eiendom i 1917 da Kornelius (Kanles) Rødsjø fikk fradelt gården. Før den tid var det en vanlig boplass.

Hvor lenge det har bodd folk der er ikke kjent. Omkring 1830 må Anne og John Gulliksen ha kommet til Lia fra Verran for sønnen Anders er født på Fines i Verran, mens datteren Karen ble født i Rødsjøen i Stjørna.. John Gulliksen Skalmersås, f. 1793, d.1842 i Lilleli. Han ble gift 1823 i Verran, med Anne Haldorsdtr Molden, f.1793, d.1870. Barn:

1) Gabriel f. 1823 på Fines, d.1874 i Storskaret i Roan. Gift med Anne Dorthea Torbersdtr, f.1827 i Åfjord. De bodde i Sleppen i 1865 og er omtalt i årshefte nr. 8 for 2012. 6 barn.

2) Birgitte f. 1826. G.m. Lars Karstensen fra Ørland. 4 barn

3) Anders f. 1828 på Fines. Neste driver.

4) Karen f. 1830, d. 1913 i Heia i Sørfjorden. Gift 1856 med Kornelius Thomasen Dypvik, f. 1829, d. 1919 i Heia. 6 barn

5) Johan Arnt f. 1833. død USA, familien emigrert 1893 til Sør-Dakota. Han giftet seg med Anne Larsdtr Lillemo, f. 1835. Bodde i Brandmoen før de emigrerte, 9 barn.

6) Jonetta f. 1837 i Lilleli, d. 1878 på Sandøya. Ugift

Det er mange etterkommere etter de som vaks opp i Lia mens den var vanlig boplass, derfor er det tatt med også etterslekt som flyttet ut.

Anders Johnsen Lilleli overtok da faren døde i 1842. Anders ble 1856 g.m. Elen Margrete Andersdtr, f. 1833 (datter av Anders Olsen Sagli og Regina Jakobsdtr) bosatt på Åsen, d. 1895 i Lilleli. Deres barn:

1) Siri f. 1856. I 1875 fjøs jente på Råk ytre.

2) Jens Åge f. 1857, d. 1880.

3) Elisabeth f. 1860. Forhold til Anders Kristoffersen Øian, f. 1853. Barn Jens Åge f. 1882 i Lilleli.

4) Ole f. 1863, emigrert 1897 til USA. Gift 1884 i Hegvik kirke, med Marie Olsdtr, født 1864 i Berget, Rissa.

5) Anna f. 1866.

6) Leonard f. 1869. d. 1930. G. m. Anne Marie Johansdtr f. 1872, d. 1955. Bosatt på Indre Dueskaret. 4 barn: Magne Justinus f. 1898, Anders Kristoffer f. 1912, Ågot Leonarda f. 1915, John Normann f. 19170.

7) Kristoffer f. 1871, d. 1905 på Tømmerbakken. G. 1901 med Anne Sebine Petersdtr Mælan, f. 1881, d.1953. Barn Ida Karlotte f. 1905. Anne Sebine ble g.m. Ole K. Brandhaug.

8) Mortinus f. 1875, emigrert 1899 til Seattle, USA.

Selv om Lia lå under Rødsjø var det en større plass enn vanlig med større jordvei og utmark med seter. I 1865 var det en buskap på 1 hest, 4 kyr, 6 sauer og 6 geiter. Sådde ½ tønne bygg og satte 6 tønner potet. I 1875 var det 3 kyr, 2 ungnaut, 8 sauer, 8 geiter og 1 gris. Nå sådde de ¾ tønne havre og satte 4 tønner potet.

Ved folketellingen i 1891 bodde 15 personer i Lia, Anders Johnsen med familie og noen losjerende. Ved folketellingene i 1900 og 1910 var det ingen som bodde i Lia. Anders Johnsen døde i 1902 i Indre Dueskar hos sønnen Leonard. Mange av etterkommerne tok Lilleli som slektnavn.

Hun bleve tilfunde Fængsel paa Vand og Brød og jeg 8 Maaneders Strafarbeide

Fossen

Plassen lå på sørsiden av Holvasselva, rett overfor Sveen. De første beboerne kom dit fra Holvatnet like før 1900. Historia til Olaus Fossen og Hanna Birgitte Brede-Arntsdtr forteller hvor vanskelig livet kunne være på den tiden. Ved folketellingen i 1891 bodde de i Blankheia ved Holvatnet. Deres historie er så spesiell at den tas med her.

Olaus ble først gift med Maria Hansdtr f. 1826 i Holvatnet, datter til Hans Arntsen Holvatnet. Maria var 12 år eldre enn Olaus og ekteskapet var barnløst og forholdene mellom dem var dårlige. Maria hadde sønnen Hans Andreasen Sagmyr Hulvand, f. 1849 med Andreas Ingebrigtsen Suldal og sønnen Jakob Henrik Johannesen Brendfjell, f. 1856 med Johannes Pedersen Rødsjø før hun ble gift med Olaus. I 1850 fødte Maria et dødfødt barn på Mørraunet, faren var Brede Arnt Andersen Holvatnet.

Mens han var gift med Maria fikk Olaus 3 barn med Hanna. Hanna var datter av Elen Hansdtr, søster til Maria, kona til Olaus, så også slektsforholdene gjorde dette vanskelig. Før hun ble sammen med Olaus hadde Hanna fått sønnen Helmer f. 1874 med Petter Olaus Ingebriksen Holvatnet.

Hanna og Olaus var ikke i slekt, men at de fikk barn mens Olaus var gift, førte til at de ble dømt til straff. Den historien er så spesiell at brevet Olaus sendte til kong Oscar II er gjengitt i sin helhet.

Hanna og Olaus fikk tillatelse og ble gift 1883 i Hegvik kirke. De bosatte seg på plassen Fossen i Rødsjøen i slutten av 1890-åra. Peter Olaus Olsen Fossen var f. 1838 i Leksvik (foreldre var Marta Olsdatter og Ole Olsen Liatrø), d. 1926 i Rams-

vika. Hanna Birgitte Brede Arntsdtr var f. 1848 i Leksvik (foreldre Elen Hansdtr og Brede Arnt Andersen Holvatnet), d. 1938 i Ramsvika. Deres barn:

1) Anna Pauline f. 1876, d. 1961. Hun fikk datteren Hilda Josefine f. 1900 med Andreas Iversen fra Trondheim. Hun ble g.m. Nils Kristoffersen Øian, f. 1857, d. 1936 i Pevika. De fikk 5 barn. Nils var gift fra 1882 til 1901 med Oline Olsdtr Rødsjø

født 1863, død 1901 og fikk 7 barn med henne.

2) Anne Martha f. 1879, d. 1954. G.m. Konrad Barstad, f. 1883 i Levanger, d. 1943. Barn Lillie Barstad.

3) Oline f. 1881, d. 1963. G.m. Hans Petter Vik. 3 barn. G.m. Martin Andreas Mikkelhaug, 1 barn.

4) Anton f. 1883, d. 1915 i Rødsjø. G.m. Inga Emelie Hansdatter, f. 1886. 6 barn.

Blankheien under Hulvandet i Bjugns Præstegjeld 12 Juli 1882

Peter Olsen Blankheien ansøger allerunderdanigst om at erholde Bevilling til at indgaa Ægteskab med Pigen Hanna Bergitte Bredearnsdtr Hulvandet

Til Kongen!

I en Alder af 23 Aar indgik jeg Ægteskab med Pigen Maria Hansdt Hulvandet, der da var henved 40 Aar. Hun havde før vort Ægteskab avlet et uægte Barn med gift Mand Johannes Pedersen Rødsø. Hun var fra de første Aar af vort Ægteskab vanskelig at omgaaes, saa vort Samliv blev mindre godt.

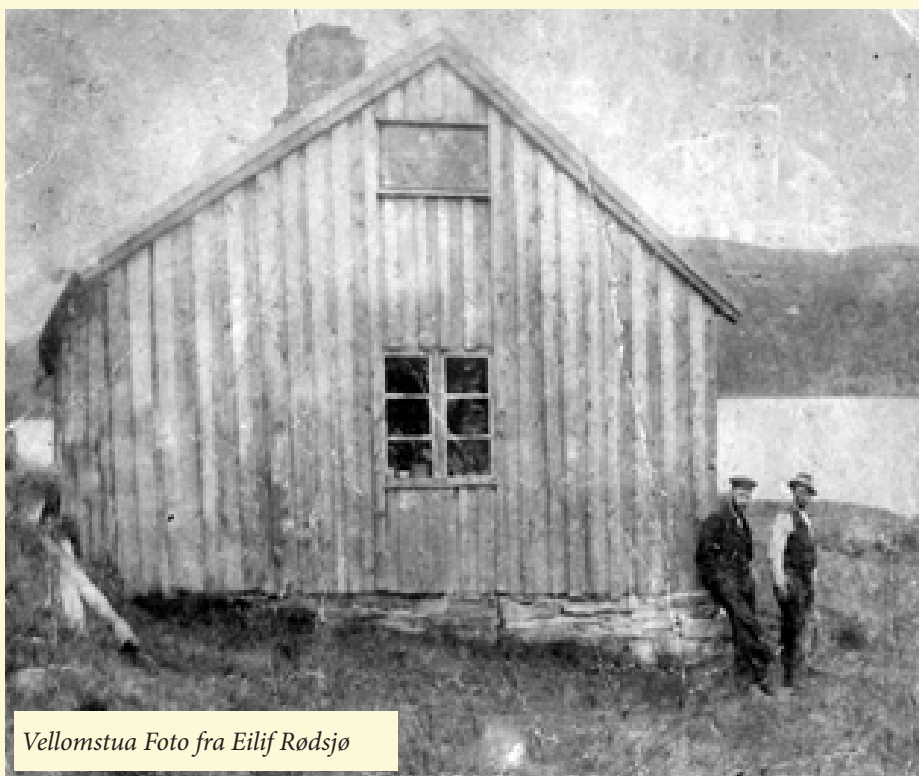
I min Fortvivlelse fattede jeg en utilladelig Tilbøielighed til Pigen Hanna Bergitte Brede Arntsdtr Hulvandet, med hvem jeg avlede et Barn. Min Kone og jeg bleve da enige om at leve adskilte og skulde hun beholde vore faa Eiendele og sørge for sig selv idet hun fik bo i Husene paa Pladsen som vi havde Ret til at bruge, samt saalænge hun levede at erholde Brugen af Pladsen. Efter den Tid avlede jeg med nævnte Hanna 2de Børn.

For denne Forbrydelse bleve vi ved Underrettsdom af 16 September 1881 tilfundne Straf, hun Fængsel paa Vand og Brød og jeg 8 Maaneders Strafarbeide som vi have udstaaet. Nylig for min Kones Død, der indtraf i Octbr f.A., blev skrevet Ansøgning om at skilles fra Bord og Seng.

Ligesom jeg hidtil har forsørget saavel min Medskyldige som vore Børn, saaledes er det min Agt fremdeles at sørge for dem. For at kunne ha dette mit Ønske opfyldt er det jeg i al Underdanighed vover at henvende mig til Deres Kongelige Majestæt med Bøn om at vorde meddelet Bevilling til at indgaa i Ægteskab med min Medskyldige Pigen Hanna Bergitte Brede Arntsdtr Hulvandet

Underdanigst

Peter Olaus Olsen Blankheien

Sluttord

Boplassene slik vi finner dem rundt Rødsjøen kan ikke sammenlignes med husmannsplasser på flatbygdene. Husmannsplasser er mest vanlig der en finner store gårder. Husmenn fikk leie plassen av gårdeieren mot penger, arbeid eller naturalytelser.

De bodde i Fossen i 1910 sammen med hans foreldre.

5) Deodorius, f. 1885, død i USA.

6) Elen Gurina f. 1887, d. 1932. G.m. Karl Ludvik Danielsen, f. 1884 i Åfjord, d.1965 i Dalene, Ramsvika. Barn Hanna Danielsen, f. 1925, g.m. Thomas Solbakken, født i Selbu, bosted Trondheim.

7) Helmer f. 1890, d. 1962, g.m. Dina Hårberg, f. 1887 på Ørland, d. 1944. 3 barn.

8) Johan Arnt, f. 1893, d. 1897 i Fossen.

Det er ikke opplysninger om jordbruksdrift på plassen Fossen, men det er rimelig å anta at det var på samme måte som for de andre mindre plassene med litt husdyr og korn og potet til mat. Olaus har yrke som skogsarbeider og det sammen hadde sønnene etter som de vokste opp.

Slåtten (Vellomstangen)

Plassen ble tatt i bruk like etter 1900. Det ble brukt navnet Slåtten ved folketellingen i 1910, men lokalt er navnet Vellomstangen. Plassen ligger på Fjøsneset 159/10, like vest for husa, men da plassen ble tatt i bruk var det en del av Rødsjø 159/1.

Den eneste kjente beboer er Villum Andreas Pettersen Kvalvik f. 1873 på Kvalvik i Stokksund), d.1936. (foreldre Petter Andreas Pedersen og Marthe Marie Hedevik - Han fikk barn med Mathilde Urbanusdr Høvik.

1) Mikael Oliver Villumsen Kvalvik, f. 1895.

- Han ble g.m. Elen Knutsdr Torsenget, f. 1863 (datter av Knut Davidsen Kleiva og Sirianna Andersdr), d. 1925. Barn:

2) Emil Wilhelm Kvalvik f. 1906 i Rødsjø, d. 1962 i Råkvåg.

3) Konrad Sigurd, f. 1907 i Rødsjø, d.1907.

4) Peder Magnus, f. 1907 i Rødsjø, d. 1907. - Forhold til Beate Regine Kristiansdr. f.1900, d.1981. Barn:

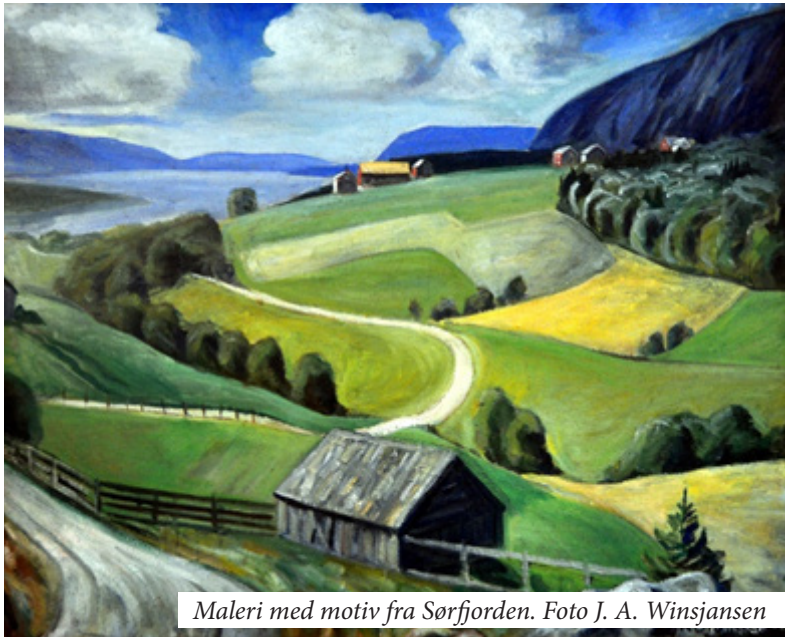
5) Reidun Synnøve f. 1927, d. 1946.

Elen Knutsdr Torsenget hadde før hun giftet seg fått sønnen Peder Olaf Hansen, f. 1891 med Hans Pedersen Stagan, f. 1868 og sønnen Kristian Rikhardsen Nygård f. 1895 med Rikhard Olausen Olvik, født 1870.

Det ble ikke så mange år Villum og Elen bodde i Rødsjøen for de ved dom i 1914 i sak mellom Anton Olsen Rødsjø mot Villum Andreas Pettersen ble Villum dømt til å rydde husmannsplassen Slåtten. Når familien flytta fra Rødsjøen er uklart, men de skal også ha bodd i Pevika, noe hus-tomta Vellommuren der skal vitne om. De kan ha flytta til Haugly på Indreråk rundt 1923, for da holdt Villum på med å sette opp uthus. Bygningene på tomta ble overdratt til sønnen Wilhelm Kvalvik i 1935.

Plassbeboerne hadde sjelden noe avtaler og sikkerhet for å få beholde plassen og noe betaling eller ytelser er ikke kjent. Den eneste kontrakten som er kjent er på Granhaugen. Den var tinglyst i 1866 og hadde en rekke bestemmelser om bruk og forpliktelser. Det var avtalt 12 dagers arbeidsplikt og 5 spd i betaling. Hus måtte plassboeren skaffe for egen regning og kontrakten gjaldt bare i deres levetid.

I 1928 ble det lovfestet rett til innløsning av plassene. Dette kunne også virket på forholdene i Stjørna slik at eierne av plasser ble negative til å ha folk boende på eiendommen. Som vist i omtalen av folkene som bodde på plassene, var det ofte slektskap med eieren. Når slektskapet ble mindre var det lettere be dem flytte. De fleste flytte vel også fordi det ble muligheter for arbeid og hus og mange emigrerte til USA.

Maleri med motiv fra Sør fjorden. Foto J. A. Winsjansen

Veggmaleri på Mælan Skole. Foto Maria Husby Gjølga

Kåre Bromstad

av Eilert Bjørkvik

Stjørna heimbygdslag fikk sommeren 2017 låne et bilde som Kåre Bromstad hadde malt med motiv fra Sør fjorden, og som mor hans Tor Stallvik vant på en utlodning i 1939. Bildet ble vist i Monsenbutikken under «Annon» i 2017.

Dette maleriet ga idéen om ei utstilling i 2018 av Kåre Bromstads arbeid. Temaet ble aktualisert da Mælan skole ble revet og hans to veggrelieffer der forsvant under rivingen. Bildene var spesielt interessante fordi han der hadde brukt en avansert teknikk med pålegging av bladgull. Nå er både bildene og bladgullet borte, for Rissa kommune hadde ikke råd til å ta vare på Kåre Bromstads kunstverk, men heimbygdslaget har fått tatt bilder. Utstillinga sto under hele åpningstida for Bryggeutstillinga sommeren 2018.

Kåre Bromstad var født på Stranda i Sør fjorden 12. desember 1915 som den yngste av Kristiane (1876-1967) og Lars Bromstads (1857-1935) 6 barn. Bare tre av barna vokste opp.

Kåre ble konfirmert 7. september 1930.

SØSKENFLOKKEN

Anne Marie

27.1.1901, død 10.3.1910

Hans

2.4.1902, død 23.4.1902

Hans

28.3.1903, død 19.7.1971,
g.m. Anna Vårvik.

Leif

24.6.1906, død 5.8.1906

Lovise

21.10.1907, død 23.6.1995,
g.m. Konrad Moholt.

Kåre

12.12.1915, død i Oslo 19.8.2001

Han døde 19.8.2001 og er gravlagt på Vestre Gravlund i Oslo. I ungdommen gikk han på Bakketun ungdomsskole i Verdalen. Interessen for tegning begynte tidlig, og som den 12 år eldre broren Hans tok han tidlig et svensk korrespondansekurs i tegning, der det særlig ble lagt vekt på portrettegning. Begge brødrene var habile tegnere.

Kåre Bromstad flytta fra Stjørna i 1935, og det ble tegne- og maleutdanning ved Statens håndverks- og kunstindustriskole. Offisielt flytta tegner Kåre Bromstad fra Stjørna 5.10.1939 og skulle bo hos Aeland i Jac Aallsgt 51 i Oslo. Kanskje er det hybelen der han har tegna 5.12.1936? Han var ferdig med skolegangen i 1940.

Kåre Bromstad gikk i lære hos dekorasjonsmaler Martin Enevold Thømt (1878-1958) som også var lærer en periode lærer ved Statens håndverks- og kunstindustriskole. I læra hos Thømt konsentrerte Kåre Bromstad seg om heraldikk og glassmaleri, noe som resulterte i arbeidet med glassmaleri i Ålesund kirke som ble avslutta i 1946. Grunnarbeidet foregikk i Enevold Thømts glassmaleriatelier på Bekkelagshøgda i Oslo fra 1938, og ferdiggjøringen i kirka var tidkrevende. Enevold Thømt var elev av Emanuel Vigeland (1875-1948). Salmenummertavla fra Døvekirken i Oslo er sannsynligvis et samarbeid mellom Enevold Thømt og Kåre Bromstad.

Kåre Bromstad var venn av en annen st-

Fra Rinnleiret 1945-46. Tittel Deutschland über alles

Fra hybelen i Oslo

jørnværing med samme interesser, nemlig Odd Helland (1915-2006) fra Høybakken. Maler Odd Helland flytta til Oslo 23.5.1938. Odd Helland ble fargekonsulent hos Riksantikvaren, og de gikk samtidig på kunstindustri- og håndverkskolen, der begge fikk stipendier, Odd 400 kr som maler og Kåre 500 kr som tekstiltegner.

Etter krigen var Kåre Bromstad kommandert til Rinnleiret 1945-46 som han selv skriver:

Vi var 15-16 norske soldater som sammen med 50-60 tyske soldater mosjonerte hester som tyskerne hadde hatt med seg helt fra Finland. Det var omtrent 300 hester. Rinnleiret var den gamle eksererplassen for kavaleriet. Tegningen er fra den tyske brakkebyen som var laget under krigen.

Etter at Kåre Bromstad hadde arbeidet med glassmaleri og heraldikk ble han i 1958 engasjert ved Folketeatret i Oslo som teatermaler, eller dekorasjonsmaler som han selv likte å kalle seg. Kanskje var bruken av yrkesbetegnelsen dekorasjonsmaler inspirert av Emanuel Thømt. Fra 1959 var Kåre Bromstad fast ansatt ved den nyetablerte Norske Opera i Folketeatrets lokaler, og han var der til han ble pensjonist i 1983. Han ble sjef for malersalen der fra 1967. I ansettelsesbrevet av 17.1.1967 heter det:

Som allerede meddelt muntlig har Operaen vedtatt å tilby Dem stillingen som konstituert sjef for malersalen med tiltredelse 1. februar 1967. Årslønn inkludert overtid kr 27.100,-. Vi har forstått det slik under vår samtale at De er innforstått med denne lønn og øvrige betingelser. Vi ønsker Dem velkommen som sjef for den Norske Operas malersal, og føler oss forvisset om at vi skal

få et verdifullt samarbeid med Dem. Med vennlig hilsen Den Norske Opera. Odd Borgen

6. mars 1969 innvilget Skipsreder Tom

Portrettegning av Hans Bromstad

Wilhelmsens Stiftelse en søknad fra Kåre Bromstad datert dagen før om et stipendium for å kunne studere moderne prosjeksjonsteknikk ved Deutsche Oper i Vest-Berlin, og han mottok en sjekk på 2500 kroner med ønske fra Tom Wilhelmsen om et hyggelig og lærerikt opphold i Vest-Berlin. Direktøren for Den Norske Opera, G Brunvoll, hadde sendt med et anbefalingsbrev der han ba om at Kåre Bromstad måtte få fri adgang til forestillinger i operaen i Vest-Berlin.

Kåre Bromstad fikk gode tilbakemeldinger fra Operaen. 22. september 1971 skrev

operasjef Lars Runsten:

Jeg føler et behov for på denne måte å få takke for den fremragende innsats du gjør her i huset. Det føles særskilt aktuelt etter en forestilling som TRUBADUREN, med dens malerisk rikt utformede scenografi. Det er i slike tilfeller en lykke for oss å ha adgang til en person med din kunstneriske kapasitet og kunnen. Jeg vil i den forbindelse også nevne MASKARADE i forrige sesong, da Erik Nordgren uttrykte sin meget store begeistring for ditt arbeide. [Erik Nordgren, svensk komponist, arrangør og orkesterleder.]

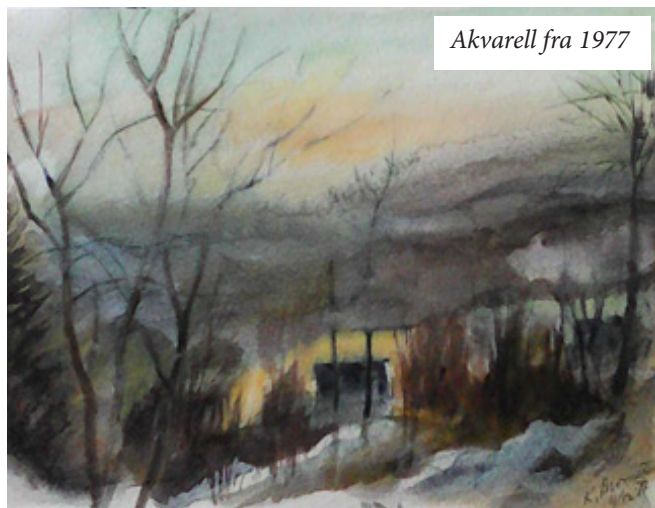
Også Anne Borg, sjef for Nasjonalballetten på Den Norske Opera, uttrykte i brev 6.10.1976 sin begeistring:

Kjære Kåre Bromstad. Jeg vil gjerne uttrykke min begeistring og takk for ditt arbeid med kullissene til PINEAPPLE POLL..Også våre utenlandske gjester som har sett atskillige oppsetninger av denne balletten, var fulle av beundring for det du har gjort og mente det var noe av det beste de hadde sett av denne balletten. Sett på bakgrunn av de vanskelige forholdene du arbeidet under fra begynnelsen av, vil jeg derfor med dette gi deg mitt største kompliment. [Pineapple Poll er en Gilbert og Sullivan- inspirert komisk ballett]

Om arbeidet ved Den Norske Opera forteller Kåre Bromstad i et intervju i Fosna-Folket 10.4.1987 at det var morsomt og spennende å være dekorasjonsmaler på heltid. Ikke minst var de kreative krava store. Han hadde mye å gjøre med utenlandske scenografer. De fulgte gjerne med når det var store utenlandske oppsetninger på operaen.

Veggmaleri på Mælan skole. Foto Maria Husby Gjølgal

Akvarell fra 1977

Fargerikt maleri malt i Drøbak

Glassmaleri i Ålesund kirke

De internasjonale kunstnerne beriket livet. Selv om utlendingene kom med modeller for hvordan ting skulle utføres, var det store utfordringer å omsette modellene i praksis, når kulissen skulle bygges opp. Det var ei interessant tid å arbeide i operaen, knallhardt arbeid, men han lærte mye, og det var den beste tida han hadde hatt, sa han i intervjuet. På denne tida hadde han to bosteder på Østlandet. Han bodde fast i Stavangergata i Oslo, men om sommeren var han på landstedet på Hallangen ved Drøbak der han henta inspirasjon fra naturen som ga mange innfallsvinkler for pensel og farge.

Noen utstilling over sine arbeider hadde ikke Kåre Bromstad før etter at han var blitt pensjonist. Under kulturuka i Rissa i 1987 ble det åpna utstilling i biblioteket på Mælan skole, og det var første gang stjørnværingene fikk se et utvalg av bildene hans. Senere ble utstillinga flytta til Rissa kunstgalleri der den ble vist under kulturuka. Om utstillinga skrev Kjell Dahle at Bromstads separatutstilling var ”preget av forseggjorte figurative malerier. Landskap,

spesielt høstbilder, og blomstermotiver i sterke, klare farver gikk igjen”. I intervjuet sa Kåre Bromstad beskjedent at han betraktet seg som amatør – han begynte ikke med staffelimaling før etter at han ble pensjonist. Som pensjonist arbeidet han også med friser og dekorerte kontorlandskap.

Det finnes en mengde tegninger og maleri etter Kåre Bromstad. En stor del eies av familien, men det er også mange andre som har maleri signert Kåre Bromstad.

Og til slutt tilbake til Mælan skole. Kåre Bromstads veggbilder i Mælan skole var til oppmuntring og inspirasjon for mange. En av de ansatte ved skolen har fortalt at når noe var vanskelig og det var motgang i det daglige arbeid, var det kraft å finne ved å oppsøke veggmaleriene.

Da ble arbeidsdagen lettere og lysere. Og det er vel noe av meningen med kunst. Vi får håpe at dette også vil gjelde kunsten i den nye Mælan skole.

Glassmaleri i Ramsvik kirke. Foto Anita Nettet Kristiansen

Livssyklus på keramikfat

Navigasjonskurs i Råkvåg 1934

Jeg fant en notis Fosens Blad om navigasjonskurs i Råkvåg i 1934. Blant elevene var Arne Bjørkvik og Matias Sommerseth. Jeg har vitnemålet, så kanskje jeg lager noe på det. **Dette stod å lese Fosen blad:**

«Etter initiativ av Stjorna fiskarlag er det i februar-mars blitt holdt et navigasjonskursus i Råkvåg med navigasjonslærer Otte Mathisen som lærer. Det deltok 15 elever. Av-

gangsprøven ble holdt lørdag. Som sensor foruten læreren fungerte havnefogd Hassel, Trondheim. Det ble uttalt at på dette kurset ble det oppnådd de beste resultater av 18 avholdte kurser. Om kvelden holdtes avslutningsfest på Råk skole med taler av navigasjonslærer Mathisen, havnefogd Hassel, formannen i Sør-Trøndelag fiskarlag Anders Næsset og formannen i Stjorna fiskarlag Jørgen Ytreråk. En av elevene, M. Sommerseth, takket på elevenes vegne.»

Hva er dette?

Hva er det vedlagte som jeg fikk spørsmål om fra Mari Valset i dag? Astrid Marit og jeg har ingen formening om hva det kan være, annet enn at gjenstanden kanskje kan ha noe med handarbeid å gjøre.

Kontakt Eilert Bjørkvik tlf. 948 71 232

Slektskap og oppkalling

av Tor Stallvik

Kor mange generasjonar bakover er det sannsynleg at våre formødrer og -fedrar kunne hugse eller bar overleveringar om sine olde- eller tippoldeforeldre bakover i ei tid da skriftlege kjelder truleg ikkje var tilgjengelege? Mi oldemor frå Verran, som vart 92 år, kunne namnet på bestefar sin, men ikkje meir om hans bakgrunn. (Kunne forklaringa vere at han var innflyttar frå Leksvika?) I Rissa Bygdebok, bind 1, fortel Astrid Marit Bjørkvik om Anna Haugen i Hasselvika som visste namnet på sine forfedrar i sju ledd på farsida. På Harøya vart det i 1820 fødd ei jente som i dåpen fekk namnet Ane Struds. På ein Hasselgård var brukaren først på 1600-talet Hans Struds. Kunne det vere ein samanheng mellom desse personane?

1. Ane Steffensdotter Struds på Harøya, f. 1820 g.m. Johan Arn Jakobsa frå Refsnes på Harøya, f. 1815.
2. Steffen Andersa på Harøya, f. 1791, g.m. Elen Marta Isaksdotter frå Refsnes.
3. Anders Vinsensa frå Saltnesset på Harøya, f. 1747, g.m. Ane Olsdotter på Saltnesset, f. 1757.
4. Vinsens Andersa frå Ingdalen på Saltnesset, f. 1708, g.m. Elen Olsdotter frå Skavdalen.
5. Anders Benjaminsa i Ingdalen, f. 1666, g.m. Maren Steffensdotter frå Hårberg, f. 1678.
6. Steffen Vinsensa på Hårberg, f. 1638, g.m. Heill Jondotter frå Bu, f. oml. 1645
7. Vinsens Nilsa på Hårberg, (brukar 1624-47), g.m. Maren Jonsdotter Hårberg
8. Nils Hansa på Hårberg, (brukar 1617-1624)
9. Hans Struds på Hårberg, (brukar 1607-1616)

Astrid Marit Bjørkvik skriv at vi ikkje veit om nr. 8 var far til nr. 7 og om nr. 9 var far til nr. 8. Men kan det vere at vi her har ein 200-årig slektstradisjon, og at denne brukarrekkja også er ei ættetavle?

Slektsnamnet Struds ser ut til å vere nemnd ein gong tidlegare. Mor til Fru Inger til Austrått. Ingeborg Lydersdotter, er i kjeldene nemnd Struds. Inger var fødd i 1475. Far hennes, Otte Madsen Røhmer, var fødd i 1473. På 1800-talet kunne godt «vanlege» folk kalle opp meir «prominente» personar (Mine gammalonklar var døypt Nils Parelus og Jakob Thode). Men her er det ikkje slektsoppkalling. Korleis såg ein på dette i eldre hundreår? Kunne det vere eit fjernt slektskap mellom Austrått-frua og Hans på Hårberg? Viss det er ei slektsline frå Vinsens Nilsa må Vinsens vere fødd om lag 1600-10, Nils om lag 1570-80 og Hans Struds 1540-50. Da blir Hans Struds i same aldersskikt som barnebarna til fru Inger.

Stjørna herredstyre

1917 – 1919

Ordfører
Johan Arnt Mollan

Formannskap

Ordfører: Johan Arnt Mollan (1863 – 1945)
Varaordfører: Hans Hegvik (1866 – 1936)
Medlem: K. J. Ramsvik (1885 – 1966)

Varamedlemmer:

Tomas Nilsen (1876 – 1959)
Lars Dahlen (1865 – 1948)
Jens L. Refsnes (1859 – 1937)

Herredstyre
(12 medlemmer)

Johan Arnt Mollan (1863 – 1945)
Hans Hegvik (1866 – 1936)
K. J. Ramsvik (1885 – 1966)
Tomas Nilsen (1876 – 1959)
Lars Dahlen (1865 – 1948)
Jens L. Refsnes (1859 – 1937)
Gustav Reder Johansen (1875 – 1972)
Johan Petter Hellesvik (1877 – 1958)
Paul Korneliussen Husby (1862 – 1931)
Johan Haugen Fevåg (1859 – 1937)
Ola Ovesen. Vollan (1879 – 1949)
Ove Gabrielsen Gjølga (1879 – 1938)

Stjørnfjorden i storm. Bilde fra John Arthur Winsjansen

«Fisker fra Stjørna omkom»

Dette stod å lese i bladet «Fiskaren» 31. oktober 1934. Hvis noe slikt hadde skjedd i dag så hadde det blitt gjort kjent på aviser, radio og TV, men i 1930-åra ble ikke slike nyheter spredd til alle. I ettertid blir en slik dødsulykke fort glemt for det triste glemmer vi lett. Vi tenker at Stjørnfjorden er trygg, mange ulykker har det vel heller ikke vært, men vi har godt av å bli påmint at sjøen kan også være farlig.

«En 75-årig fisker fra Stjørna, Tomas Didriksen Stallvik, mistet livet under forrykende storm på Stjørnfjorden. Tomas var sammen med en av sine sønner rodd ut for å trekke garnene. Det blåste voldsomt, sjøen gikk høit og plutselig ble båten tatt av skavlen og kastet rundt tre ganger. Far og sønn basket i sjøen en tid, men det lyktes dem å komme opp på båtvelvet, hvor de holdt seg fast inntil redningsmannskap kom ut og fikk berget dem på land. Den 75-årige fisker var imidlertid så medtatt etter det voldsomme slitet at han døde like etter at man nådde land. Tomas Stallvik etterlater seg hustru – hun er nå 70 år, og fem barn, som alle er voksne. Han har like til det siste vært ulykkestrygdet, men var det ikke nå lenger, og hustruen får derfor intet bidrag etter hans død.»

I kirkeboka står det at han døde 26.10.1934 og var født 24.06.1860. Dødsårsak; «Båten veltet. Av over-anstrengelser døde vedkommende da de fikk ham på land.»

Eit bilde av nauset til Tomas Didriksa (til venstre). Det stod ein åttring i nauset tidlegare. Jon Godal fekk han til Kystens Arv på Stadsbygda. Bilde frå Tor Stallvik

Skirenn ved Mælan (Strannalia bak)

HISTORIER FRA STJØRNA IDRETTSLAG

Møtebøker kan inneholde så mangt. Her er noen utdrag som John Kjell Dinesen fant da han gjennomgikk møtebøkene ved 50-års jubileet.

Været var lunefullt da og

Fra årsmøte 1938: Isak Solem sa, «Her ute i fjordbygdene har vi snø høgst ein måna i året, mens i fjellbygden er det snø 3 - 4 måna. Så vi kain itj tenk på å hæv oss opp på deres nivå». I 1940 «I regn og djevelføre» arrangerte de et renn fra Lillemo - opp Øverøian - om Skihelmyran - og ned Husbylian, ca 4 km 2 ganger. De ga opp etter å ha gått en gang, unntatt Elias Stormo som slet seg gjennom. 8 dager før var 7 lag innbudt til renn - 3 mann møtte. Likevel var det stor oppslutning når været var brukbart. 60 - 70 stk i klubbrenn var ikke uvanlig.

Da hoppskiet løp løpsk

Ved et hopprenn i bakken ovafor husa til Magne Sagmyr var Arne Haugen uheldig. Han mista det ene skiet etter nedslaget. Skiet for i stor fart rett mot stua til Magne med det resultat at skiet braste igjennom vinduet i gangen og igjennom veggen til

kjøkkenet som var av 1 toms bord.

Like før skiet braste inn i stua, hadde Magne stått og sett på hopprennet i vinduet i gangen.

400 m i Bjugn

Ved et friidrettsstevne i Bjugn, startet Ingvald Husby på 400 m. Han ledet løpet, men ca 15 m før mål stoppet han. Grunnen var at tilskuerne hadde samlet seg der og Ingvald trudde han hadde kommet i mål. Men lagkameratene ropte at han måtte fortsette og Ingvald startet opp på nytt og vant løpet. Ingvald sa etter løpet at bjugningen måtte begynne å lære seg folkeskikk. (Ingvald var bror til Ove og Hans Husby som var flinke idrettsutøvere. Oves sønn Stig Roar Husby var langdistanseløper og deltok i sommer-OL i Los Angeles i 1884 og var på det norske landslaget i flere år.)

Vanskelig skiløype

I januar 1940 var det skirenn i Lensvika. Løypa var så dårlig merka at ukjente løpere kunne ikke ta seg fram selv. De måtte simpelthen vente til Lensvikkallian kom etter og vise vei. Derfor fikk ikke Stjørnværingene vise hva de dugde til.

Tunge tider

Mot slutten av 1950-åra var aktiviteten og interessen låg. Sekretæren Konrad Lillemo kom i 1958 med denne oppmoding: «Det er ikke unge krefter det skorter på, men motet og viljen som er borte. Slutt opp om ski- og friidretten. Da skal dere se at laget kommer til å blomstre som det var da deres forfedre var aktive. Da får dere hygge og glede av deres innsats».

Kald vinter

Trøndernes store skrønekonge Martin Kvænnavika (eller farger Olaf Berg fra Steinkjer) skrøna en gong ganske hustru om sterk frost:

«Å når vi snakka, så fraus orda og datt nedpå dekkjet, så vi mått ta dem opp å sjå på dem, fer å ferstå ka vi sa».

Denne enden er slett ikkje nyspunnen. Den greske historikaren Plutark (ca. år 46 - 120) nermer ei forteljing etter ein Antiphanes (347 f.Kr.) om ein by der det var så kaldt at kvart eit sagt ord fraus vinters tid. Innbyggjarane laut derfor vente til sommars før dei fekk via kva dei hadde tala om.

Laksenøter

av Johan Arnt Bjørkvik

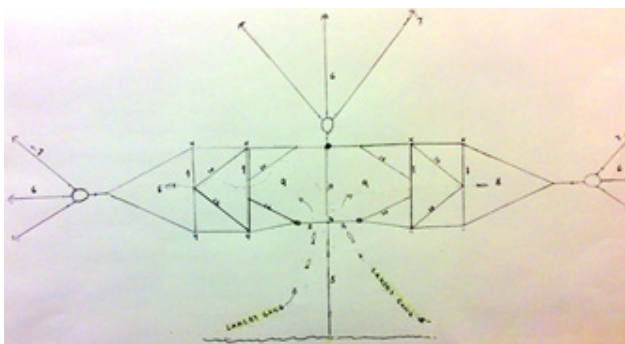

Johan Arnt Bjørkvik skriver i en epost til John Magnus Ås: Da har jeg sett på disse morsomme tegninger fra barndommen, og kommet fram til at du gjerne kan få bruke dem.

Jeg fant de fine tegningen med beskrivelse så interessante at jeg tar dette med i årshefte. Kilnotfiske etter laks var fortsatt en viktig næring for 50 år siden, men er nå nesten slutt. Årsaken er vel at det var arbeidsomt og da prisene sank på grunn av oppdrettsnæring, ble det lite lønnsomt. Det er viktig for oss alle å ha kjennskap til hvordan dette viktige fiske foregikk.

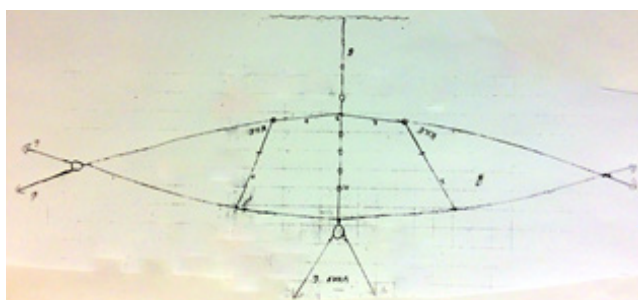
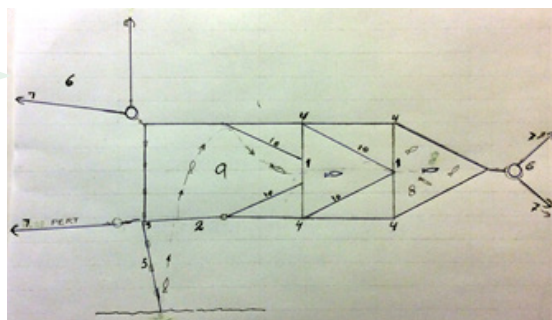
Dobbel laksenot:

1. Laksenotstang. Fortrinnsvis av gran.
2. Innløpssnor. Det er ikke not/garn under denne snora.
3. Feste for innløpssnor.
4. Kause. Lagd av bjørk.
5. Landgarn. Not av grov tråd for å lede laksen inn i nota.
6. Varp. Betegnelse brukt om fortøyninger.
7. Dregg/anker/moring
8. Fiskerommet. Når laksen har kommet hit, vil den ha store vanskeligheter med å slippe fri.
9. Storrommet. Dette er det første rommet laksen møter.
10. Kile. Labyrinter som gjør at laksen ikke kan unnsnippe.
11. Ende på landgarn. Fra dette punktet og opp mot midterste blåse, er det ikke not/garn under tauet.

Enkel laksenot:

I stor grad en dobbel laksenot som er delt på midten. Her går landgarnet helt inn til laksenota. Nummer har samme betydning som hos dobbel laksenot.

Japsegarn:

Japsegarnet er en enklere konstruksjon enn laksenøter. Det har not/garn av monofiltype (fiskesnøre). I dette garnet vil laksen sette seg fast i notveggen. I laksenota vil laksen normalt ikke sette seg fast, men vandre fritt i fiskerommet. Japsegarnet har heller ikke bunn slik som laksenota, så laksen kan teoretisk unnsnippe ved å dykke under garnet. Nummerering har samme betydning som hos laksenot.

Hvis mer informasjon ønskes, kan du kontakte Jan Hulsund. 48059986 Jeg har vært i kontakt med ham, og han stiller gjerne opp med sin kunnskap. Han er en av få personer i nærområdet som fortsatt driver med notbruk. Håper dette er til nytte.

Mvh

f. 18.05.1971 (sønn av Håvard Bjørkvik)

Bosted: Sagveien 14, 7120 Leksvik

Bilder kan fortelle historie

Her er samlet noen bilder av folk i vanlige arbeid. Formålet er å vise hvordan var folk var kledd i gamle dager.

Legge merke til både klær, hodeplagg og fottøy. På bilde 0508 har alle unntatt en luer. Å bruke hatt ga kanskje uttrykk for at du var høyere på rangstigen, men på bilde 0493 er det mer blanding. Utforming og hvordan hodeplagget ble brukt kunne også fortelle noe om personen.

Ingen av kvinnene har hodeplagg i form av skaut. Det hadde de heller ikke i produksjonen, som er litt rart både av sikkerhets- og hygieniske grunner.

Klærne er mer forskjellig for våre dager. Alle kvinnene har kjoler eller skjørt. Bildene er i svart / hvitt, men det er trolig at det ikke er særlig fargerikt. Skjørttekanten er sånn passe langt nede for å unngå å være utfordrende og lett på tråden. Dette er unge, pene damer i gifteferdige alder og de hadde nok sine metoder for å få den rette på kroken. Noe av de som leser dette finner kanskje sine mødre her.

Noen har forkle, et plagg som ble mye brukt på denne tiden. Praktisk for å beskytte kjole og skjørt. Mange brukte det også som pynt og alle har vel bilde av bestemødre med kvitt forkle. Det ga inntrykk av ro og godhet.

Klærne var nok heimlaget og det var mange som drev som syersker på denne tiden. Mange hadde også egen symaskin. På bildet har noen jakke som var strikket.

Karene på bildene er kledd i bukser med jakke, Noen har overall. Da er bukseselene fast på, ellers hadde nok de fleste bukseseler på den tiden. Noen av karene har dressjakker og det var ikke uvanlig at arbeidsklær hadde form som dress. Stoffet kunne da være vadmel. Folk tok også godt vare på klærne og de ble brukt til de var utslitt.

Fottøy var for det meste sko av lær. Mange laget lærskoene selv og særlig reparasjoner med nye såler var vanlig. Gummistøvler kom i bruk i siste halvdel av 1800-tallet og var vanlig ved utarbeid.

Nr.
0508

Veiarbeidere på Stjørnaveien ca 1921. Foto Johan A. N. Selnes

Nr.
0495

Arbeidere på hermetikkfabrikken i Saga. Foto Johan A. N. Selnes

Nr.
0493

Arbeidere på hermetikkfabrikken i Saga. Foto Johan A. N. Selnes

Namna er ei skattkiste

av Tor Stallvik

Da dei første menneska tok landnåm ved kysten, på øyar, i dalar og ved vatn, er det vel nokså sikkert at noko av det første dei gjorde var å setje namn på landskapet omkring, som eit kompass for gjenkjenning og bruk. Å studere namnetradisjonen blir derfor å dukke ned i historia. Slik arkeologane grev seg bakover i tidsfasane, kan namnegranskarane også trenge bakover i hundreåra der skriftlege kjelder omtalar gardar og landskap.

Den eldste kjelda for gardsnamna i Stjørna er Erkebiskop Aslaks Bolts Jordebok, sett opp mellom 1432 og -49. Her får vi eit tydeleg prov på at det meste av bygda låg aude så lenge som hundre år etter svartedauden. I oppstillinga, som er eit separat ark lagt inn i jordboka, står «Eigner i Stjorn». Og etter den rauk det berre frå to bruk: Fevåg og Eid. Alle andre gardar er nemnd audn – øydegard, eller råk.

Det interessante ved Bolt sitt vedlegg er at Stjørna var sett på som eit eige område, og at avfolkinga under og etter svartedauden førte til at somme gardar fekk namnebytte, ikkje berre at språkforma skifte frå norrønt til nynorsk språkperiode. På nordsida av fjorden er det ein gard med namnebytte. Mellom Søvika og Kippnesset «er awden som hether Wederwiik». Det må vere Stallvika, som først blir nemnd med det namnet ved sølvskatten i 1618. På sørsida kjenner vi att Harbaken som Hurdebak, og som gir meining til tolkinga: Hurd = dør, bak døra, altså i livd bak eit nes. Pevika derimot kan vere Rølende hos Bolt. Selgesether har vorte Selnes i Olav Engel-

bretsens Jordebok frå oml. 1530. «Repseid som nu kaldes Reffsnes» viser bokstaveleg namnebyttet.

Øyane i fjorden er ikkje lett attkjenninge. Hos Bolt er dei nemnde Woxøy, Kungarøy, Sandøy og Bjørnsøy. (Hoøya er ikkje med). Woxøy må vere Våknøya, som i 1618 er kalla Wapenø. Lydkombinasjonen pn > kn heiter på fagspråket differensiasjon. (jfr. lefse > læms), men det hjelper oss ikkje i tolkinga av namnet. Heimelsmannen min hadde hørt ein teori om samband mellom Våknøya, som lagerplass for våpen og Langskipnesset ved Selnes, landingsplass for leidangsflåten. Eit tydeleg namnerbytte er Kungarøy > Harøya, mens Bessholmen har likskap med Bjørnsøy gjennom bersi=hannbjørn. Men at øya vart degradert til holme, er meir spesielt!

«Item strax uthan føre reffsneset er fjorden som kallas frenger oc in till then fjorden gaar eighen i fra fewage oc ere ther ij laxawarp». Dette viser tydeleg at gardsnamnet Frengen opphavleg er eit fjordnamn med rot i det norrøne -angr, som betyr fjord. Men kva som ligg i førsteleddet fr- burde vi nok ha kunna skru tida tilbake til 1000-talet for å få svar på!

Namna som klokke og tidvisar

I det gamle bondesamfunnet var kontakten med naturen mykje større enn i dag. At sola var den viktigaste og einaste tidvisaren, kjem klårt fram i namngi-

ga. Garden var sentret i eit stort solur, og dei ymse formasjonane omkring kunne få namn etter kva tid på dagen sola stod over desse. Føremiddagsmaten, dugurden, har sett mange merke etter seg i stadnamna.

Dueskarbakken med kaia. Foto ukjent

Førsteleddet i Duskarde vart av namnegranskaren Oluf Rygh tolka som fuglen due. Seinare har Jørn Sandnes funne skriftforma Duelschar (1661) – og da gir det ei anna tyding -dugurd, som i norrøn tid vart uttala/skrive dagverd. Så blir spørsmålet kor er du når sola står rett over skaret ved dugurdsålstid, klokka 10. Nettopp for denne ordkombinasjonen – dugurdsål – har eg funne tre namn som fortel om ulike trekk i dialekten innan eit avgrensa område: Søraust for Husby er eit låglende som dei kallar Dulsmålslægde, søraust for Småvikern ligg DummulsskaLe (tjukk l) og søraust for Frengen ligg Dummelslykkjan.

Klokka 12 åt dei middag og middagsmålmærka finn vi såleis sør eller sørvest for opphavsgården. Middagshaugen ligg på Gjølja og Middagsskaret ligg på Freng-

sheia, rett sør for Dummelslykkjan! men vi har ingen tradisjon om hus i nordleg retning som kan forklare korleis namnet har vorte til. Middagsskaret har vi og sør for Husby. Nonsmaten åt dei i 4 – ½-5-tida. Nonsheia må vere namngitt frå Haugsdalen, mens Nonsmyra ligg vestom Middagshaugen.

Ved Nergården på Eid ligg Timhaugen. Her gjekk kvinnfolka bortpå når dei skulle rope heim karane til måls. Frå Lysvatnet hadde dei solmerke i Blankheia rett i sør: Klokkatospiren, og same namnet på Skurvhatten, vestom Blankheia.

Aust for Söraune ligg Gilderliklumpen, som i eldre papir er kalla Solrenning-sklompen. Frå Aune må sola ha runne i nærleiken av denne høgda. Det noverande namnet med gilder må og vere gammalt, for heimelsmannen min hadde ikkje noko forklaring på namnet, som peikar mot at her har det vore ei rovdryfelle, eit stillas. Men også stillas som var sett opp ved laksevorper i fjorden vart kalla gilder.

På vestsida av Frengsheia ligg Mælkemonnhaujen. Melkemund eller mjeltemund var tidspunktet da ein mjølka. (Mund – den Stund eller Time da noget pleier at indtræffe, skriv Ivar Aasen). Namnsetjinga her må ha funne stad frå ein plass austanfor, truleg frå Verskarsetra.

På Bakken i Stallvika er ei ekre kalla Trennetaten (Trinitaten), og ei myr aust for Tysbotn kalla Trennitatesmyra (Trinitatismyra). Trinitatis, til latin trinitas, treeining, er ei nemning i kyrkjeåret rekna frå første søndag etter pinse og fram til 27. søndag, når adventstida startar. Ei mogleg tolking av namnet på ekra kan vere at her var fløtt, tidleg vår og klart til såings, men korleis myra i utmarka har fått dette namnet har eg ikkje tankar om. Men eit pussig samantreff er det at denne ekra på Bakken og utover mot Akseldalen, var eitt av alternativa til plass for kjerka i Stjørna på 1850-talet!

Namn overlevert gjennom segner

Til mange namn er det knytt ei segn. Ei verkeleg hending kan ligge til grunn for namnet, eller tolkinga kan vere det vi kallar folkeetymologisk. Ein av dei første turane eg gjekk saman med bestefar i ut-

Øyrekka med Harøya, Sandøya, Bessholmen og Hoøya. Foto J. A. Winsjansen

marka, gjekk vi på stien mot Kammen. Da vi passerte ein stor stubbe, sa bestefar: «Her e Malenagrana». På spørsmålet mitt «Koffer?» fekk eg segna bestefar hadde frå sin far eller bestefar. Malena var budeie på Kammen, og ein kveld da ho vart sein med å gå til gards, og trøytt med, la ho seg like godt under ei gran, der ho sovna og vakna i grålysinga neste dag. Da ho ranns med seg, låg det ein bjørn og sov på andre sida av grana. Malena er ikkje det mest brukte kvinnenamnet i soknet, så det er greitt å finne Malena Andersdotter, fødd i 1781 i Tysbotn, dotter til Anders Persa, sjølvaste bjørnajegeeren til Austrått-eigaren!

Malena vart konfirmert i 1799. Det kan vere ho som er ført flytta til Trondhjem i 1821, men det er nok ho som er legdslem i Søvika i 1865, og som truleg dør det året. Ha vart ikkje gift, men fekk to barn med gift mann. Sonen dør ung, men dottera blir gift i Trondhjem. Ho blir farmor til Rosa Margrete, f. 1876, som i folketeljninga i 1900 er «I Dresden for å lære at spille piano». Så her snakkar vi om ei skikkeleg klassereise! Og vi kan seie det bevist at ho som gav namnet til Malenagrana, har levd, og at ho må ha hatt ei heilt spesiell oppleving i 1790-åra. Men om bjørnen verkeleg sov der, er sjølv sagt ikkje mogleg å seie for visst.

Meir dyster er innførselen i kjerkeboka for Ørlandet i 1767: «12 August blev Siri Pedersdatter Sødvig henrettet paa Hoøen i Schiørn for begangen Mord paa sit Barn.» Ei slik dramatisk hending hadde sjølv sagt brent seg fast i minnet til bygdefolket i Nord-Stjørna, man eg kan ikkje hugse om namnet hennes vart nemnd da eg var i barneåra. Men da eg vart gymnasiast i Orkdalen og begynt å bruke alle fridagar på Statsarkivet i Trondheim, fekk

eg stadfesting på at segna var basert på ei reell hending. Da eg samla tilfang til hovudoppgåva mi, kom eg til Ottar Stallvik på Selnes. Han spurde om eg hadde vore på Hoøya og sett tuva der ho låg, jenta som hadde vorte halshoggen og gravlagd på øya. Tuva bar namnet hennes, men han hugsar ikkje det. Da eg slo fram på om Siri, kom det tvert: «Ja, det va det ja!» Sirituva – dette eine namnet opna ei dør til ei svunnen tid, kasta lys over eitt av dei mange menneske som stridde mot lagnaden og tapte.

Enno dystre er vel segnkretsen omkring Husbykjerringa som tok livet av husbonden sin. Namnet hennes er ikkje overlevert i alle segnene, berre nemnd Ragnhild i ei oppskrift etter Edvard Hov, men mannen er udødeleggjort gjennom Hans Hansadalen, dit drengen kjørte liket og grov det ned. Fleire av dei eldste heimelsmennene fortalde at dei hadde hørt frå sine besteforeldre at hovudet på Husbykjerringa vart sett på stake på Stekelsteinan, og at dei såg det lange håret hennes blafre i vinden. Drengen på Husby fekk sett ut båten slik at han kvelva og årene rak i land på Årneset og båten hamna i Båtvikja ved Heggvikan.

Tydinga av det namnet er absolutt ei folkeetymologisk forklaring. Men Årneset er ikkje som i Åfjorden eit nes der ei elv -å-, renn ut ved, men at eit par ilanddrivne årer skulle ha gitt namnet til eit bruk, uskild frå Husby, er i høgste grad ei tvilsam tolking. Eilert Bjørkvik har i Årbok for Fosen 1970, kunne kjeldefeste at hendinga verkeleg fann stad i 1630-31, og at namnet på kona var Barbro. Per Ole Sollelie har i Årbok for Fosen 2007 greidd ut om dei eldste slektsledda i Winther-familien i Fosen, og plassert Barbro i den slekta.

Gudafjellet i bakgrunnen. Foto Tor Stallvik

Oppafør Bakken i Akseldalsgrena ligg Dyrekra. Han gammel-Hans Bakken (1852-1949) fortalde at det låg ein husmannsplass her og Ingeborg Simonsdotter, f. 1800, var dotter på plassen. Ein dag mens ho stod å skar åker, kom hesten på garden rennande opp i åkeren. Ho ville jage han bort og hytta etter han med skjera. Uhellet ville at skjera gleid ut av handa hennes og rett inn i hestehalsen, med det resultatet at hesten måtte avlivast. Ekra vart seinare heitande Dyrekra, og Ingeborg, stakkar, fekk tilnamnet Mærra-pekka.

Små namnegåter

Når du arbeider med å registrere og tolke stadnamn, vil du alltid få eit lite knippe namn som det kan vere vanskeleg å finne ei logisk forklaring på, eller det kan peike bakover på eit gammalt ord som har endra seg gjennom hundreåra. Eitt slik er Andudalen. Det er eit lite dalføre søraust for Husby. Dalen er avlang og firkanta med bratte sider alle stader rundt. Berre frå nord er det inngang, mest som ei dør og ein kjem inn midt på langsida. I norrønt mål var andurdr (med stungen d) ei sideform av ondverdr (med o med kvist). Tydinga er – vendt imot, rett over for. Dette høver svært bra med formasjonen i Andudalen. Du kjem inn i dalen på tversida og inn i «den motvende dalen». Om denne tolkinga er rett, har vi her eit svært gammalt namn.

I Fevågskaret ligg Gardemoen. Etter som det her var militært område, har vi vel eit typisk oppkallingsnamn. Amerikamyra og Amerikatjønna i Rissa, tett sør for Stjørngrensa, må vel ha eitt eller anna med utvandring å gjere. Oppe på Osphaugen ligg Bordkneppet, ei bratt kneik i den

gamle kjørevegen mellom Gjolja og Stallvika. Her måtte dei alltid lesse om, for hesten drog ikkje heile lasset opp kneika. Tydinga av namnet blir: der ein knappar inn på tømmer- eller bordlasset. At Sagstillarmyra ligg i nærleiken, viser døme på gammal driftsmåte. Dei rigga opp eit stillas som dei la stokken på. Så stod ein mann over stokken og ein under mens dei saga. På Husbyvaldet ligg Gullgruvfossen, men eg har ikkje hørt om folk som har funne edelt metall der. Koss Gullhamsvika mellom Søvrika og Kuppelvika har fått namnet sitt, veit eg heller ikkje.

Har vi ein mellomaldergard vi ikkje har kjent til?

Bergmaleria i Almfjellet er vide kjend og fortel om menneskeleg aktivitet for minst 5000 år sia. Da er vi tilbake i ei tid da Gjoljavatnet var ein fjordarm. Området er nemnd i Snorres Kongesoger, i Soga om Magnus Berrføtt. Kongsfølgjet drog frå Leksвика kom nordover til «Seljuhvervi i Texdal». På grensa til Teksdalen ligg Hildremsvatnet, og den nørdeste bukta i vatnet heiter Selja i dag. Er det ein samanheng? Frå Hildremsvatnet renn Hildremselva ut i Gjoljavatnet austom Aunet.

I dag er det attvokse med lauvskog her, men det er spor etter dyrking i eit nokså stort område utover mot Sagplassen. Som eg har vist, var dei fleste gardane i området audn, øydegardar, i åra etter svartedauden, og mange gardar vart ikkje tekne opp att seinare heller. Kan det ha ligge ein mellomaldergard ved Aunet? Ein -heimgard? «Hildarheimr», jmf. Hildrem i Overhalla. Mot denne teorien står ei skriftform frå om lag 1710-20. I utgreiinga om sager og skogar under Austrått heiter det: «En lid-

en Elf kaldes Helligrim's Elfulen som kommer af et Vand kaldes helligrim's Vandet.»

Kor mykje ein skal leggje i ei slik form, skriven av ein vilkårleg oppsynsmann som reiste rundt for å gjere seg kjend med tilhøva, er vanskeleg å ta stilling til. Dei andre namna i same dokumentet peikar i retning av at han gjengir namna stort sett etter uttalen og det tradisjonelle skriftbilet. Likevel er det vanskeleg å tenkje seg at Helligrim- kan ha utvikla seg til hiljlræm frå bøjninga av 1700-talet, særleg når dei andre namna ser ut til å ha noko same uttale som i dag. Sjølv om gardane i denne delen av bygda ikkje vart utskilde frå Austrått og matrikulerte som sjøveigande bruk før utpå 1800-talet, har vi mange spor av busetjing, fangst og skogsdrift. Søraust for Almfjellet ligg Tysbotn, som i eldre kjelder er skrive Tyskbotn. Ingen av mine heimelsmenn uttalte namnet med -k-lyd. Bruket ligg innst i Tysbotnbukta. Ho deler seg i to armar og det ligg nært å tolke namnet som «den tvedelte botnen», ein fjordarm som kan ha heitt Tyssir: den som deler seg.

Eit av dei meir underlege namna eg registrerte i 1960-åra fekk eg av Albert Slette (1878-1970). Vi er i det same området ved Gjoljavatnet. På vestsida av vatnet ligg ein rund skogkledd fjellformasjon som dei kallar Gudafjellet. Albert si forklaring var at namnet var laga ved hundreårsskiftet. På Gjoljalia var det ein av sønene som støtt fann på mange ting. Tausa på garden kalla han berre «guten». Ein dag hadde guten sett avstad opp på denne fjelltoppen. Der rugga han laus nokre kjempesteinar som bikka utfor og laga eit fælende bråk så det hørtest heim til garden. Etter den dagen kalla tausaa fjellet Gutafjellet. Dette tok dei andre til å hemre, og etter kvart vart det til Gudafjellet.

Er denne forklaringa folkeetyologisk? Ei fantasi-tolking av eit namn ingen lenger forstår? Ein paralell til namnet på Hoøya i Stjørnfjorden? At første leddet skulle betyr hode, etter halshogginga her ute. mot at ein språkleg veit at førsteleddet tyder høg, altså den høge øya samanlikna med dei andre øyane. Men kan Gudafjellet drøftast ut frå eit heilt anna spor? Kan sørsamane ha etterlatt seg språklege fotavtrykk? Eg veit ikkje.

Nausta i Frengen er solide og står fortsatt godt

Deltakerne og guiden samlet i skyggen

Tur til Frengen

Frengen med Aspestranda og Stavneset er ei grend med lang historie. Her har det vært bosetting i lange tider der fiske og jordbruk ga næringsgrunnlag for mange familier. Med Didrik Frengen fikk vi en interessant omvisning.

Dette var årets første tur, en historisk vandring på Frengen. Didrik guidet oss på en utmerket måte, tusen takk for det.

Synd at vi bare var 11 personer med Didrik, men vi som var med hadde en flott opplevelse i strålende vær.

Boligen på Aspestranda. Ved å bygge i vinkel blir tunet skjermet mot den harde vestavinden. Her bodde J. A. Mollan ordfører i Stjørna 1905-1910 og 1917-1925.

Tur på Gjølga ↓

Turgjengen samlet i Gjølgalia

Årets høsttur gikk til Gjølgalia gård i flott høstvær. Vi var 12 stykker + gårdeier Vegar Rødsjø. Stuebygningen og fjøset ble nedbrent 25. august da bygningene var for dårlig til restaurering. Tore Melhus og Tor Stallvik orienterte fra gamle skrifter om gården. Det er en unik gammel jordkjeller med hvelvet tak på gården som vi var og så på. Vegar tok oss så i båt over vatnet så vi fikk se fjellmaleriene som er flere tusen år gamle. (De brukes som logoen til Fosen Historielag) Vi gikk så til demningen mellom Gjølgavatnet og Teksdalsvatnet. På tilbaketuren gikk vi i land ved Gammelgården hvor Odd Gjølgalia bor i dag. Det er synd at ikke flere kan ha mulighet til å være med på disse turene som Heimbygdslaget arrangerer, dette var nok den beste turen så langt.

På Gjølgavatnet i båten til Vegar Rødsjø

Gjølgalia

Parti av Gaarden Inderaak i Skjörn.

Omkring et postkort fra Innerråk 1909

av Eilert Bjørvik

I september fikk jeg spørsmål fra IKA Trøndelag om jeg kjente til om det var bevart skoleprotokoll for Råk skole fra omkring 1905, noe jeg tvilte på, og etter en ringerunde endte jeg opp med at noe kunne være igjen av arkivsaker fra Stjørna kommune i rådhuskjelleren i Rissa. Men jeg fulgte ikke opp saken videre.

Soldaten Oskar Lund og 1. verdenskrig

Bakgrunnen for spørsmålet var at Ragnar Sandberg etterlyste skolegangen til slektningen Oscar Lund som først på 1900-tallet hadde vært pleiesønn hos Ole Petter Rasmussen Indreråk. Oscar Christian Schau Lund var født 3. februar 1893 i Trondheim. Foreldre var Odin Kristian Ovesen Lund født 1871 i Åfjord og Karen Lusie Sundt født på Røros 1865. Faren til Oscar døde 1.8.1903. I Uke-Adressa for 10. november 2018 fikk vi kjennskap til Oscar Lunds dramatiske liv som endte med at han falt i Frankrike under 1.

verdenskrig 23. juni 1915 som kanadisk korporal. Oscar Lunds historie kan leses på nettstedet www.oscarlund.no. Her skal vi se på et postkort som Ole Martin Indreråk 24. oktober 1909 sendte til O. K. Lund, Stormoen, Røros. Postkortet var utgitt i 1909, og fotograf var Henrik Ericsson. Vi gjengir her i litt normert ortografi det Ole Martin Indreråk skrev:

O. K. Lund, Røros

*Prisen paa vert kvarter vil komme til at dreie sig omkring kr 3 pr kvarter tænker jeg og naar du har adressen saa kan vi konferere siden. Far er nu ute i Buviken og skal kjøbe en lokomobil saa vi skal nok slippe at staa og slite paa Træskemaskinen flere vintre. Du maa se til og komme saa snart som mulig da Anton er got som alene nu. Vis du har penger saa kjøber du mig en grøn tyrshuve[?] 2 kr 50 øre kan det faaes hos Paltjel. Mere skal vi skrive senere. Hils din Moder fra min Mor dernest ver selv hjertelig
Hilset fra O M. Indreraak.*

Far er nu ute i Buviken og skal kjøbe en lokomobil

Gjennom innholdet i dette postkortet får vi vite at de på Innerråk var interessert i tekniske forbedringer. Vi vet ikke om det ble kjøpt noen lokomobil, men vi vet at det i 1916 ble anlagt elektrisitetsverk på Innerråk. Sagbruket og kraftstasjonen brant natt til 8.10 1916, men bygningene ble oppført og forsikret på nytt i 1923.

Foreløpig vet vi ikke mer om Oscar Lunds opphold på Innerråk, men vi kan jo så lenge betrakte postkortet fra 1909 som viser flere av bygningene på gården. Legg merke til at bislaget på stuebygningen har buet tak. Kjenner noen til slike bislagtak ellers i Stjørna? Fjøs-, stall- og låvebygningen brant 18.3.1933.

En auksjon på Husby i 1809

Av Eilert Bjørkvik

Den 29. april 1809 ble det holdt auksjon i boet etter Rasmus Andersen Husby. Rasmus var født i Rissa i 1771 som sønn av Anders Rasmussen og Magnhild Larsdatter Hårberg. I 1771 fikk Anders Rasmussen skjøte fra kommerseråd Holtermann på 2 våg i Husby for 750 riksdaler (3:3). Holtermann holdt tilbake skogen, som var lagt til Husbysaga, samt begge Bjørnsvikplassene. Det tilkom Anders framfor noen annen å hogge og kjøre tømmer til sagas bruk og drift, samt det hustømmer og videre som han hadde behov for mot den betaling som var brukt før. Så lenge han ville og kunne skaffe tømmer, skulle ingen annen antas til det.

Rasmus Andersen Husby ble gift 18.2.1794 med Elsebe Jonsdatter Fevåg. Elsebe var født i 1767 og var datter av Elen Hansdatter og Jon Jonsen Fevåg. De hadde barna Anders født 28.2.1794, Magnhild født 5.4.1795, død 14.7.1795, Jon født 28.5.1796, Magnhild født 18.3.1799, Ellen født 14.4.1802, Sivert født 17.8.1804, død 1814 og Randi 18.11.1807. Rasmus Andersen Husby døde den 29. august 1808. Det er så langt ikke funnet noe om hvor det ble av Elsebe Jonsdatter. Anders Rasmussen fikk skjøte på gården i 1809 fra Jens Olsen Olsøya som kjøpte den på auksjonen samme år for 805 riksdaler, mens taksten var 450.

Det som er det interessante ved denne auksjonen, er at det kom kjøpere fra andre bygder som Skaudalen, Rissa, Haltvikan og Ørlandet, og i disse dårlige tidene ble de fleste gjenstandene solgt til priser over taksten.

**Her er et utdrag av
lista fra auksjonen**

Vare	Takst	Kjøper	Pris
1 sølv spiseskje i handpant hos Ole Foss	1.2.00	Karl Torgersen Skau	1.2.10
1 tinnfat	0.2.00	Elling Alset	0.2.18
2 tinntallerkener	0.1.08	Elling Alset	0.2.10
1 gryte på ½ tønne med jernringer i	3.0.00	Lars Arntsen Stoum	7.1.00
1 mindre gryte	0.2.00	Elling Alset	1.0.12
1 skjerding	0.1.00	Ole Skalmerås	0.2.13
1 skjerding	0.1.08	Anders Skalmerås	0.2.04
1 skadet bakstjern	1.2.00	Kristoffer Larsen Moen	1.3.00
1 liten brannfot	0.1.00	Sivert Winther	0.0.20
1 ildtang	0.1.00	Jens Mikkelsen Frengen	0.2.00
1 jernstaur	0.3.00	Ole Skalmerås	0.3.12
1 skadet husnaver	0.0.16	Ole Pedersen Rokset	0.1.13
1 tallbendingsnaver	0.0.16	Sr Ole Mæhlum	0.1.01
1 gammel bøløkshammer	0.0.16	Inkassator (Jakob T Møller)	0.1.20
1 gammel langsleder med drætt og skjæker	1.0.00	Sr Ole Mæhlum	2.0.12
1 ljà uten orv	0.0.16	Tron Olsen Harøya	0.2.11
1 naver	0.0.08	David Kleiva	0.1.02
1 naver	0.0.08	Tomas Olsen Lia	0.0.20
1 skjerding	0.1.00	Ole Olsen Søberg	0.2.03
1 hammer	0.0.08	Ole Karlsen Rokset	0.1.12
1 skokkelkrok	0.0.08	Tomas Nilsen Tånnårvika	0.2.02
1 hovtang	0.0.04	Hans Hansen Holvatnet	0.0.20
1 diksel	0.0.06	Isak Olsen Refsnes	0.0.19
2 bjeller	0.0.08	John Andreassen Hassel	0.1.16
1 gammel lysestake	0.0.04	Anders Skalmerås	0.1.00
1 gammelt krus med tinnlokk	0.0.04	Anders Skalmerås	0.0.14
1 korg med jernskrap i	0.0.12	Ole Søberg	0.3.23
1 jernlampe	0.0.06	Ole Estensen Olsøya	0.0.12
1 kipperøks	0.1.00	Karl Hermand	0.1.13
2 slagjern	0.0.04	Jon Andersen Sjøraune	0.0.10
5 gamle lås	0.0.08	Elling Alset	0.1.00
1 gammel plog	0.2.00	Anders Skalmerås	1.1.12
1 bandhake	0.0.08	Ole Skalmerås	0.0.14
1 gammelt kjøregreie	0.1.00	Elling Alset	0.2.01
1 gammel malmgryte	0.0.08	Sr Bredoris Olsøen	0.0.14
1 stort kar på 4 tønner	1.0.00	Sr Sivert Winther	2.0.02
1 stor mjølkiste med 2 rom	0.1.08	Sr Sivert Winther	0.1.00
1 gammelt kjøttraug	0.0.16	Ole Søberg	0.0.05
1 roststamp	0.0.16	Inkassator	0.1.16
6 melkbunker à 4 s	0.1.00	Peder Nilsen Uthaug	0.1.09
1 bakstfjøl	0.0.12	Lars Pedersen Juvika	0.0.12
8 gamle melkbunker	0.0.16	Kristoffer Moen	0.0.12
6 gamle tønner	0.1.00	Tomas Sandøya	0.1.00
1 bøløks	0.1.00	Nils Kammen	0.2.20
8 halvtønner	0.1.08	Tron Olsen Harøya	0.2.02
2 gamle auregarn	0.0.12	Anders Skalmerås	0.1.00
6 gamle sildgarn	0.2.00	Ole Søberg	1.3.01
1 stor kiste med skadet lås	0.2.00	John Hassel	0.2.08
1 mindre kiste uten lås	0.1.00	Andreas Larsen Vika	0.2.00
1 lita bomme uten lås, med skrap i	0.0.12	Elling Alset	0.0.16
2 gamle stamper med litt fjær i	0.0.08	John Hassel	0.0.12
1 vogge	0.1.00	Ole Næbb	0.0.22
1 gammelt stort langbord	0.0.16	Sr Nils Tromp	0.0.12

Utsyn fra Notholmen

skrevet av Arne Ingvald Dypvik

Utsyn over Råkvågen med Notholmen og Hardbakneset

Dette er vel ikke et dikt for det rimer ikke helt, men vi presenterer det slik Arne har skrevet det ned:

*Jeg vil nu her i enkle ord fortelle for eder som nu bor i Råkvågen.
Det er et syn som møter meg fra Holmen, en stille høstlig ettermiddagsstund.
Her ser jeg Hardbaklykta lyser og rødmer av den hatten hun har fått.
Og Arvid står på Verhaugen og smiler. Han synes vist at alt er såre godt.*

*Men når jeg skuer øst innover Vågen. Der ligger Innersia full av hus.
En del er nye og en del er gamle, noen er revet og er falt i grus.
Og bakom, Grønskarklumpen står og skjermes for austavinden som er ganske hard.
Men havna er ganske død og stille, det blir vel ikke som det engang var.*

*Så vender jeg mitt blikk utover fjorden, der ligger Høybakken i all sin prakt
– og bjørka den er alt begynt å gulne, den blir vel snart ikledd sin vinterdrakt.
Og ute i fjorden Hoøya kneiser og passer ferdsele som skal ut og inn.
Mang en gang jeg for utover fjorden i stille kvelder og vestavind.*

*Nu vender jeg mitt blikk oppover Vågen. Der ser jeg bryggerrekken god og traust.
Der var det liv hver haust og sildepakking, da var det liv på bryggene hver haust.
Gud gi den tiden komme må tilbake, da blir det blomstringstid, du store min.
Da blir det atter trivelig å være,
for alle oss og alle våre kjære.*

Arne Ingvald Dypvik, født 06.05.1905, død 01.04.1990. Foreldre Isak Edvard og Pauline Dypvik.

En historie om Arne Dypvik. Arne Bart ble han kalt, han kjørte moped med hunden sin på bensintanken. «Gammellensmann» hadde anskaffet seg hushjelp, men det var vel få som trodde hun bare var hushjelp. «Gammelensmann» foreslo for Arne at han også måtte få seg hushjelp, men da svarte han: «Det har itj æ rygg te æ»

NOTFISKERNE FRA STJØRNA

skrevet av Arnfinn Melbye

John Hammern (Sønn av Ansgar)
drar inn nota med hesten

Ingebrigt Myran, John Hammern
og Egil Haugen ordner nota

Dette er en historie jeg fant på internett i «Melhusbyggen», årsskrift for Melhus historielag. Det er vel kjent at mange fra Stjørna, særlig fra Råkvåg, var på laksefiske om sommeren når det var roligere på sjøen. Denne fortellingen er en fin fortelling om fisket og hvordan stjørnværingene hadde mens de var i Melhus. Stjørnværingen Ansgar Hammern fra Tännårvikøya, eide gård på Gravråk ved Kvål. Der var det også laksefiskere fra Stjørna og vi har bilder fra Eilif Rødsjø som besøkte sin onkel Egil Haugen. De viser hvordan fisket foregikk. PH

Gaula, som en av landets aller beste lakseelver, har den alltid vært en viktig attåt-næring for grunneierne, og til spenning for tålmodige sportsfiskere. Fra de eldste tider har garn og not vært brukt, redskap laget av lintråd. Andre fangstredskap var sløe, teine, lyster og stang. I denne artikkelen er det notfiske i nedre del av Gaula som vi vil omtale nærmere. Slåttonna var i tidligere år ei svært arbeidskrevende og travel tid. Det var derfor vanlig av bøndene i Melhus, som hadde laksevald, satte bort notfiske til yrkesfiskere fra ytre strøk.

Stjørnværingene kommer

De fleste som kom som notfiskere, var fra Stjørna og Råkvåg. Disse fiskerne had-

de den roligste tid om sommeren, og det hørte da godt å drive som innlandsfiskere. Noen av dem hadde også vært på Lofotfisket. Alle var kjent med not og garn, de kunne sitt fag. Det ble sagt at de måtte få med seg 17. mai-festen før de drog heimefra. Etter båt- og togreise kom de til bygda. De var lett kjennelig med sine blankskjermluer og stor opp-pakning.

Dette årvisse «trekket» fra Stjørna skapte forventninger hos bygdefolket. På mange gårder var det gamle kjenninger som kom for å ta til med en ny sesong. Etter at de hadde satt fra seg proviant og annet reisegods. Ble det bedt inn til middag, og så var praten i gang om elv og laks. Denne dagen var preget av trivsel og hygge, mens avreisedagen derimot bar i seg ei kjensle av tomhet.

Noen navn

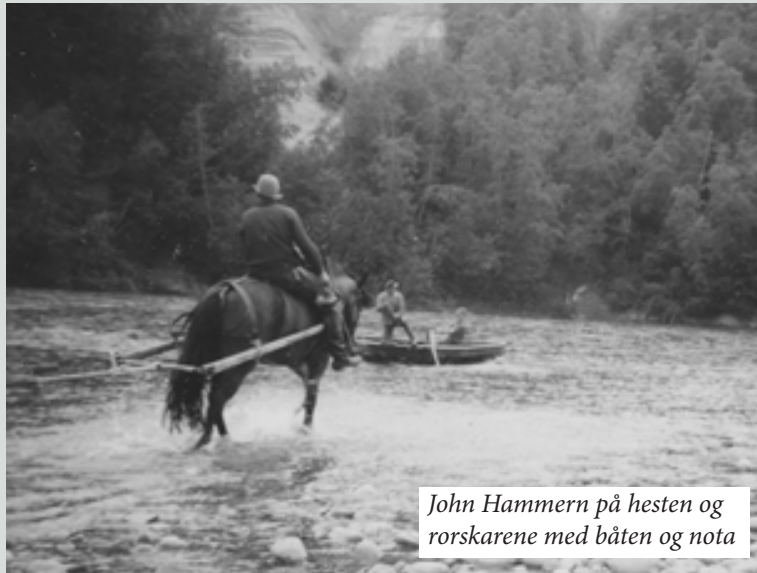
Ennå vil mange huske notfiskere som kom igjen like sikkert som fuglene om våren: Enok Vorpvik og sønnen Arthur, Leif Strand, Jørgen Ytterråk Ole Våbenø, Karl Johansen, Ole Haugen, Kristian Nygård, Karl Olsen, Johan Harbak, Helge Johansen, John Jakobsen, Edvard Martinsen, Karl Martinsen og flere. Med åra ble disse karene vel kjent mellom bygdefolket, på gardene og ellers i bygda. I helgene var noen å se i kirka, andre rusla og så seg om.

De var velstelt i helgeklær, med småsko eller kalosjer. Det gode forholdet til grunneierne understrekes med at mange ble bedt til middag om søndagene.

Blant de mange var det likevel noen som ble mer kjent enn andre, fordi de var i elva i en årrekke. Først vil vi nevne Jørgen Ytterråk, som feiret en stor dag, 15 juli 1939. Da var basen 70 år, og nå hadde han 40 sesonger bak seg som notfisker i Gaula. Utafor kasterbua ble det slått sammen langbord, og det ble servert middag for fiskere og bygdefolk. Og sommernatta var lang og lys. Både Enok Vorpvik og Ole Våbenø var her på forskjellig vis i over tretti år. De var som Jørgen omtalt med bare fornavn.

Et artig innslag fra disse åra var at Leif Strand også drev som kramkar. I fredningsdagen drog han bygda rundt, kakket på dørene og bød fram, strikk, nåler og tråd m.m.

Nå er de fleste av disse strevsomme menn gått bort. Et par av dem lever ennå (dette er skrevet i november 1988), Leif Strand og Ole Haugen. I 1987 besøkte jeg Haugen i Råkvåg, en traus og sprek 75-åring. Med minnets freskhet fortalte han om somrene i Melhus. Om fiske, slåttonn og samværet med folket her, og han hadde mange

John Hammern på hesten og rorskarene med båten og nota

John Hammern og Egil Haugen drar inn kastet

godord om bygdefolket. Mye av det som er skrevet ned, har jeg fått fra ham.

Vald eller kast

De enkelte kaststedene langs elva fikk navn etter gårdene som eide rettighetene, f.eks. Rimolkastet. Det var en rekke kast fra Rimol og ned til Gaulosen, slik som Gravråskastet, Kregnes-, Prestegårds-, Stendals-, Melhus-, Borten-, Gimse- og Jaktøykastet for å nevne noen.

Kasta varierte en del i lengde, strømforhold og fangstmulighet. Ved noen kast var elva mer urein enn andre steder, og elveøra mer steinet. Alle hadde faste steder hvor nota ble rodd ut og tatt inn.

Kastet

Det vanlig var at tre mann deltok aktivt i hvert kast, to i båten og en som satt på hesten. Folk fra bygda var også med som leid hjelp. Noen steder rodde de først litt oppstrøms for ikke å drive for fort nedover, samtidig som nota ble sluppet ut.

Nota var festet med tau (ilen) til et tvertre bak hesten, og nå måtte rieren holde oppsyn og følge med båten. Rorskarene skulle sørge for å få god bukt i nota, så den fanget godt, passe på så den ikke drev for langt ned, eller i verste fall vrent seg. De måtte også ro slik av de kom inn på det vanlige stedet der nota ble tatt inn. Når de nådde land, ble ilen festet til hesten som da drog nota inn på øra.

Det var alltid en sitrende spenning for å se

hva som var i nota. Somme ganger glinste det i store sølvblanke lakser, men andre ganger var det «svarte garn».

Når nota ble dratt over stakk og stein, var det sjelden den berget uten å bli sundrevet. Så måtte de bøte. Til det ble brukte de ei spesiell nål, og på en finger tredde fiskeren en grov ring med et skarpt blad. Med et lynraskt grep ble tråden kappet over. For hesten var det et slit å gå på steinene som rullet, og tauet som drog slik at de måtte gå i vridd stilling. Hestene ble både sårførte og leie, med åra kunne de få skeive føtter. Gjerne ble den samme hesten på gården brukt i elva år etter år. Så da jernhesten, traktoren, ble tatt i bruk, fikk «Svarten» gode dager.

Når det ble kastet i stor elv, måtte den som rei være særlig våken. Før århundreskiftet hendte det ei ulykke ved at nota drog hest og mann under. Ved kasta var det derfor en uskreven lov at hestekaren skulle ha kniv med seg så han i en kritisk situasjon kunne kutte ilen.

Fangst og lott

Når elva hadde høvelig vannstand, kunne det bli rikt fiske. Det hendte da at not-folket kasta uavbrutt i tre døgn uten søvn. En gang hadde kasterlaget strevd seg gjennom et par søvnløse netter, fortalte Haugen, og nå hadde de bestemt seg for å sove litt før de to siste kasta. Akkurat da kom det et par kvinner med kaffe og kaker til kasterbua - og de var så passe velkommen nå. Men fiskerne gned søvnen av øynene

og tok vel imot dem.

Så måtte de sjølsagt kaste - og kvinnene bragte lykke! På første kastet drog karene inn en rugg på 19,5 kg og etter andre kastet lå det en laks på 16 kg og sprelte i nota.

Dagens fangst ble oppbevart i en kasse, som stod i en skygge bak kasterbua. Så la de en blaut strisekk over, som med jevne mellomrom ble bløtt. Hver morgen ble fangsten kjørt til oppkjøperne, Melhus Handelssamlag, Joh. A. Lørvik og A. Bakøyen. Det var iblant bekkvognlass som ble fraktet. Handelssamlaget bygde ishuse for lagring av fisken før den ble fraktet til England.

Avtalen med grunneierne var oftest halv lott hver til eiere og fiskere, og det var begge parter fornøyd med. Grunneieren skulle videre holde båt, not, hest og tråd til reparasjon og ny not. Var det rikt fiske, syntes fiskerne de hadde mye igjen for arbeidet. Men i dårlige sesonger ble det mager daglønn. Ja, det fortelles at det hendte grunneieren måtte hjelpe stjørnværingene med reisepenger heim. Likevel, året etter var karene her igjen - til ny fiskelykke.

Kast og fredningstid

Fisket hadde sine lover og forskrifter. Fredningstida var først på hundreåret fra fredag kl. 18.00 til mandag kl. 18.00. Seinere ble fredningstida utvidet, slik at en bare kunne kaste fra mandag kl. 18.00 til torsdag ved samme klokkeslett. Det var bare tillatt ett kast pr. time, og nota skulle

Egil Haugen, Ingebrigt Myran og John Hammern med fangsten

ikke stenge mer enn om lag 2/3 av elveløpet. Fiskets varighet rakk først fra midten av mai til 20. juli. Seinere år det kortet inn til 10. juli.

Priser og utbytte

At fangst og priser har variert mye gjennom åra, er noe alle vet. Fra et regnskap ført på en av gårdene for et par mannsaldrer siden, henter vi ut noen tall.

1925: Fangst: 165 storlaks, vekt: 1500 kg, kilopris kr. 3,50, 178 smålaks, vekt: 178 kg.
1935: Fangst: 135 storlaks, kilopris kr. 1,90, 152 smålaks, solgt for kr. 2 305,99.
Varmsommeren 1930 var et skralt fangstår. Da ble det på valdet til denne gården bare tatt 30 store og 19 små fisker. Prisene var i kriseåra svært lave, i 1932 var kiloprisen kr. 1,70 og kr. 1,40, etter størrelsen på fisken. Fram mot krigens år steg prisene jevnt, og slik har det fortsatt fram til prisnivået i år på laks i dag.

Kasterbua

Ved hvert kast stod ei lita bu, oppført for sommerbruk. Standarden og størrelsen avveg ikke mye. Inventaret var det strengt nødvendige; stoler, bord og brisker. Ovnen var en såkalt langovn med to kokehol. Et stallrom hørte også til ved kasterbua. Den ble vinters tid nyttet som bedding for båten, som de tok vel vare på når sesongen sluttet.

I fredningsdagene bømte de eller bandt ny not. De skavde bark av oldertrær, kokt

den og barka nota. Både voksne folk og unger besøkte daglig notfiskerne, og særlig utover kveldene kunne praten gå livlig. Ofte kom kvinner fra gardene med kaffe og brød, og karene var heller ikke snauere enn at de somtid kokte smålaks og serverte bygdefolket.

På en gård var det fast skikk at notfiskerne fikk rømmegrøt St-Hans-kvelden. Samkvemmet mellom stjørnværingene og folk i bygda var svært vennlig, det var trivsel og hygge i lyse, svale sommerkvelder med slit og spenning på elveøra. Under storflommen i 1940 ble mange kasterbuer sopt vekk, og terrenget langs elva endret.

Proviantering og matstell

Karene hadde en god del bagasje å dra på når de kom. Nøysomhet hørte til deres oppdragelse, derfor fraktet de med seg proviant for flere uker. Her rullet åttinger og kvarter med spekesild og saltfisk, tørka fisk, og flatbrød lagt lagvis så pent som blad i bok. Ja, det var folk som hadde nista seg ut en dag før. Så kjøpte de egg, flesk og melk på gårdene. Brød og kolonivarer fikk de på forretningene.

Noen rodde over til den store sandøra, i daglig tale kalt Cuba, og fant måsegg til bruk i matlaginga. Den gikk på omgang, med ansvaret for middagen en dag hver, og de var flinke til å lage mat. Vatn til matlaging og drikkevatt tok de fra elva. To vareslag gikk det ustoppelig mye av, kaffe og tobakk. Døgnvis i trekk mellom kasta

ble det drukket sterk, svart kaffe og røkt tobakk.

Slåttekarerer

Etter at sesongen var over, syntes mange av karene at det ennå var god tid til kystfisket begynte. Derfor tok de seg slåttenarbeid rundt i bygda, et arbeid de likte og som var godt betalt. Det var også ei god kjensle tross alt, å flytte fra den trange kasterbua til de romslige bondegårdene. Nå kunne de gå til dekket bord og ta for seg rikelig av velsmakende landsens kost.

Ukelønna fulgte opp- og nedgangstider. Trettiåra er ofte nevnt som økonomisk barometer. I denne sammenheng kan en ta med at ukelønna mot slutten av trettiåra varierte fra kr. 23 til kr. 30, pluss kost og losji, alt etter som onnekarene og bonden ble enige om.

Kasterbua med dagens fangst

Notfisket tar slutt

Ut etter femti, sekstiåra ble det færre stjørnværingene som kom hit. Det var vel flere årsaker til det, m.a. at lønnsomt arbeid fantes på egne trakter, og at fisket i Gaula ikke lenger gav den samme avkastning som før. Elvefisket med not gikk mot slutten, Gaula var den siste elva i landet hvor not var lovlig. Etter sesongen 1979 ble er ti-års fredning påbudt, en fredning som kom til å vare for alltid.

Nå er det stille ved elvebredden, det knaser ikke lenger i sterke hesteføtter mot stein, det stiger aldri mer gråblå røyk opp fra buene – møtestedet for kystens og innlandets folk i noen hektiske sommeruker. Men minnet om notdragerne ved Gaula vil leve lenge mellom bygdefolket.

Returadresse:
Stjørna Heimbygdslag
v/Elin Worpvik
Nordfjordveien 37

7114 RÅKVÅG

AKTIVITETER I HEIMBYGDSLAGET

2018

Styret består av:

Leder Eilif Rødsjø, nestleder Knut Nesset, kasserer Elin Worpvik, sekretær John M. Aas og styremedlem Tor Stallvik. Varamedlemmer Eli Pedersen, John Arthur Winsjansen og Geir Sollie.

Medlemstallet

Vi er nå 291 medlemmer en økning på 10 fra i fjor. Det er en gledelig økning og neppe mange historielag i Fosen som er større.

Aktiviteter i laget:

Gammeldagan.

Fra i høst har vi fått lov å bruke biblioteket på nye Mælan skole. Møtene er fast klokka 18.00 andre onsdag i måneden. Temaene til våren er: 9. jan. – Varghi- et, 13. febr. – Seterprosjektet, 13. mars – Åpent, 10. apr. – Årsmøte. Møtene blir kunngjort ved oppslag, på hjemmeside og på e-post.

Anno 1930

Som foregående år har vi også i deltatt. I år hadde foredrag om og utstilling av bilder av Kåre Bromstad. Hans bilder var i år en del av kunstutstillinga.

Turer

Årets turer til Frengen og Gjølga er omtalt inne i hefte. Turene er en fin måte å bli kjent i Stjørna på plasser en til vanlig ikke ferdes. Det blir guidet av kjentfolk. Følg med på heimesida.

Foreninger og lag

Vi registrerer gamle protokoller og andre papirer fra foreninger og lag for å ta vare på dem på en tryggende måte. Ta kontakt så skal vi hjelpe til.

Heimesida

Vi arbeider fortsatt med vår nye hjemmeside (www.stjorna.no). Den skal etter hvert fylles med flere bilder og annet stoff om Stjørna. Har du tips eller spørsmål kontakt Inger-Lisa Lillemo tlf. 938 38 089, (inger.lisalill@hotmail.com). Vi annonserer møter og nyheter på heimesida, så følg med.

Gamle bilder

Vi har en betydelig samling av gamle bilder som er skannet og trygt oppbevart, men det plass til flere. Vi skanner dem og eieren får bildet tilbake. Å beskrive det/de som er på bildet er også en jobb som skal gjøres.

Seterprosjektet

De resterende setre er blitt merket. Etter hvert vil vi legge ut informasjon om den enkelte seter på vår heimeside. Kanskje noen har gamle bilder og artige historier, det vil vi gjerne ha.

Sildemuseum i Råkvåg

Museet er nå åpnet med inngang i Salteriet og bru over til Fossbrygga. Det gjenstår noe merking og få utstillingen mer profesjonell, men det håper vi å ha klart til våren i samarbeid med Museet Kystens Arv.

Turstiprosjektet

Heimbygdslaget har engasjert seg noe når det gjelder merking av turløyper. Løyper som er merket er fra Husby til Vardhøgda og Langvatnet, fra Lakshaugan over Lau- likammen til Aune og fra Osen – Øyan – Stampsetra – Lakvillan – Kjerringska- ret – Osen. Kart over turene er nå satt på veggen på Coop Marked.

Grasrotandelen

Dette er en flott ordning for å skaffe midler til lokale kulturtiltak, så registrer deg, for å støtte Stjørna Heimbygdslag, orgnr. 993 808 350. I 2017 fikk vi inn kr. 19 135. Stor takk til alle 51 spillere som deltar.

Takk for i år!

Vil du støtte oss med din Grasrotandel?

Org.navn: STJØRNA
HEIMBYGDSLAG

Org.nr: 993808350

32774993808350

NORSK TIPPING

GRASROTANDELEN